

Кавалери та лауреати
державних нагород України

**МАТЕРІАЛИ ТЕКСТІВ ТА ЗОБРАЖЕННЯ НАГОРОД
ВЗЯТІ З ВИДАННЯ «КАВАЛЕРИ ТА ЛАУРЕАТИ
ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД УКРАЇНИ. ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ»
ВИДАНЕ «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИМ ІНСТИТУТОМ
БІОГРАФІЇ» У 2011 РОЦІ**

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ УКРАЇНИ

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, № 21, ст. 162)

Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 2420-III (2420-14) від 17.05.2001, ВВР, 2001, № 33, ст. 173
№ 2775-III (2775-14) від 15.11.2001, ВВР, 2002, № 8, ст. 62
№ 580-IV (580-15) від 20.02.2003, ВВР, 2003, № 24, ст. 157
№ 662-IV (662-15) від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 27, ст. 209
№ 1705-IV (1705-15) від 11.05.2004, ВВР, 2004, № 35, ст. 414
№ 1765-IV (1765-15) від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст. 449
№ 2876-IV (2876-15) від 08.09.2005, ВВР, 2005, № 52, ст. 563
№ 3200-IV (3200-15) від 15.12.2005, ВВР, 2006, № 14, ст. 116
№ 3428-(3428-15) IV від 09.02.2006, ВВР, 2006, № 26, ст. 215
№ 3475-IV (3475-15) від 23.02.2006, ВВР, 2006, № 30, ст. 258
№ 169-V (169-16) від 21.09.2006, ВВР, 2006, № 45, ст. 442
№ 258-VI (258-17) від 10.04.2008, ВВР, 2008, № 24, ст. 231, № 42-43, ст. 293;
№ 1180-VI від 19.03.2009, ВВР, 2009, № 44, ст. 12¹
№ 1381-VI (1381-17) від 21.05.2009, № 32-33, ст. 485

Цей Закон відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) встановлює державні нагороди України для відзначення громадян за особисті заслуги перед Україною.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Державні нагороди України

Державні нагороди України (далі — державні нагороди) є вищою формою відзначення громадян за видатні заслуги у розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, за інші заслуги перед Україною.

Державні нагороди встановлюються виключно законами України.

Стаття 2. Законодавство про державні нагороди

Законодавство про державні нагороди складається з Конституції України, цього Закону та указів Президента України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Види державних нагород

Державними нагородами є: звання Герой України; орден; медаль; відзнака «Іменна вогнепальна зброя»; почесне звання України; Державна премія України; президентська відзнака.

Стаття 4. Статут і положення про державні нагороди

Президент України затверджує: статут — для звання Герой України та кожного ордену; положення — для інших державних нагород.

Статuti і положення про державні нагороди визначають підстави для нагородження, містять опис державної нагороди, а також встановлюють порядок нагородження, вручення, носіння державних нагород та інші правила.

Стаття 5. Нагородження державними нагородами

Державними нагородами можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства. Нагородження державними нагородами провадиться указом Президента України. Нагородженому вручається державна нагорода та документ, що посвідчує нагородження нею.

Нагородження державними нагородами може бути проведено посмертно.

Громадяни України можуть бути удостоєні нагород іноземних держав.

Розділ II

ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 6. Звання Герой України

Вищим ступенем відзнаки в Україні є звання Герой України.

Звання Герой України присвоюється громадянам України за здійснення визначного героїського вчинку або визначного трудового досягнення.

Герою України вручається орден «Золота Зірка» за здійснення визначного героїського вчинку або орден Держави — за визначні трудові досягнення.

Стаття 7. Ордени України

В Україні встановлюються такі ордени:

орден Свободи — для відзначення видатних та особливих заслуг громадян в утвердженні суверенітету та незалежності України, консолідації українського суспільства, розвитку демократії, соціально-економічних та політичних реформ, відстоювання конституційних прав і свобод людини і громадянина. (Статтю 7 доповнено абзацом другим згідно із Законом № 258-VI (258-17) від 10.04.2008);

орден князя Ярослава Мудрого I, II, III, IV, V ступеня — для нагородження громадян за видатні заслуги перед Україною в галузі державного будівництва, зміцнення міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за визначні благодійницьку, гуманістичну та громадську діяльність;

орден «За заслуги» I, II, III ступеня — для відзначення видатних заслуг громадян в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності;

орден Богдана Хмельницького I, II, III ступеня — для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України;

орден «За мужність» I, II, III ступеня — для відзначення військовослужбовців, працівників правоохоронних органів та інших осіб за особисті мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, у боротьбі зі злочинністю, а також в інших випадках при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя;

орден княгині Ольги I, II, III ступеня — для відзначення жінок за визначні заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітній, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї;

орден Данила Галицького — для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, а також державних службовців за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу. (Статтю 7 доповнено абзацом згідно із Законом № 580-IV (580-15) від 20.02.2003; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3428-IV (3428-15) від 09.02.2006), № 1180-VI (1180-17) від 19.03.2009);

орден «За доблесну шахтарську працю» I, II, III ступеня. (Статтю 7 доповнено абзацом згідно із Законом № 345-VI (345-17) від 02.09.2008)

Стаття 8. Медалі України

В Україні встановлюються такі медалі:

«За військову службу Україні» — для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також Державної спеціальної служби транспорту, інших осіб за мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України; (Абзац другий статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3428-IV (3428-15) від 09.02.2006)

«За бездоганну службу» I, II, III ступеня — для нагородження осіб офіцерського складу і прапорщиків Збройних Сил України, рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, Державної спеціальної служби транспорту, військ Цивільної оборони, які досягли високих показників у бойовій і професійній підготовці, є взірцем вірності присязі та виконання військового (службового) обов'язку, успішно керують підлеглими, зразково виконують інші військові обов'язки; (Абзац третій статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законами № 662-IV (662-15) від 03.04.2003, № 3200-IV (3200-15) від 15.12.2005, № 3428-IV (3428-15) від 09.02.2006, № 3475-IV від 23.02.2006)

«Захиснику Вітчизни» — для нагородження ветеранів війни, осіб, на яких поширюється Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12), осіб, які брали участь у визволенні України від фашистських загарбників, та інших громадян України за виявлені у захисті державних інтересів особисті мужність і відвагу, зміцнення обороноздатності та безпеки України.

«За врятоване життя» — для нагородження громадян за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян, запобігання нещасним випадкам з людьми. (Статтю 8 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 258-VI (258-17) від 10.04.2008)

Стаття 9. Відзнака «Іменна вогнепальна зброя»

Відзнака «Іменна вогнепальна зброя» встановлюється для нагородження офіцерського складу Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, органів Міністерства внутрішніх справ України, а також Державної спеціальної служби транспорту та державних службовців, які мають офіцерське звання, за визначні заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть. (Стаття 9 із змінами, внесеними згідно із Законами № 662-IV (662-15) від 03.04.2003, № 3200-IV (3200-15) від 15.12.2005, № 3428-IV (3428-15) від 09.02.2006, № 3475-IV від 23.02.2006)

Стаття 10. Почесні звання України

Встановлюються такі почесні звання України:

- «Народний артист України»;
- «Народний архітектор України»;
- «Народний вчитель України»;
- (Частину першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом № 169-V (169-16) від 21.09.2006)
- «Народний художник України»;
- «Заслужений артист України»;
- «Заслужений архітектор України»;
- «Заслужений будівельник України»;
- «Заслужений винахідник України»;
- «Заслужений вчитель України»;
- «Заслужений діяч мистецтв України»;
- «Заслужений діяч науки і техніки України»;
- «Заслужений донор України»;
- «Заслужений економіст України»;
- «Заслужений енергетик України»;
- «Заслужений журналіст України»;
- «Заслужений лікар України»;
- «Заслужений лісівник України»;
- «Заслужений майстер народної творчості України»;
- «Заслужений машинобудівник України»;
- «Заслужений металург України»;
- «Заслужений метролог України».
- (Частину першу статті 10 доповнено абзацом двадцять першим згідно із Законом № 1765-IV (1765-15) від 15.06.2004)
- «Заслужений працівник ветеринарної медицини України»;
- (Статтю 10 доповнено абзацом згідно із Законом № 2775-ІІІ (2775-14) від 15.11.2001)
- «Заслужений працівник культури України»;
- «Заслужений працівник освіти України»;
- «Заслужений працівник охорони здоров'я України»;
- «Заслужений працівник промисловості України»;
- «Заслужений працівник транспорту України»;
- «Заслужений працівник сільського господарства України»;
- «Заслужений працівник соціальної сфери України»;
- «Заслужений працівник сфери послуг України»;
- «Заслужений працівник фармації України»;
- (Частину першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом № 2876-IV (2876-15) від 08.09.2005)
- «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»;
- «Заслужений природоохоронець України»;
- «Заслужений раціоналізатор України»;
- «Заслужений художник України»;
- «Заслужений шахтар України»;
- «Заслужений юрист України»;
- «Мати-героїня».
- (Частину першу статті 10 доповнено абзацом згідно із Законом № 1705-IV (1705-15) від 11.05.2004)

Почесні звання України присвоюються особам, які працюють у відповідній галузі економічної та соціально-культурної сфери, як правило, не менше десяти років, мають високі трудові досягнення і професійну майстерність, якщо інше не встановлено положенням про почесне звання України.

Почесне звання «Народний артист України», «Народний архітектор України», «Народний вчитель України», «Народний художник України» може присвоюватися, як правило, не раніше ніж через десять років після присвоєння відповідно почесного звання «Заслужений артист України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений художник України». (Частина третя статті 10 в редакції Закону № 169-V (169-16) від 21.09.2006)

Стаття 11. Державні премії України

Встановлюються такі Державні премії України:

1) Національна премія України імені Тараса Шевченка за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства;

2) Державна премія України в галузі науки і техніки: за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі;

за розроблення та впровадження нової техніки, матеріалів і технологій, нових способів і методів лікування та профілактики захворювань, що відповідають рівню світових досягнень;

за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;

за створення підручників для середніх загальноосвітніх, професійних навчально-виховних, вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів;

3) Державна премія України в галузі архітектури — за створення видатних житлово-цивільних та промислових архітектурних комплексів, будівель і споруд, роботи в галузі містобудування, ландшафтної архітектури, упорядкування міст і селищ, реставрації пам'яток архітектури і містобудування, наукові праці з теорії та історії архітектури, що мають важливе значення для дальшого розвитку вітчизняної архітектури і містобудування та здобули широке громадське визнання;

4) Державна премія України імені Олександра Довженка — за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва. (Статтю 11 доповнено пунктом 4 згідно із Законом № 2420-ПІ (2420-14) від 17.05.2001)

5) Державна премія України в галузі освіти — за видатні досягнення в галузі освіти за номінаціями: дошкільна і позашкільна освіта; загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; вища освіта; наукові досягнення в галузі освіти.

(Статтю 11 доповнено пунктом 5 згідно із Законом № 169-V (169-16) від 21.09.2006)

Стаття 12. Президентські відзнаки

Президент України відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними.

Стаття 12-1. Виготовлення державних нагород та документів, що посвідчують нагородження ними

Виготовлення орденів, медалей, нагрудних знаків до почесних звань України, нагрудних знаків лауреатів державних премій України і президентських відзнак, а також документів, що посвідчують нагородження ними, здійснюється виключно Банкомотно-монетним двором Національного банку України.

(Закон доповнено статтею 12-1 згідно із Законом № 1381-VI (1381-17) від 21.05.2009)

Стаття 13. Попередній розгляд питань щодо нагородження

Для попереднього розгляду питань, пов'язаних з нагородженням державними нагородами, при Президентові України створюється Комісія державних нагород та геральдики, яка є дорадчим органом і працює на громадських засадах. Персональний склад зазначеної Комісії та порядок її роботи визначаються Президентом України.

Розділ III

ПРАВА І ОBOB'ЯЗКИ НАГОРОДЖЕНИХ

Стаття 14. Порядок зберігання державних нагород

Особи, удостоєні державних нагород, повинні дбайливо ставитися до їх схоронності. У разі втрати нагород нагороджені зберігають свої права на них відповідно до закону.

Нагородженому можуть бути видані дублікати нагороди або документів про нагородження, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата державної нагороди сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

Стаття 15. Права нагороджених на пільги

Особи, нагороджені державними нагородами, користуються пільгами, передбаченими законами України.

Стаття 16. Позбавлення державних нагород

Позбавлення державних нагород може бути проведено Президентом України лише у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин за поданням суду у випадках, передбачених законом.

Стаття 17. Поновлення у правах на державні нагороди

Поновлення у правах на державні нагороди осіб, які були позбавлені цих нагород, здійснює Президент України у випадках, передбачених законом.

Після набрання чинності Указом Президента України про поновлення у правах на державні нагороди нагородженому повертаються його нагороди і документи про нагородження.

Стаття 18. Зберігання державних нагород після смерті нагородженого

Після смерті нагородженого, за наявності спадкоємців, нагорода залишається у сім'ї померлого.

За згодою спадкоємців державні нагороди можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Державні нагороди передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання державні нагороди спадкоємцям померлого або нагородженого посмертно не повертаються. У разі відсутності у померлого нагородженого спадкоємців державні нагороди і документи про нагородження мають бути передані на зберігання державі.

Стаття 19. Порядок вивезення державних нагород за межі України

Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, нагороджені державними нагородами, або їх спадкоємці у разі виїзду за межі України мають право вивозити державні нагороди, а також документи про нагородження ними. Вивіз державних нагород, право на які не підтверджено відповідними документами, забороняється. Порядок вивезення за межі України державних нагород з дорогоцінних металів визначається Кабінетом Міністрів України.

Вилучені правоохоронними і митними органами державні нагороди України в осіб, як незаконно ними володіють, передаються відповідним органам державної влади.

Розділ IV

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ

Стаття 20. Відповідальність за порушення законодавства про державні нагороди

Особи, винні у порушенні законодавства про державні нагороди, несуть відповідальність відповідно до законів України.

Розділ V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. До приведення законодавства України у відповідність з цим Законом законодавчі та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Установити, що дія цього Закону поширюється на правовідносини, пов'язані з нагородженням: громадян України, удостоєних державних нагород СРСР або республік, що входили до його складу;
громадян України, іноземців та осіб без громадянства, нагороджених державними нагородами Української РСР (Почесною Грамотою, Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, удостоєних почесних звань Української РСР), а також нагороджених Державними преміями Української РСР;
осіб, нагороджених відзнаками Президента України до набрання чинності цим Законом.
4. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:
подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;
привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.
5. Рекомендувати Президенту України привести свої укази у відповідність із цим Законом.

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
16 березня 2000 року
№ 1549-III

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГОРОДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Із змінами, внесеними згідно з Указом
№ 102/2008 (102/2008) від 06.02.2008

З метою вдосконалення нагородної справи в Україні, забезпечення її розвитку на засадах демократичності, відкритості, гласності та прозорості, підвищення соціального значення державних нагород, комплексного розв'язання правових, організаційних та інших проблем у цій сфері постановляю:

1. Підтримати пропозиції Комісії державних нагород та геральдики щодо:
  - проведення нагородження державними нагородами України з нагоди Дня соборності України 22 січня, Дня Перемоги 9 травня, Дня Конституції України 28 червня, Дня незалежності України 24 серпня, річниці підтвердження всеукраїнським референдумом Акта проголошення незалежності України 1 грудня та в інших випадках, що визначаються Президентом України;
  - заснування ордена Свободи для відзначення особливих заслуг громадян в утвердженні суверенітету та незалежності України, розвитку демократії, а також медалі «За врятоване життя» — за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян.
2. Покласти персональну відповідальність за неухильне додержання вимог нагородного законодавства за добір кандидатур до нагородження і належну підготовку відповідних документів на керівників органів, яким надано право вносити подання про нагородження державними нагородами України.
3. Схвалити Концепцію вдосконалення нагородної справи в Україні (додається).
4. Комісії державних нагород та геральдики з урахуванням положень схваленої Концепції:
  - підготувати разом із Кабінетом Міністрів України та подати в установленому порядку у двомісячний строк пропозиції про:
    - удосконалення порядку вирішення питань щодо присвоєння почесних звань України, передбачивши підвищення вимог до осіб, які представляються для такого відзначення;
    - підвищення рівня якості виготовлення орденів, медалей, нагрудних знаків та інших державних нагород України з урахуванням досвіду інших держав;
  - подати у двомісячний строк в установленому порядку пропозиції щодо вдосконалення діяльності Комісії державних нагород та геральдики, процедури здійснення нагородження державними нагородами, внесення необхідних змін до статутів і положень про державні нагороди України;
  - провести у тримісячний строк всеукраїнський конкурс з розроблення проектів знака ордена Свободи та медалі «За врятоване життя» і з урахуванням його результатів подати законопроект про внесення змін до Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14).
5. Кабінету Міністрів України забезпечити вирішення питань фінансового та матеріально-технічного забезпечення реалізації Концепції, проведення зазначеного всеукраїнського конкурсу.
6. Кабінету Міністрів України, іншим органам, яким надано право вносити Президентові України подання про нагородження державними нагородами України, посилити контроль за додержанням вимог законодавства під час підготовки таких пропозицій, об'єктивністю визначення особистих заслуг осіб, яких пропонується відзначити.
7. Державному комітету телебачення і радіомовлення України забезпечувати широке висвітлення в засобах масової інформації заходів, які здійснюються з метою вдосконалення нагородної справи в Україні, а також діяльності осіб, відзначених державними нагородами України.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ,
18 серпня 2005 року
№ 1177/2005

КОНЦЕПЦІЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГОРОДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

СХВАЛЕНО
Указом Президента України
від 18 серпня 2005 року № 1177/2005

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

За роки незалежності відповідно до Конституції України на основі історичної національної нагородної спадщини та міжнародного досвіду в Україні створено нагородну систему України. Сформовано відповідне законодавство, визначено організаційні засоби та створено матеріально-технічні основи забезпечення його реалізації.

Система державних нагород України стала важливим фактором утвердження української державності, морального заохочення громадян за активну діяльність у розвитку економіки, науки, культури, у соціальній сфері, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності.

Концепція вдосконалення нагородної справи в Україні розроблена відповідно до Конституції України, Закону України «Про державні нагороди України», актів Президента України з урахуванням досвіду іноземних держав з метою забезпечення в умовах демократизації суспільного життя реалізації повною мірою конституційних повноважень Президента України з питань нагородження державними нагородами, визначення основних цілей, напрямів удосконалення державної нагородної політики, правових, організаційних та інших засобів розв'язання проблем та подолання негативних явищ у цій сфері.

2. ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ НАГОРОДНОЇ ПОЛІТИКИ

Основні проблеми реалізації державної нагородної політики останніми роками спричинені насамперед відходом від демократичних принципів нагородження і полягають у необ'єктивності оцінки в деяких випадках заслуг відзначених державними нагородами осіб, невідповідності кількості нагороджених реальним показникам економічного, соціального розвитку держави, масовому відзначенні всупереч законодавству осіб з нагоди різних дат адміністративно-територіальних одиниць, окремих населених пунктів, підприємств, організацій та установ, нерідко без погодження та обговорення в установленому порядку пропозицій, без додержання вимог щодо послідовності та періодичності відзначення, що призвело до безпідставно різкого зростання кількості нагороджень.

Непоодинокими були факти суб'єктивізму, допущені деякими керівниками центральних та місцевих органів виконавчої влади у визначенні кандидатур для нагородження, що посилювало недовіру до органів державної влади, ставило під сумнів об'єктивність оцінки заслуг кандидатів, поданих до нагородження, уможлиблювало зловживання та корупцію. Серед нагороджених необґрунтовано високою була частка керівників, державних службовців, що не відповідає соціальній структурі суспільства.

Організація нагородної справи залишалась значною мірою непрозорою та закритою для широкої громадськості, не було створено умов для належного контролю з боку суспільства за вирішенням питань у цій сфері.

3. ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГОРОДНОЇ СПРАВИ

Дальший розвиток і вдосконалення нагородної справи в Україні мають здійснюватися на засадах: конституційності і законності; демократичності і прозорості вирішення питань щодо нагородження, максимального врахування при цьому пропозицій трудових колективів, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, громадськості; об'єктивності, справедливості, відповідності нагороди заслугам особи, яка нагороджується;

неупередженості, чесності та професійності посадових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування, що забезпечують нагородний процес.

Підставою для подання клопотання про нагородження державною нагородою мають бути виключно вагомі особисті заслуги перед народом і державою, високі здобутки у професійній, політичній та громадській діяльності, розвитку економіки, науки, культури, соціальної сфери, захисті Вітчизни, охороні конституційних прав і свобод людини, державному будівництві та громадській діяльності, широке визнання цих заслуг суспільством, здійснення подвигу або особливо мужнього вчинку, високі моральні якості особи. При цьому мають забезпечуватись послідовність у нагородженні осіб відповідно до системи державних нагород, додержання встановлених законодавством строків представлення нагороджених осіб до наступного нагородження.

4. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГОРОДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

Пріоритетними напрямками вдосконалення нагородної справи в Україні є:

1) у сфері правового забезпечення:

вдосконалення правового регулювання нагородної справи відповідно до завдань демократизації українського суспільства з метою забезпечення прозорості і відкритості нагородного процесу, посилення гарантій захисту прав нагороджених державними нагородами України та колишнього СРСР, підвищення престижу державних нагород у суспільстві, вдосконалення критеріїв оцінки заслуг кандидатів, які представляються до нагородження;

розширення системи державних нагород і встановлення нових відзнак, зокрема для відзначення особливих заслуг громадян в утвердженні суверенітету та незалежності України, розвитку демократії, а також у врятуванні життя людини, благодійній та іншій діяльності у сфері охорони здоров'я громадян;

удосконалення порядку вирішення питань видачі дублікатів нагород та документів про нагородження замість утрачених;

посилення відповідальності за порушення законодавства про державні нагороди України;

2) у сфері організаційного забезпечення:

здійснення нагородження з нагоди державних свят, визначних подій в історії України та в інших випадках, що визначаються Президентом України;

удосконалення процедури внесення клопотань про нагородження, забезпечення ефективної взаємодії органів державної влади, які забезпечують реалізацію нагородної політики в Україні, утворення при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, центральних органах виконавчої влади комісій з питань нагородження як дорадчих органів, широке залучення до роботи в таких комісіях найбільш авторитетних представників державних органів, органів місцевого самоврядування, громадськості;

удосконалення організації діяльності Комісії державних нагород та геральдики, перегляд її складу, запровадження періодичної ротации членів Комісії, забезпечення регулярного проведення засідань, удосконалення організаційного і матеріально-технічного забезпечення її діяльності;

запровадження прозорого механізму визначення кількості осіб, які можуть бути нагороджені, з урахуванням, зокрема, чисельності працюючих у регіонах, галузях господарства та інших сферах діяльності, суспільної значущості відповідної діяльності, забезпечення внесення центральними та місцевими органами виконавчої влади подань про нагородження після узгодження кандидатур зазначеними органами та органами місцевого самоврядування, які готуються на підставі клопотань трудових колективів підприємств, установ, організацій, а також творчих і професійних спілок, політичних партій та громадських організацій, що мають всеукраїнський статус;

удосконалення структури і повноважень органів та структурних підрозділів відповідних органів, які забезпечують реалізацію державної нагородної політики, поліпшення організації їх роботи, забезпечення поліпшення кадрового складу таких органів і структурних підрозділів, залучення до роботи у них найбільш компетентних фахівців з питань нагород та геральдики;

поліпшення роботи з питань підтвердження фактів відзначення державними нагородами, видачі дублікатів нагород та документів про нагородження замість втрачених, встановлення фактів належності нагород та документів про нагородження, оформлення відповідних документів;

розширення практики проведення семінарів та інших заходів для підвищення кваліфікації працівників підрозділів центральних та місцевих органів виконавчої влади, які займаються питаннями нагородження;

удосконалення порядку виготовлення державних нагород України та поліпшення їх якості відповідно до світових стандартів;

розроблення та запровадження більш досконалої церемонії вручення державних нагород Президентом України та за його дорученням іншими особами, посилення контролю за врученням державних нагород на місцях;

створення Реєстру відомчих заохочувальних відзнак центральних органів виконавчої влади та інших державних органів, здійснення перевірки додержання вимог законодавства під час вирішення питань щодо заснування таких відзнак;

3) у сфері науково-методичного та інформаційного забезпечення:

організація систематичного глибокого вивчення вітчизняної та іноземної нагородної практики, історії її розвитку, забезпечення оперативного розроблення на основі результатів такого вивчення пропозицій щодо дальшого розвитку нагородної справи в Україні;

започаткування всебічного інформування громадськості про діяльність Президента України щодо нагородження державними нагородами, а також про заходи, здійснювані державними та іншими органами, які забезпечують реалізацію державної нагородної політики;

організація широкого висвітлення у засобах масової інформації досягнень осіб, відзначених державними нагородами України;

підготовка та видання збірника нормативно-правових актів та інших документів з питань державних нагород України, плакатів та інших друкованих матеріалів про державні нагороди України;

організація пересувних виставок державних нагород України для експонування у музеях України, регулярне поновлення на веб-сторінці Президента України інформації про державні нагороди України, державну нагородну політику та заходи з її реалізації;

4) у сфері забезпечення прозорості та відкритості вирішення питань нагородження:

забезпечення гласного висунення кандидатур для нагородження у трудових колективах підприємств, установ, організацій незалежно від типу і форми власності, максимальної відкритості проходження пропозицій щодо нагородження через відповідні комісії та державні органи з використанням можливостей відповідних веб-сторінок центральних та місцевих органів виконавчої влади;

організація оперативного інформування широкої громадськості про акти Президента України з питань нагородження, а також про діяльність Комісії державних нагород та геральдики.

6. ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

З метою реалізації положень цієї Концепції передбачається:

- внесення в установленому порядку відповідних змін до законодавства;
- запровадження постійного моніторингу стану реалізації державної нагородної політики, забезпечення оперативного розв'язання проблемних питань;
- удосконалення організаційного забезпечення реалізації державної нагородної політики, діяльності відповідних структурних підрозділів центральних та місцевих органів виконавчої влади, підвищення їх статусу;
- створення системи надання кваліфікованої консультативної допомоги кадровим службам підприємств, установ та організацій з питань підготовки нагородних документів.

Здійснення комплексу заходів, передбачених цією Концепцією, забезпечить дальший розвиток нагородної справи в Україні відповідно до сучасних вимог, підвищення її ролі у суспільстві, довіри громадськості до діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування у цій сфері.

Державний секретар України

О. ЗІНЧЕНКО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАГОРОДНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

1. Внести зміну до статті 1 Указу Президента України від 18 серпня 2005 року № 1177 «Про вдосконалення нагородної справи в Україні», виклавши абзац другий у такій редакції:

«проведення нагородження державними нагородами України з нагоди Дня соборності України 22 січня, Дня Перемоги 9 травня, Дня Конституції України 28 червня, Дня незалежності України 24 серпня, професійних свят та ювілейних дат, а також в інших випадках, що визначаються Президентом України» .

2. Комісії державних нагород та геральдики вживати заходів до забезпечення прозорості та відкритості під час попереднього розгляду питань, пов'язаних із відзначенням державними нагородами України, об'єктивної оцінки заслуг осіб, які представляються до нагородження, максимального врахування при цьому пропозицій трудових колективів, громадськості, зокрема при вирішенні питань щодо присвоєння звання «Герой України» та почесного звання України «Мати-героїня» .

Президент України
м. Київ,
6 лютого 2008 року
№ 102/2008

В. ЮЩЕНКО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО КОМІСІЮ ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД ТА ГЕРАЛЬДИКИ

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента

№ 706/2000 (706/2000) від 23.05.2000

№ 897/2000 (897/2000) від 14.07.2000

№ 585/2002 (585/2002) від 26.06.2002

№ 782/2002 (782/2002) від 29.08.2002

№ 935/2003 (935/2003) від 27.08.2003

№ 77/2005 (77/2005) від 22.01.2005

№ 738/2005 (738/2005) від 29.04.2005)

Відповідно до статті 13 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) постановляю:

1. Утворити при Президентові України Комісію державних нагород та геральдики.
2. Затвердити Положення про Комісію державних нагород та геральдики (додається).
3. (Частина перша статті 3 втратила чинність на підставі Указу Президента № 77/2005 (77/2005) від 22.01.2005). Затвердити персональний склад зазначеної Комісії (додається). (Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 585/2002 (585/2002) від 26.06.2002)
4. Ліквідувати Комісію по державних нагородах України при Президентові України. У зв'язку з цим визнати такими, що втратили чинність:
  - Указ Президента України від 9 грудня 1994 року № 747 (747/94) «Про Комісію по державних нагородах України при Президентові України»;
  - Указ Президента України від 31 травня 1996 року № 391 (391/96) «Про зміни у складі Комісії по державних нагородах України при Президентові України»;
  - Указ Президента України від 7 лютого 1997 року № 103 (103/97) «Про внесення змін до Указу Президента України від 9 грудня 1994 року № 747»;
  - Указ Президента України від 2 грудня 1998 року № 1322 (1322/98) «Питання Комісії по державних нагородах України при Президентові України»;
  - Указ Президента України від 29 грудня 1998 року № 1380 (1380/98) «Про заступника Голови Комісії по державних нагородах України»;
  - Указ Президента України від 18 грудня 1999 року № 1593 (1593/99) «Про внесення зміни до складу Комісії по державних нагородах України».

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
11 квітня 2000 року
№ 583/2000

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ
ДО НАГОРОДЖЕННЯ ТА ВРУЧЕННЯ
ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД УКРАЇНИ**

З метою вдосконалення практики відзначення державними нагородами України, врегулювання питань щодо представлення до нагородження та вручення державних нагород України постановляю:

1. Затвердити Порядок представлення до нагородження та вручення державних нагород України (додається).
2. Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України затвердити у місячний строк новий зразок бланка нагородного листа для представлення до відзначення державними нагородами України.

Президент України

Л. КУЧМА

**м. Київ,
19 лютого 2003 року
№ 138/2003**

ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ТА ВРУЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 19 лютого 2003 року № 138/2003

1. Цей Порядок установлює загальні правила представлення до нагородження та вручення державних нагород України.
2. Подання про відзначення державними нагородами вносять Президентів України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, Вищий господарський суд України, Генеральна прокуратура України, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, Комісія державних нагород та геральдики при Президентів України, а також Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим, які вносять спільне подання.
3. Висунення кандидатур до відзначення державними нагородами здійснюється гласно за місцем роботи осіб, яких представляють до нагородження, у трудових колективах підприємств, установ, організацій незалежно від типу та форми власності. клопотання про відзначення державною нагородою порушується перед відповідним органом чи організацією вищого рівня.
4. клопотання про відзначення державними нагородами, які порушуються органами місцевого самоврядування, подаються через Раду міністрів Автономної Республіки Крим, відповідні обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації.
5. клопотання про відзначення державними нагородами, які порушуються центральними органами творчих спілок, товариств, об'єднань громадян, подаються через відповідні центральні органи виконавчої влади або Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації.
6. Подання про відзначення державними нагородами: керівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вносяться Кабінетом Міністрів України; іноземців та осіб без громадянства вносяться Міністерством закордонних справ України.
7. Подання про відзначення державними нагородами, що вносяться: Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим і Представництвом Президента України в Автономній Республіці Крим (за спільним поданням), обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями — мають бути попередньо письмово погоджені з відповідними центральними органами виконавчої влади; міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади — мають бути попередньо письмово погоджені з Радою міністрів Автономної Республіки Крим, відповідними обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.
8. Органи, яким надано право вносити подання про відзначення державними нагородами, надсилають на ім'я Президента України подання і нагородний лист установленого зразка, затверджений Комісією державних нагород та геральдики при Президентів України. У нагородному листі зазначаються конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання про відзначення її державною нагородою, та проставляється печатка підприємства, установи, організації за місцем роботи особи.
9. Подання про відзначення державними нагородами, які вносяться з нагоди державного, професійного свята, ювілею особи або ювілею підприємства, установи, організації, області, району, міста, селища, села, вносяться не пізніше як за місяць до відповідної дати. У разі представлення до відзначення державними нагородами з нагоди ювілею підприємства, установи, організації, області, району, міста, селища, села до подання додаються також архівна довідка, що підтверджує дату ювілею, та документ, в якому зазначається дата святкування відповідного заходу.
10. Особу, яку відзначено державною нагородою, може бути представлено до наступного нагородження не раніше ніж через три роки після попереднього нагородження, за винятком представлення до нагородження за виявлену особисту мужність і героїзм.
11. Документи про представлення до відзначення державними нагородами попередньо опрацьовуються в Управлінні державних нагород та геральдики Адміністрації Президента України (далі — Управління державних нагород та геральдики). У разі внесення зазначених документів із порушенням вимог, передбачених цим Положенням, вони повертаються органу, який вносив подання.
12. Особі, удостоєній державної нагороди, вручаються державна нагорода та документ, що посвідчує нагородження нею.
13. Вручення державних нагород та документів про нагородження провадиться в обстановці урочистості і широкої гласності. Перед врученням оголошується указ Президента України про нагородження.
14. Державні нагороди та документи про нагородження вручає Президент України або за його дорученням Голова Верховної Ради України, Перший заступник і заступник Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, керівники інших центральних органів виконавчої влади, Глава Адміністрації Президента України, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого господарського суду України, Генеральний прокурор України, послы України в іноземних державах, Голова Комісії державних нагород та геральдики при

Президентів України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, Постійний Представник Президента України в Автономній Республіці Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

15. Вручення державних нагород та документів про нагородження має бути проведено протягом двох місяців з дня набрання чинності указом Президента України про нагородження. Відповідальність за організацію і своєчасне вручення державних нагород та документів про нагородження покладається на орган, якому доручено провести вручення.

16. Про вручення державних нагород та документів про нагородження складається Протокол вручення державних нагород України за встановленою формою (додаток № 1), що підписується особою, яка їх вручила, та скріплюється печаткою органу, що проводив вручення. Протокол надсилається до Управління державних нагород та геральдики не пізніше як через тиждень після вручення державних нагород.

17. Контроль за своєчасним врученням державних нагород та документів про нагородження здійснюється на підставі протоколів вручення державних нагород. Відомості про вручення заносяться до облікових карток нагороджених, що зберігаються в картотеці Управління державних нагород та геральдики. В обліковій картці нагородженого робиться відмітка «вручено» та зазначається дата вручення.

18. Органи, яким було доручено провести вручення державних нагород та документів про нагородження, ведуть персональний облік осіб, яким державні нагороди та документи до них не вручено. У разі коли нагороджений через хворобу або іншу поважну причину не зміг з'явитися на вручення, державну нагороду та документ про нагородження може бути вручено вдома, в лікарні тощо, де він перебуває.

19. У разі смерті нагородженого, якому за життя державну нагороду та документ про нагородження не було вручено, або нагородження особи помертню державна нагорода та документ до неї передаються сім'ї такого нагородженого для зберігання як пам'ять. Передача державної нагороди та документа про нагородження оформляється протоколом установленої форми (додаток № 2). Протокол передачі надсилається до Управління державних нагород та геральдики.

20. У разі виявлення розбіжностей у написанні прізвища, імені, по батькові нагородженого органом, що вносив подання про відзначення державною нагородою, складається акт уточнення за встановленою формою (додаток № 3) і порушується клопотання на ім'я Голови Комісії державних нагород та геральдики при Президентів України щодо внесення відповідних змін до указу Президента України про нагородження. Акт уточнення складається на підставі запису в паспорті прізвища, імені, по батькові нагородженого. В акті уточнення зазначається причина допущеної розбіжності.

**Глава Адміністрації
Президента України**

В. МЕДВЕДЧУК

**Кавалери та лауреати
державних нагород України**

Додаток № 1 до Указу Президента України від 19 лютого 2003 року № 138/2003
ПРОТОКОЛ вручення державних нагород України

_____ «____» _____ 20__ р.
(місце вручення) (дата вручення)

Мною, _____,
(посада, прізвище та ініціали того, хто вручав)

за дорученням Президента України вручено:

Відповідно до Указу Президента України

від «____» _____ 20__ р. № ____

орден _____ № ____ та орденську книжку № ____
(назва ордену, ступінь)

ІВАНЕНКУ Івану Івановичу — (посада та місце роботи);

Відповідно до Указу Президента України

від «____» _____ 20__ р. № ____

відзнаку «Іменна вогнепальна зброя» та посвідчення № ____

ІВАНЧЕНКУ Івану Івановичу — (посада та місце роботи);

Відповідно до Указу Президента України

від «____» _____ 20__ р. № ____

медаль _____ № ____ та посвідчення № ____
(назва медалі, ступінь)

ІВАХНЕНКУ Івану Івановичу — (посада та місце роботи);

Відповідно до Указу Президента України

від «____» _____ 20__ р. № ____

посвідчення до почесного звання
України _____ № ____
(назва почесного звання)

та нагрудний знак

ІВАНІЮ Івану Івановичу — (посада та місце роботи);

_____
(підпис того, хто вручив нагороди)

(місце печатки)

**Кавалери та лауреати
державних нагород України**

Додаток № 2 до Указу Президента України від 19 лютого 2003 року № 138/2003
ПРОТОКОЛ передачі державної нагороди України та документа про нагородження сім'ї нагородженого

« ____ » _____ 20 ____ р. мною,

_____
_____
(посада, прізвище та ініціали того, хто проводив передачу)

передано _____ № ____

(вид державної нагороди, документа про нагородження)

померлого, нагородженого Указом Президента України від

« ____ » _____ 20 ____ р. № ____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові нагородженого)

його (її) _____

(чоловікові, дружині, синові, дочці, батькові, матері,

_____
братові, сестрі нагородженого)

_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
(підпис того, хто проводив передачу)

(місце печатки)

Додаток № 3 до Указу Президента України від 19 лютого 2003 року № 138/2003

АКТ уточнення прізвища, імені, по батькові нагородженого

Указом Президента України від « ____ » _____ 20 ____ р. № ____

за поданням _____

(назва органу, яким внесено подання про відзначення

_____
державною нагородою)

орденом княгині Ольги III ступеня (інший вид державної нагороди України) нагороджено:

Надруковано: Має бути:

ІВАНЕНКО

ІВАНЕНКО

Марію Іванівну

Марину Іванівну

(посада та місце роботи)

(посада та місце роботи)

Розбіжність у написанні імені (прізвища, по батькові)

нагородженого допущено через _____

(причини зазначеної помилки)

_____
(посада керівника органу, яким внесено подання) (підпис)

(місце печатки)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Одеська область

25

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ПЕНСІЇ ЗА ОСОБЛИВІ ЗАСЛУГИ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2000, № 35, ст. 289)

Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 91-IV (91-15) від 11.07.2002, ВВР, 2002, № 41, ст. 293
— набирає чинності з 1 січня 2003 року
№ 421-IV (421-15) від 26.12.2002, ВВР, 2003, № 7, ст. 71
№ 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003, ВВР, 2004, № 17-18, ст. 250
№ 1383-IV (1383-15) від 11.12.2003, ВВР, 2004, № 16, ст. 233
№ 1801-IV (1801-15) від 17.06.2004, ВВР, 2004, № 43-44, ст. 493
№ 1772-IV (1772-15) від 15.06.2004, ВВР, 2004, № 37, ст. 452
№ 2264-IV (2264-15) від 16.12.2004, ВВР, 2005, № 5, ст. 122
№ 2292-IV (2292-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, № 6, ст. 142
№ 2381-IV (2381-15) від 20.01.2005, ВВР, 2005, № 11, ст. 199
№ 2417-IV (2417-15) від 03.02.2005, ВВР, 2005, № 13, ст. 229
№ 2658-IV (2658-15) від 16.06.2005, ВВР, 2005, № 29, ст. 382
№ 3045-IV (3045-15) від 02.11.2005, ВВР, 2006, № 4, ст. 58
№ 3108-IV (3108-15) від 17.11.2005, ВВР, 2006, № 1, ст. 18
№ 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, № 9, № 10-11, ст. 96
№ 3591-IV (3591-15) від 04.04.2006, ВВР, 2006, № 37, ст. 318
(Додатково див. Закон № 489-V (489-16)
від 19.12.2006, ВВР, 2007, № 7-8, ст. 66)
Із змінами, внесеними згідно із Законами
№ 936-V (936-16) від 17.04.2007, ВВР, 2007, № 27, ст. 367
№ 107-VI (107-17) від 28.12.2007, ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст. 78
— зміни діють по 31 грудня 2008 року

Цей Закон передбачає встановлення громадянам, які мають значні заслуги у сфері державної, громадської або господарської діяльності, досягнення у галузі науки, культури, освіти, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту тощо, пенсій за особливі заслуги перед Україною.

(Преамбула в редакції Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 1. Пенсії за особливі заслуги перед Україною (далі — пенсії за особливі заслуги) встановлюються громадянам України:

1) Героям України, Героям Радянського Союзу, Героям Соціалістичної Праці, особам, нагородженим орденом Леніна, орденом Слави трьох ступенів, орденом Трудової Слави трьох ступенів, чотирма і більше медалями «За відвагу», чотирма і більше орденами України та колишнього Союзу РСР, повним кавалерам ордена «За службу Родині в Вооруженних Силах СССР», особам, відзначеним почесним званням України, колишніх Союзу РСР та Української РСР «народний», матерям, які народили п'ятеро і більше дітей та виховали їх до шестирічного віку. При цьому враховуються діти, усиновлені в установленому законом порядку; (Пункт 1 статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 107-VI (107-17) від 28.12.2007)

2) ветеранам війни, нагородженим за бойові дії орденом, медаллю «За відвагу» або медаллю Ушакова, незалежно від часу нагородження; (Пункт 2 статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002, в редакції Законів № 1383-IV (1383-15) від 11.12.2003, № 1772-IV (1772-15) від 15.06.2004, № 936-V (936-16) від 17.04.2007) (Установити, що у 2006 році пенсія за особливі заслуги перед Україною відповідно до пункту 2 статті 1 призначається ветеранам війни, учасникам бойових дій проти Японії у 1938, 1939 і 1945 роках (у тому числі на території Монголії), нагородженим за бойові дії орденом, медаллю «За відвагу» або медаллю Ушакова, партизанам Великої Вітчизняної війни, нагородженим медаллю «За відвагу», незалежно від часу нагородження згідно із Законом № 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005) (Установити, що у 2007 році пенсія за особливі заслуги перед Україною відповідно до пункту 2 статті 1 призначається ветеранам війни, учасникам бойових дій проти Японії у 1938, 1939 і 1945 роках (у тому числі на території Монголії), нагородженим за бойові дії орденом, медаллю «За відвагу» або медаллю Ушакова, партизанам Великої Вітчизняної війни, нагородженим медаллю «За відвагу», незалежно від часу нагородження згідно із Законом № 489-V (489-16) від 19.12.2006)

3) видатним спортсменам — переможцям Олімпійських та Паралімпійських ігор, Всесвітніх ігор глухих, чемпіонам і рекордсменам світу та Європи; (Пункт 3 статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2264-IV (2264-15) від 16.12.2004)

4) космонавтам, які здійснили політ у космос, членам льотно-випробувальних екіпажів літаків;
5) народним депутатам України, депутатам колишніх Союзу РСР та Української РСР, членам Кабінету Міністрів України та Уряду колишньої Української РСР;

6) особам, відзначеним почесним званням України, колишніх Союзу РСР та Української РСР «заслужений», почесним званням України «Мати-героїня», державними преміями України, колишніх Союзу РСР та Української РСР, нагородженим одним із орденів України або колишнього Союзу РСР, Почесною грамотою Президії Верховної Ради Української РСР або Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, а також особам, яким до 1 січня 1992 року було встановлено персональні пенсії союзного чи республіканського значення; (Пункт 6 статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом № 1383-IV (1383-15) від 11.12.2003; в редакції Закону № 2417-IV (2417-15) від 03.02.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3045-IV (3045-15) від 02.11.2005

7) депутатам — всього чотирьох і більше скликань Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських рад, районних, районних у містах, міських рад міст обласного значення в Україні та в колишній Українській РСР; (Пункт 7 статті 1 в редакції Закону № 421-IV (421-15) від 26.12.2002

(Пункт 8 статті 1 виключено на підставі Закону № 107-VI (107-17) від 28.12.2007) (Стаття 1 в редакції Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року) (Дію статті 2 відновлено в частині встановлення пенсій за особливі заслуги комісіями з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях згідно із Законом № 1801-IV (1801-15) від 17.06.2004) (Дію статті 2 зупинено на 2004 рік в частині встановлення пенсій за особливі заслуги комісіями з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях згідно із Законом № 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003)

Стаття 2. Для призначення пенсій за особливі заслуги особам, зазначеним у пунктах 1, 3-5 статті 1 цього Закону, створюється Комісія з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Кабінеті Міністрів України, Положення про яку та її склад затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Особам, зазначеним у пунктах 2, 6-8 статті 1 цього Закону, пенсії за особливі заслуги встановлюються комісіями з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, положення про які та їх склад затверджуються відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Органи, що здійснюють підготовку документів для встановлення пенсій за особливі заслуги, оформлення відповідних рішень комісій з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, визначаються відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Комісія з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Кабінеті Міністрів України розглядає скарги щодо відмови у встановленні пенсій за особливі заслуги комісіями при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях, приймає стосовно них рішення, а також встановлює порядок подання і підготовки зазначеними комісіями звітності по призначених і виплачених пенсіях.

(Стаття 2 в редакції Закону № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

Стаття 3. За цим Законом встановлюються пенсії: за віком; по інвалідності; у разі втрати годувальника; за вислугу років. (Статтю 3 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 4. Пенсії за особливі заслуги встановлюються громадянам, зазначеним у статті 1 цього Закону, які мають право на пенсію за віком, по інвалідності, у разі втрати годувальника та за вислугу років відповідно до закону.

(Стаття 4 із змінами, внесеними згідно із Законом № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 5. Пенсія за особливі заслуги встановлюється як надбавка до розміру пенсії, на яку має право особа згідно із законом, у таких розмірах прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, які втратили працездатність:

від 35 до 40 відсотків — особам, зазначеним у пункті 1 статті 1 цього Закону; від 25 до 35 відсотків — особам, зазначеним у пунктах 2-5 статті 1 цього Закону; від 20 до 25 відсотків — особам, зазначеним у пунктах 6-8 статті 1 цього Закону.

Розмір надбавки визначається відповідними комісіями, зазначеними у статті 2 цього Закону, залежно від заслуг особи. У разі, коли особа одночасно має право на надбавки, зазначені в кількох пунктах статті 1 цього Закону, призначається та надбавка, яка є більшою у максимальному розмірі. (Частина друга статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

Пенсія за особливі заслуги призначається з дня звернення за встановленням пенсії, але не раніше дати набрання чинності положеннями Закону, що встановлює право на таку пенсію. Днем звернення за встановленням пенсії за особливі заслуги вважається день прийому заяви про порушення клопотання про встановлення пенсії за особливі заслуги з усіма необхідними документами. Якщо заява про встановлення пенсії за особливі заслуги надсилається поштою і при цьому подаються всі необхідні документи, то днем звернення за встановленням пенсії за особливі заслуги вважається дата, вказана на поштовому штепелі місця відправлення заяви. У разі, коли до заяви додані не всі необхідні документи, орган, що здійснює підготовку документів для встановлення пенсії за особливі заслуги, повідомляє заявнику, які документи повинні бути подані додатково. Якщо вони будуть подані не пізніше 3 місяців з дня повідомлення про необхідність подання додаткових документів, то днем звернення за встановленням пенсії за особливі заслуги вважається день прийому або відправлення заяви про встановлення такої пенсії. (Частина третя статті 5 в редакції Закону № 421-IV

(421-15) від 26.12.2002; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2381-IV (2381-15) від 20.01.2005)

У разі збільшення прожиткового мінімуму, визначеного для осіб, які втратили працездатність, органи, що виплачують пенсії, здійснюють перерахунок надбавки, виходячи із цього прожиткового мінімуму, з урахуванням встановленого відповідними комісіями, зазначеними у статті 2 цього Закону, відсотку надбавки. Перерахунок здійснюється з дати, з якої встановлений новий розмір прожиткового мінімуму. (Частина четверта статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002) (Стаття 5 в редакції Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 6. У разі смерті особи, яка мала право на пенсію за особливі заслуги відповідно до статті 1 цього Закону, непрацездатні члени сім'ї померлого, зазначені в статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (1058-15), мають право на встановлення надбавки до пенсії у таких розмірах: за наявності одного непрацездатного члена сім'ї — 70 відсотків, двох і більше — 90 відсотків надбавки до пенсії померлого годувальника або надбавки до пенсії, що могла бути йому встановлена. (Частина перша статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3108-IV (3108-15) від 17.11.2005)

У разі смерті військовослужбовця, особи начальницького або рядового складу органів внутрішніх справ, особи начальницького або рядового складу державної пожежної охорони, особи начальницького або рядового складу органів і підрозділів цивільного захисту, особи начальницького складу податкової міліції, особи начальницького або рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, які загинули (померли) при виконанні службових обов'язків під час проходження військової служби, служби в органах внутрішніх справ, державній пожежній охороні, органах і підрозділах цивільного захисту, податковій міліції чи Державній кримінально-виконавчій службі України внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаного під час виконання цих обов'язків, і були посмертно нагороджені державними нагородами України або колишнього Союзу РСР, зазначеними у статті 1 цього Закону, непрацездатні члени сім'ї померлого, зазначені у статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (1058-15) та статті 30 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (2262-12), мають право на встановлення до пенсії надбавки в таких розмірах: за наявності одного непрацездатного члена сім'ї — 70 відсотків, двох і більше — 90 відсотків розміру надбавки, передбаченого для осіб, зазначених у пункті 1 статті 1 цього Закону. (Частина друга статті 6 в редакції Закону № 2292-IV (2292-15) від 23.12.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом № 3108-IV (3108-15) від 17.11.2005; в редакції Закону № 3591-IV (3591-15) від 04.04.2006)

Надбавка встановлюється до пенсії, на яку член сім'ї померлого годувальника має право згідно із законом. При цьому застосовується порядок встановлення і збільшення надбавки, визначений статтею 5 цього Закону.

Виділення частки пенсії, що належить кожному члену сім'ї, здійснюється відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (1058-15). (Частина четверта статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 3108-IV (3108-15) від 17.11.2005) (Стаття 6 в редакції Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

(Стаття 7 виключено на підставі Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 8. клопотання про призначення пенсій за особливі заслуги порушуються Президентом України, Головою Верховної Ради України, Прем'єр-міністром України, міністрами та керівниками інших центральних органів виконавчої влади, Головою Адміністрації Президента України, Керівником Апарату Верховної Ради України, Міністром Кабінету Міністрів України, Головою Рахункової палати, Головою Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Головою Конституційного Суду України, Головою Верховного Суду України, головами вищих спеціалізованих судів України, Генеральним прокурором України, Головою Національного банку України, Головою Ради міністрів Автономної Республіки Крим, головами обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, головами обласних, Київської і Севастопольської міських рад у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. (Частина перша статті 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 2292-IV (2292-15) від 23.12.2004)

клопотання про призначення пенсій за особливі заслуги особам, зазначеним у пунктах 2, 6-8 статті 1 цього Закону, порушуються особами, зазначеними у частині першій цієї статті, або головами районних, районних у містах державних адміністрацій та міськими головами міст обласного значення. (Стаття 8 доповнено частиною другою згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

(Стаття 8 із змінами, внесеними згідно із Законом № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 9. клопотання про призначення пенсії за особливі заслуги подається у відповідні комісії, зазначені у статті 2 цього Закону, які розглядають його в місячний строк з дня подання документів.

(Частина перша статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002). Рішення про встановлення пенсії за особливі заслуги або про відмову в її встановленні, прийняте відповідними комісіями, зазначеними у статті 2 цього Закону, повідомляється не пізніше 10 днів після його прийняття громадянам, які звернулися за встановленням пенсії за особливі заслуги, і посадовим особам, які порушили клопотання. (Частина друга статті 9 в редакції Закону № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

Стаття 10. Питання про збільшення розміру пенсії за особливі заслуги у разі виявлення нових даних про заслуги особи розглядається відповідними комісіями, зазначеними у статті 2 цього Закону, за клопотанням посадових осіб, зазначених у статті 8 цього Закону.

(Стаття 10 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

Стаття 11. У разі вчинення пенсіонером умисного злочину або виявлення помилкових чи неправдивих даних, на підставі яких було призначено пенсію за особливі заслуги, рішенням відповідних комісій, зазначених у статті 2 цього Закону, пенсіонер позбавляється призначеної пенсії. Сума пенсії, виплачена пенсіонерові надміру внаслідок зловживань з його боку, стягується у порядку, встановленому законом.

(Стаття 11 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002)

Стаття 12. Пенсії за особливі заслуги виплачуються за місцем проживання пенсіонера в порядку, визначеному законодавством України.

Стаття 13. Нарховані суми пенсії за особливі заслуги, які з тих чи інших причин своєчасно не були одержані пенсіонером, виплачуються за минулий час, але не більш як за 3 роки, що передували зверненню за їх одержанням.

Суми пенсії, не одержані пенсіонером своєчасно з вини органу, що призначає або виплачує пенсію, виплачуються за минулий час без обмеження будь-яким строком.

Стаття 14. Особам, які одержують пенсію за особливі заслуги і проживають у будинках-інтернатах для громадян похилого віку та інвалідів, пенсія за особливі заслуги виплачується в повному обсязі. (Стаття 14 в редакції Закону № 2381-IV (2381-15) від 20.01.2005)

Стаття 15. Різниця між сумою пенсії за особливі заслуги та розміром пенсії, на яку має право особа згідно із законом, фінансується за рахунок коштів Державного бюджету України, і ці видатки включаються до переліку захищених статей видатків Державного бюджету України.

Стаття 16. Рішення органу, що призначає пенсію за особливі заслуги, може бути оскаржене у судовому порядку.

Стаття 16-1. Посадові особи, винні в порушенні цього Закону, та громадяни у разі подання неправдивих відомостей для призначення та виплати пенсії за особливі заслуги, несуть відповідальність згідно із законом.

(Закон доповнено статтею 16-1 згідно із Законом № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Стаття 17. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2001 року.

2. Установити, що дія цього Закону поширюється на осіб, які вийшли на пенсію до набрання чинності цим Законом. (Пункт 3 статті 17 виключено на підставі Закону № 1383-IV (1383-15) від 11.12.2003)

4. Установити, що у разі, коли внаслідок перерахунку надбавки відповідно до статті 5 цього Закону її розмір зменшується, надбавка виплачується у раніше встановленому розмірі. Розмір надбавки переглядається згідно з законом про індексацію грошових доходів населення.

У разі коли за нормами цього Закону для відповідної категорії осіб передбачено більш високі розміри надбавок, ніж були встановлені раніше, проводиться перерахунок у порядку, визначеному Комісією, з встановлення пенсій за особливі заслуги перед Україною при Кабінеті Міністрів України.

(Абзац другий пункту 4 статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом № 421-IV (421-15) від 26.12.2002) (Пункт 4 статті 17 в редакції Закону № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

5. Кабінету Міністрів України: підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції про внесення змін до законів України, що впливають із цього Закону;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що випливають із цього Закону;

під час формування показників державного бюджету на наступний рік визначати обсяг асигнувань, який буде спрямовуватися на фінансування пенсій за особливі заслуги, а також вносити Верховній Раді України, виходячи із можливостей державного бюджету, пропозиції щодо визначення верхньої межі максимального розміру пенсії разом з надбавкою, передбаченою статтею 5 цього Закону.

(Пункт 5 статті 17 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом № 91-IV (91-15) від 11.07.2002 — набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
1 червня 2000 року
№ 1767-III

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ЗВАННЯ

ГЕРОЙ УКРАЇНИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Відповідно до статей 4 та 6 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) постановляю:

1. Затвердити Статут звання Герой України (додається).
2. Затвердити описи ордена «Золота Зірка» та ордена Держави звання Герой України і мініатюри до них (додаються).
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордена «Золота Зірка» та ордена Держави, їх мініатюри, бланків Грамоти про присвоєння звання Герой України, посвідчення про присвоєння звання Герой України.
4. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 23 серпня 1998 року № 944 (944/98) «Про встановлення відзнаки Президента України «Герой України» .

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
2 грудня 2002 року
№ 1114/2002

СТАТУТ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 2 грудня 2002 року № 1114/2002

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Звання Герой України присвоюється громадянам України за здійснення визначного героїського вчинку або визначних трудових досягнень.
2. Присвоєння звання Герой України провадиться указом Президента України.
3. Герою України вручається орден «Золота Зірка» за здійснення визначного героїського вчинку або орден Держави — за визначні трудові досягнення.
4. Герой України, удостоєний ордена «Золота Зірка», у разі здійснення ним визначних трудових досягнень може бути удостоєний ордена Держави, а Герой України, удостоєний ордена Держави, у разі здійснення ним героїського вчинку може бути удостоєний ордена «Золота Зірка».
5. Присвоєння звання Герой України вразі з удостоєнням одного й того ж ордена не провадиться.
6. Звання Герой України може бути присвоєно посмертно.
7. Звання Герой України не присвоюється за заслуги, які мали місце в минулому і не пов'язані зі становленням та розвитком незалежної України.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО ПРИСВОЄННЯ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

8. Подання про присвоєння звання Герой України вносять Президентів України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, Вищий господарський суд України, Генеральна прокуратура України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Верховна Рада та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також Комісія державних нагород та геральдики при Президентів України.
9. Органи, яким надано право представляти до присвоєння звання Герой України, надсилають на ім'я Президента України подання про присвоєння звання Герой України та нагородний лист установленого зразка.
У нагородному листі зазначаються конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання про присвоєння звання Герой України.
10. Висунення кандидатури до присвоєння звання Герой України здійснюється гласно за місцем роботи особи, яку представляють до нагородження, у трудових колективах підприємств, установ, організацій незалежно від типу та форми власності.
Клопотання про присвоєння звання Герой України порушується перед відповідним органом чи організацією вищого рівня.
11. Клопотання про присвоєння звання Герой України, які порушуються органами місцевого самоврядування, подаються Президентів України через Раду міністрів Автономної Республіки Крим, відповідні обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації.
12. Клопотання про присвоєння звання Герой України, які порушуються центральними органами творчих спілок, товариств, об'єднаннями громадян, подаються через Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київську та Севастопольську міські державні адміністрації або відповідні центральні органи виконавчої влади.
13. Клопотання про присвоєння звання Герой України керівникам міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, головам обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вносяться Кабінетом Міністрів України.

ІІІ. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ НАГОРОДНИХ АТРИБУТІВ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

14. Особі, удостоєній звання Герой України, вручаються орден «Золота Зірка» або орден Держави, Грамота про присвоєння звання Герой України, мініатюра ордена, посвідчення про присвоєння звання Герой України (далі — нагородні атрибути звання Герой України).
15. Вручення нагородних атрибутів звання Герой України провадиться в обстановці урочистості і широкої гласності. Перед врученням оголошується указ Президента України про присвоєння звання Герой України.
16. Нагородні атрибути звання Герой України вручає Президент України або за його дорученням Голова Верховної Ради України, заступники Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого господарського суду України,

Генеральний прокурор України, міністри, інші керівники відповідних центральних органів виконавчої влади, Голова Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

17. Про вручення нагородних атрибутів звання Герой України складається протокол за встановленою формою. Протокол направляється до Управління державних нагород та геральдики Адміністрації Президента України не пізніше як через тиждень після здійснення вручення.

ІV. ПОРЯДОК НОСІННЯ І ЗБЕРІГАННЯ НАГОРОДНИХ АТРИБУТІВ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

18. Орден звання Герой України носить на лівому боці грудей. За наявності у відзначеного інших державних нагород України орден звання Герой України розміщується вище них.

19. У разі коли Герой України удостоєний ордена «Золота Зірка» і ордена Держави, їх носять обидва.

20. Замість ордена особа, удостоєна звання Герой України, може носити мініатюру ордена, яка розміщується вище мініатюр і планок інших державних нагород України.

21. Особа, удостоєна звання Герой України, повинна дбайливо ставитися до схоронності нагородних атрибутів звання Герой України. У разі їх втрати (псування) Герою України може бути видано дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики при Президенті України буде визнано, що втрата нагородних атрибутів звання Герой України сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, які не залежать від нагородженого.

22. Після смерті Героя України, за наявності спадкоємців, нагородні атрибути звання Герой України залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

23. За згодою спадкоємців нагородні атрибути звання Герой України можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Нагородні атрибути звання Герой України передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання нагородні атрибути звання Герой України спадкоємцям померлого не повертаються.

24. У разі відсутності у померлого Героя України спадкоємців нагородні атрибути звання Герой України передаються на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України.

25. Ордени, мініатюра орденів звання Герой України у вигляді копій можуть бути передані за окремою угодою музейним закладам України та іноземних держав для експонування на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. МЕДВЕДЧУК

ОПИС ОРДЕНА «ЗОЛОТА ЗІРКА» ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 2 грудня 2002 року № 1114/2002

Орден «Золота Зірка» звання Герой України виготовляється із золота і має форму п'ятикутної зірки, накладеної на вінок із дубового листа. Промені зірки поліровані. Розмір ордена між протилежними вершинами зірки 35 мм. Зворотний бік ордена плоский, з написом рельєфними літерами «Герой України» та порядковим номером ордена. У верхньому промені зірки є кільце з вушком, яке сполучається з фігурною колодкою, обтягнутою стрічкою. Довжина колодки — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки є застібка для прикріплення ордена до одягу.

Стрічка ордена шовкова муарова зі смужками синього і жовтого кольорів. Ширина стрічки — 28 мм, ширина кожної смужки — 14 мм.

ОПИС ОРДЕНА ДЕРЖАВИ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Орден Держави звання Герой України виготовляється із золота і має форму Знака Княжої Держави Володимира Великого (тризуба) в обрамленні двох дубових гілок. Зображення рельєфні. Розмір ордена: довжина — 35 мм, ширина — 36 мм.

Зворотний бік ордена плоский, з написом рельєфними літерами «Герой України» та порядковим номером ордена.

На верхівці середнього вістря тризуба є кільце з вушком, яке сполучається з фігурною колодкою, обтягнутою стрічкою. Довжина колодки — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки є застібка для прикріплення ордена до одягу.

Стрічка ордена шовкова муарова зі смужками синього і жовтого кольорів. Ширина стрічки — 28 мм, ширина кожної смужки — 14 мм.

ОПИС МІНІАТЮРИ ОРДЕНІВ «ЗОЛОТА ЗІРКА» ТА ДЕРЖАВИ ЗВАННЯ ГЕРОЙ УКРАЇНИ

Мініатюра орденів «Золота Зірка» та Держави звання Герой України виготовляється із золота і має форму п'ятикутної зірки з гладкими двогранными променями з лицьового боку. У центрі зірки вміщено рельєфне зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого.

Діаметр кола, описаного навколо зірки, — 33 мм.

Зворотний бік мініатюри плоский з написом рельєфними літерами «Герой України».

Зірка за допомогою кільця з вушком з'єднується з колодкою, яка має форму прямокутної металевої пластинки висотою 19 мм і шириною 27 мм. Верхня і нижня частини колодки мають прорізи, через які поверхню колодки обтягнуто муаровою стрічкою шириною 24 мм зі смужками синього та жовтого кольорів.

На зворотному боці колодки є застібка для прикріплення мініатюри до одягу.

Глава Адміністрації
Президента України

В. МЕДВЕДЧУК

Знак ордена «Золота зірка»
звання Герой України

Кавалери та лауреати
державних нагород України

*Знак ордена Держави
звання Герой України*

ОРДЕН СВОБОДИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ОРДЕН СВОБОДИ

Відповідно до статей 4 та 7 Закону України «Про державні нагороди України» постановляю:

1. Затвердити Статут ордена Свободи (додається).
2. Затвердити малюнок ордена Свободи (додається).
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордена Свободи, орденських книжок та футлярів.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ,
20 травня 2008 року
№ 460/2008

СТАТУТ ОРДЕНА СВОБОДИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 20 травня 2008 року № 460/2008

1. Орден Свободи встановлено для відзначення громадян за видатні та особливі заслуги в утвердженні суверенітету та незалежності України, консолідації українського суспільства, розвитку демократії, соціально-економічних та політичних реформ, відстоюванні конституційних прав і свобод людини і громадянина.

2. Орденом Свободи можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

3. Нагородження орденом Свободи провадиться указом Президента України.

4. Нагородження орденом Свободи вдруге не провадиться.

5. Нагородження орденом Свободи може бути проведено посмертно.

6. Нагороджений орденом Свободи іменується кавалером ордена Свободи.

7. Представлення до нагородження орденом Свободи та вручення цієї нагороди провадиться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138.

8. Особі, нагородженій орденом Свободи, вручаються знак ордена та орденська книжка встановленого зразка.

9. Знак ордена Свободи виготовляється з позолоченого срібла і має форму рівностороннього хреста з розбіжними сторонами. Сторони хреста покриті білою емаллю та прикрашено чотирма прямокутними штучними кристалами «сваровські». У центрі хреста — круглий емалевий медальйон синього кольору із золотим зображенням Знака Княжої Держави Володимира Великого, який обрамлений лавровим вінком. Медальйон облямований подвійною декоративною пружкою. Сторони кутів хреста обрамлено стилізованим рослинним орнаментом. Усі зображення рельєфні.

Зворотний бік знака ордена плоский з вигравіруванням номером знака.

Розмір знака ордена між протилежними кінцями хреста — 54 мм.

Знак ордена за допомогою кільця з вушком сполучений з декоративною планкою, яка є основою стрічки для носіння знака ордена на шії.

Планка стрічки виготовляється з того ж металу, що і знак ордена. Стрічка ордена шовкова муарова білого кольору з позовжніми смужками — посередині широкими синього і жовтого кольорів, облямованими з країв вузькими смужками відповідно жовтого і синього кольорів, та з країв стрічки вузькими смужками жовтогарячого кольору. Ширина стрічки — 28 мм, ширина широких смужок синього і жовтого кольорів — по 6 мм кожна, вузьких смужок жовтого і синього кольорів, а також смужок жовтогарячого кольору — по 2 мм кожна.

Планка ордена являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 28 мм.

10. Орден Свободи носять на шийній стрічці і за наявності у нагородженого інших орденів України, які носять на шийній стрічці, розміщують вище них.

11. Особи, нагороджені орденом Свободи, повинні дбайливо ставитися до схоронності знака ордена та орденської книжки. У разі втрати (псування) знака ордена та орденської книжки нагородженому може бути видано їх дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата сталася з причин, які не залежать від нагородженого.

12. Після смерті нагородженого орденом Свободи, за наявності спадкоємців, знак ордена та орденська книжка зберігаються у сім'ї померлого як пам'ять.

13. За згодою спадкоємців знак ордена Свободи та орденська книжка можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Знак ордена Свободи та орденська книжка передаються музеям на підставі рішення Комісії державних та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

14. У разі відсутності у померлого, нагородженого орденом Свободи, спадкоємців знак ордена та орденська книжка мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики.

Глава Секретаріату
Президента України

В. БАЛОГА

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак
ордена Свободи

ОРДЕН
КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ЗАСНУВАННЯ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 662/98 (662/98) від 19.06.98)

Враховуючи численні звернення органів центральної державної виконавчої та судової влади, Національної академії наук України, Академії правових наук України, громадських організацій та відповідно до пункту 9-2 статті 114-5 Конституції України (888-09), постановляю:

1. Заснувати для нагородження громадян за видатні особисті заслуги перед українською державою в галузі державного будівництва, зміцненні міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за благодійну, гуманістичну та громадську діяльність відзнаку Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» (далі — орден князя Ярослава Мудрого) I, II, III, IV і V ступеня.
2. Затвердити Статут ордену князя Ярослава Мудрого та Опис знака ордену V ступеня (додаються).
3. Комісії по державних нагородах України при Президентові України на конкурсній основі розробити проект і опис знаків ордену князя Ярослава Мудрого I, II, III і IV ступеня.
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордену князя Ярослава Мудрого та документів до нього.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
23 серпня 1995 року
№ 766/95

СТАТУТ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 23 серпня 1995 року № 766/95

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відзнаку Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» (далі — орден князя Ярослава Мудрого) засновано для нагородження громадян за видатні особисті заслуги перед українською державою в галузі державного будівництва, зміцненні міжнародного авторитету України, розвитку економіки, науки, освіти, культури, мистецтва, охорони здоров'я, за благодійну, гуманістичну та громадську діяльність.

2. Орденом князя Ярослава Мудрого нагороджуються громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства.

3. Нагородження орденом князя Ярослава Мудрого здійснюється Указом Президента України.

4. Орден князя Ярослава Мудрого має п'ять ступенів:

орден князя Ярослава Мудрого I ступеня,

орден князя Ярослава Мудрого II ступеня,

орден князя Ярослава Мудрого III ступеня,

орден князя Ярослава Мудрого IV ступеня,

орден князя Ярослава Мудрого V ступеня.

Вищим ступенем ордена є I ступінь.

5. Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого будь-якого ступеня іменується кавалером ордена князя Ярослава Мудрого.

6. Орден князя Ярослава Мудрого I і II ступеня має знак ордена та зірку ордена, III, IV і V ступеня — тільки знак ордена.

7. Девіз ордена князя Ярослава Мудрого — «Мудрість, честь, слава».

8. Орденом князя Ярослава Мудрого нагороджуються громадяни України, удостоєні однієї з державних нагород України або відзнак Президента України.

9. Нагородження орденом князя Ярослава Мудрого провадиться послідовно, починаючи з V ступеня.

10. Нагородження орденом князя Ярослава Мудрого наступного ступеня можливе не раніш як через 3 роки після нагородження орденом попереднього ступеня. (Пункт 10 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 662/98 (662/98) від 19.06.98)

11. Іноземні громадяни і особи без громадянства нагороджуються:

орденом князя Ярослава Мудрого I ступеня — глави суверенних держав;

орденом князя Ярослава Мудрого II ступеня — глави урядів і парламентів суверенних держав, видатні державні громадські діячі;

орденом князя Ярослава Мудрого III ступеня — міністри закордонних справ, керівники інших зовнішньоекономічних відомств, посли іноземних держав в Україні;

орденом князя Ярослава Мудрого IV і V ступеня — відомі вчені, митці, письменники, релігійні діячі, бізнесмени, правозахисники, спортсмени та інші особи.

12. Нагородження орденом князя Ярослава Мудрого може бути проведено посмертно.

13. Ніхто не має права позбавити кавалера ордена князя Ярослава Мудрого його нагороди.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

14. Нагородження орденом князя Ярослава Мудрого провадиться за поданням Комісії по державних нагородах України при Президенті України на ім'я Президента України на підставі рішення Комісії.

Рішення про нагородження особи орденом князя Ярослава Мудрого приймається двома третинами голосів членів Комісії таємним голосуванням.

15. Голова Комісії по державних нагородах України при Президенті України може вносити від свого імені пропозиції щодо нагородження громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства орденом князя Ярослава Мудрого всіх ступенів.

16. Подання про нагородження орденом князя Ярослава Мудрого громадян України вносять до Комісії по державних нагородах України при Президенті України Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, керівники міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, Уряду

Автономної Республіки Крим, Генеральний прокурор України, перші керівники громадських організацій, глави релігійних конфесій.

17. Клопотання про нагородження особи орденом князя Ярослава Мудрого порушується перед вищестоящим органом або організацією. Висунення кандидатур здійснюється, як правило, в трудовому колективі, де працює особа, яку представляють до відзначення. Пропозиції про нагородження можуть вносити також місцеві органи державної виконавчої влади, окремі громадяни.

18. Клопотання про нагородження орденом князя Ярослава Мудрого осіб офіцерського складу Збройних Сил України, військ і органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Прикордонних військ України, Цивільної оборони України порушуються відповідно військовими радами округів, флоту, Міністерством внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Прикордонних військ України та Штабом Цивільної оборони України.

19. Пропозиції щодо нагородження орденом князя Ярослава Мудрого іноземних громадян та осіб без громадянства подаються главами дипломатичних представництв України в іноземних державах у Міністерство закордонних справ України, яке вносить подання до Комісії по державних нагородах України при Президентові України відповідно до пунктів 14, 16 цього Статуту.

20. До подання додається нагородний лист встановленого зразка.

III. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

21. Вручення ордена князя Ярослава Мудрого провадиться в обстановці урочистості і широкої гласності.

22. Орден князя Ярослава Мудрого всіх ступенів, як правило, вручає Президент України.

23. За уповноваженням Президента України орден князя Ярослава Мудрого II, III, IV і V ступеня можуть вручати Голова Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Голова Комісії по державних нагородах України при Президентові України, перші керівники міністерств та інших центральних органів державної виконавчої влади, обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, Уряду Автономної Республіки Крим.

24. Нагородженому орденом князя Ярослава Мудрого вручається комплект атрибутів відзнаки:

до I ступеня — знак ордена, дві зірки ордена, плечова нагородна стрічка з бантом, мініатюра знака ордена, грамота про нагородження;

до II ступеня — знак ордена, зірка ордена, мініатюра знака ордена, орденська книжка; до III, IV, V ступеня — знак ордена, мініатюра знака ордена, орденська книжка.

IV. ПОРЯДОК НОСІННЯ НАГРУДНИХ ЗНАКІВ ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

25. Знак ордена князя Ярослава Мудрого I ступеня носять на шийній стрічці, одну зірку ордена — з лівого боку грудей, другу — на плечовій нагородній стрічці нижче банта, плечову нагородну стрічку — через праве плече.

26. Знак ордена князя Ярослава Мудрого II ступеня носять на шийній стрічці, зірку ордена — з лівого боку грудей.

27. Знак ордена князя Ярослава Мудрого III ступеня носять на шийній стрічці.

28. Знак ордена князя Ярослава Мудрого IV і V ступеня носять на орденській колодці з лівого боку грудей.

29. Знак ордена князя Ярослава Мудрого I, II, і III ступеня розміщується вище відзнаки Президента України «Орден Богдана Хмельницького» I ступеня.

Зірка ордена князя Ярослава Мудрого I і II ступеня розміщується вище відзнак Президента України «Орден Богдана Хмельницького» II і III ступеня, хреста «За мужність», нагород іноземних держав та нагород колишнього СРСР.

30. Знак ордена князя Ярослава Мудрого IV ступеня розміщується перед відзнаками Президента України «Орден Богдана Хмельницького» II і III ступеня, хрестом «За мужність», нагородами іноземних держав та нагородами колишнього СРСР.

31. Знак ордена князя Ярослава Мудрого V ступеня розміщується після відзнаки Президента України «Орден Богдана Хмельницького» II ступеня, але перед відзнаками Президента України «Орден Богдана Хмельницького» III ступеня, хрестом «За мужність», нагородами іноземних держав та нагородами колишнього СРСР.

32. Мініатюру знака ордена князя Ярослава Мудрого носять замість знака ордена та зірки ордена і розміщують з лівого боку грудей у послідовності, зазначеній вище.

V. ВИДАЧА ДУБЛІКАТІВ АТРИБУТІВ ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

33. У разі втрати (псування) атрибутів ордена князя Ярослава Мудрого дублікати, як правило, не видаються. Їх може бути видано, як виняток, за умови, що нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) нагрудних знаків та документів до ордена.

34. Дублікати знака ордена, зірки ордена, мініатюри знака ордена князя Ярослава Мудрого та орденської книжки видаються Комісією по державних нагородах України при Президентові України на її розсуд за кошти нагородженого або безкоштовно.

VI. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ АТРИБУТІВ ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

35. Атрибути ордена князя Ярослава Мудрого зберігаються в Орденській коморі Адміністрації Президента України.

36. Атрибути ордена князя Ярослава Мудрого можуть бути передані музейним закладам України та іноземних держав для тимчасового експонування.

Порядок передачі, обов'язки сторін, строк експонування атрибутів ордена та інші умови визначаються окремою угодою.

37. У разі нагородження особи орденом князя Ярослава Мудрого посмертно комплект атрибутів відповідного ступеня ордена передається сім'ї нагородженого.

38. Після смерті нагородженого атрибути відзнаки можуть бути передані спадкоємцями померлого до Комісії по державних нагородах України при Президентові України на постійне зберігання без права повернення.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ЗАТВЕРДЖЕННЯ ОПИСУ ЗНАКІВ ВІДЗНАКИ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА
МУДРОГО» I, II, III, IV СТУПЕНЯ ТА ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ
ДО СТАТУТУ ЦІЄЇ ВІДЗНАКИ**

Відповідно до статті 3 Указу Президента України від 23 серпня 1995 року № 766 (766/95) «Про заснування відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» постановляю:

1. Затвердити Опис знаків відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» I, II, III, IV ступеня (додається).
2. Внести зміну до пункту 10 Статуту відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого», затвердженого Указом Президента України від 23 серпня 1995 року № 766 «Про заснування відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого», замінивши слова і цифру «не раніш як через 5 років» словами і цифрою «через 3 роки».

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
19 червня 1998 року
№ 662/98

ОПИС ЗНАКІВ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО» I, II, III, IV СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 19 червня 1998 року № 662/98

Знак відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» (далі — орден князя Ярослава Мудрого) I ступеня виготовляється зі срібла і являє собою рівносторонній хрест із заокругленими кінцями, увінчаними мініатюрними хрестиками. Сторони хреста покриті білою і блакитною емаллю, між ними розходяться фігурні промені. На верхньому кінці знака розміщено дужку у вигляді вінка з дубового листа, на який накладено старослов'янську літеру «У» (Україна) з синьої емалі.

Посередині знака — круглий емалевий темно-синій медальйон з позолоченим рельєфним зображенням профілю князя Ярослава Мудрого. Медальйон обрамлено двома пружками, між якими по колу, покритому білою емаллю, напис: «Ярослав Мудрий». Пружки, напис, хрестики, промені, дужка позолочені. Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером знака та словами: «Мудрість, честь, слава». Розмір знака — 60 мм.

Знак ордену за допомогою дужки і двох кілець прикріплюється до орденського ланцюга, що носить на шиї. Орденський ланцюг складається з 17 медальйонів (4 — овальні з зображенням Державного Герба України і Державного Прапора України, 5 — круглі з зображенням стилізованої старослов'янської літери «ять», 8 — круглі з рослинним орнаментом), розміщених у відповідній послідовності. Медальйони з'єднані між собою кільцями. Орденський ланцюг виготовляється з позолоченого срібла, покривається блакитною, синьою і жовтою емаллю.

Зірка ордену князя Ярослава Мудрого виготовляється зі срібла і має форму восьмикутної випуклої зірки з позолоченими і срібними розбіжними променями.

Посередині зірки — круглий медальйон з зображенням на темно-синьому емалевому тлі старослов'янської літери «ять». Медальйон обрамлено двома пружками, між якими на позолоті — декоративний орнамент із блакитної і темно-синьої емалі. Пружки, орнамент, літера «ять» — позолочені, рельєфні. На зворотному боці — застібка для прикріплення зірки до одягу (плечової стрічки).

Розмір зірки між протилежними кінцями: 80 мм — для носіння на грудях, 65 мм — для носіння на плечовій стрічці. Знак ордену князя Ярослава Мудрого II і III ступеня той самий, що і знак ордену I ступеня. У верхній частині хреста до дужки прикріплене фігурне кільце, через яке протягується стрічка для носіння знака ордену на шиї.

Знак ордену князя Ярослава Мудрого IV ступеня той самий, що і знак ордену I ступеня, але рельєфне зображення профілю князя Ярослава Мудрого срібне.

Знак ордену за допомогою кільця з'єднується з орденською колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою синього кольору шириною 30 мм. У центрі колодки — срібне рельєфне зображення дубової гілки. Рамка колодки позолочена. На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення знака ордену до одягу. Довжина колодки — 45 мм, ширина — 34 мм.

Стрічка ордену князя Ярослава Мудрого шовкова муарова синього кольору з двома поздовжніми жовтими смужками з країв.

I ступінь. Ширина плечової стрічки — 100 мм, ширина жовтих смужок — 8 мм кожна, відстань від краю стрічки — 5 мм. Ширина стрічки для банта — 70 мм, ширина смужок — 5 мм кожна, відстань від краю — 3 мм.

II і III ступінь. Ширина стрічки — 30 мм, ширина смужок — 4 мм кожна, відстань від краю — 2 мм.

Планка ордену князя Ярослава Мудрого I ступеня виготовляється з позолоченого срібла і являє собою прямокутну рамку, яка обрамляє орденську стрічку. По периметру планки — рельєфне зображення гірлянди з дубового листа, стрічки — 24 мм, ширина жовтих смужок — 3 мм кожна. Розмір планки: довжина — 18 мм, ширина — 30 мм.

ОПИС ЗНАКА ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО» V СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 23 серпня 1995 року № 766/95

Знак відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» V ступеня виготовляється з срібла і являє собою рівносторонній хрест із заокругленими кінцями, увінчаними мініатюрними хрестиками. Сторони хреста покриті білою і блакитною емаллю, між ними розходяться фігурні промені. На верхньому кінці знака розміщено дужку у вигляді вінка з дубового листа, на який накладено старослов'янську літеру «У» (Україна).

Посередині знака — круглий емалевий темно-синій медальйон з посрібленим рельєфним зображенням профілю князя Ярослава Мудрого. Медальйон обрамлено двома пружками, між якими по колу на білому тлі — напис: «Ярослав Мудрий». Пружки, напис, хрестики, промені, вінок позолочені.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером знака та словами: «Мудрість, честь, слава» .

Розмір знака — 60 мм.

Знак ордену за допомогою кільця з'єднується з прямокутною орденською колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою синього кольору. Довжина колодки — 45 мм, ширина — 34 мм.

На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення знака до одягу.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС МІНІАТЮРИ ЗНАКА ОРДЕНА КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Мініатюра знака ордену князя Ярослава Мудрого виготовляється з позолоченого срібла і являє собою знак ордену у зменшеному вигляді. Мініатюра за допомогою дужки та кільця з'єднується з прямокутною колодкою. Колодка виготовляється з позолоченого срібла, покрита блакитною емаллю. На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення мініатюри до одягу. Розмір мініатюри: довжина — 36 мм, ширина — 32 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Є. КУШНАРЬОВ

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
князя Ярослава Мудрого
I ступеня

*Зірка ордена
князя Ярослава Мудрого*

Зірка ордена
князя Ярослава Мудрого
бант, плечова нагородна стрічка
(зображення зменшено)

Знак ордена
князя Ярослава Мудрого
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

*Зірка ордена
князя Ярослава Мудрого
II ступеня*

Знак ордена
князя Ярослава Мудрого
III ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
князя Ярослава Мудрого
IV ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
князя Ярослава Мудрого
V ступеня

ОРДЕН
«ЗА ЗАСЛУГИ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ – ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

На збереження традицій і розвиток державного нагородотворення та відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України (254к/96-ВР), з метою відзначення громадян за видатні особисті досягнення в галузі економічного, науково-технічного, соціально-культурного розвитку і державного будівництва України постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України — орден «За заслуги» (далі — орден «За заслуги») I, II, III ступеня.
2. Затвердити Статут та описи ордену «За заслуги» I, II, III ступеня (додаються).
3. Орденом «За заслуги» нагороджуються особи за видатні досягнення в економічній, науковій, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах суспільної діяльності на благо України.
4. Установити, що з дня набрання чинності цим Указом до нагороджених орденом «За заслуги» прирівнюються особи, нагороджені Почесною відзнакою Президента України.
5. Особи, нагороджені Почесною відзнакою Президента України, іменуються кавалерами ордену «За заслуги» і зберігають право носіння вручених їм знаків Почесної відзнаки Президента України.
6. У зв'язку із встановленням ордену «За заслуги» припинити нагородження Почесною відзнакою Президента України.
7. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордену «За заслуги» I, II, III ступеня та орденських книжок.
8. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
22 вересня 1996 року
№ 870/96

СТАТУТ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 22 вересня 1996 року № 870/96

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відзнакою Президента України — орденом «За заслуги» (далі — орден «За заслуги») нагороджуються громадяни України за видатні особисті досягнення в економічній, науково-технічній, соціально-культурній, військовій, державній, громадській та інших сферах діяльності.
2. Орден «За заслуги» має три ступені:
орден «За заслуги» I ступеня,
орден «За заслуги» II ступеня,
орден «За заслуги» III ступеня.
Вищим ступенем ордена є I ступінь.
3. Нагородження орденом «За заслуги» громадян України здійснюється послідовно, починаючи з III ступеня.
4. Орденом «За заслуги» можуть бути нагороджені іноземні громадяни та особи без громадянства:
орденом «За заслуги» I ступеня — глави суверенних держав, керівники урядів та парламентів, міністри суверенних держав;
орденом «За заслуги» II ступеня — заступники керівників урядів і парламентів, міністри та керівники інших центральних органів виконавчої влади, послы іноземних держав в Україні;
орденом «За заслуги» III ступеня — працівники посольств іноземних держав в Україні, відомі державні, політичні, громадські діячі, митці, науковці, бізнесмени та інші особи.
5. Нагороджений орденом «За заслуги» будь-якого ступеня іменується кавалером ордена «За заслуги».
6. Нагородження орденом «За заслуги» наступного ступеня можливе, як правило, не раніш як через три роки після нагородження орденом попереднього ступеня.
7. Нагородження орденом «За заслуги» може бути проведено посмертно.
8. Орден «За заслуги» I ступеня має знак ордена та зірку ордена, II і III ступеня — тільки знак ордена.
9. Позбавлення ордена «За заслуги» може бути проведено Указом Президента України у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин — за поданням суду та в порядку, встановленому законодавством.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ «ЗА ЗАСЛУГИ»

10. Подання про нагородження орденом «За заслуги» вносять Президентіві України центральні органи виконавчої влади, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, Вищий арбітражний суд України, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також за погодженням з місцевими органами виконавчої влади центральні керівні органи творчих спілок, товариств, об'єднань громадян. Погодження має бути документально оформлено.
11. Нагородження орденом «За заслуги» може здійснюватися за поданням Комісії по державних нагородах України при Президентіві України.
12. клопотання про нагородження орденом «За заслуги» порушують перед вищим органом або організацією. Висунення кандидатур здійснюється гласно, як правило, за місцем роботи особи, яку представляють до відзначення.
13. Вносити пропозиції про нагородження орденом «За заслуги» можуть також органи самоврядування, юридичні та фізичні особи.
14. Пропозиції щодо нагородження орденом «За заслуги» іноземних громадян та осіб без громадянства подають глави дипломатичних представництв України в іноземних державах до Міністерства закордонних справ України, яке вносить відповідне подання Президентіві України.
15. До подання додається нагородний лист установленого зразка, в якому визначаються конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання про нагородження орденом «За заслуги».

III. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

16. Вручення ордена «За заслуги» провадиться в обстановці урочистості і гласності.

17. Орден «За заслуги», як правило, вручає Президент України.

18. За дорученням Президента України орден «За заслуги» можуть вручати керівники центральних органів виконавчої влади та судової влади, посли України, Голова Комісії по державних нагородах України при Президентові України, Голова Верховної Ради та Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інші особи.

19. Нагородженому орденом «За заслуги» вручаються:

до ордена I ступеня — знак ордена, зірка ордена, мініатюра знака ордена, орденська книжка;

до ордена II та III ступеня — знак ордена, мініатюра знака ордена, орденська книжка.

IV. ПОРЯДОК НОСІННЯ ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

20. Знак ордена «За заслуги» I ступеня носять на шийній стрічці, зірку ордена — на грудях зліва.

21. Знак ордена «За заслуги» II і III ступеня носять на грудях зліва.

22. Знак ордена «За заслуги» I ступеня розміщують після знака відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» I, II і III ступеня, зірку ордена «За заслуги» — після зірки відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого».

Знак ордена «За заслуги» II і III ступеня розміщують після знаків відзнаки Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого» IV і V ступеня.

За наявності у особи інших відзнак Президента України, нагород іноземних держав і нагород колишнього СРСР знак ордена «За заслуги» розміщують перед ними.

23. Військовослужбовці Збройних Сил України, Прикордонних військ України, Національної гвардії України, нагороджені орденом «За заслуги» II і III ступеня, мають на колодці знака ордена зображення схрещених мечів.

24. Мініатюру знака ордена «За заслуги» носять на грудях зліва замість знака ордена і розташовують у порядку, зазначеному в пункті 22 цього Статуту.

V. ВИДАЧА ДУБЛІКАТІВ ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

25. У разі втрати (псування) нагородних знаків ордена «За заслуги» (знак ордена, зірка ордена, мініатюра знака ордена) та орденської книжки дублікати, як правило, не видаються. Їх може бути видано, як виняток, за умови, що нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) нагрудних знаків та документів до ордена.

26. Дублікати нагородних знаків ордена «За заслуги», орденської книжки видаються відповідно до рішення Комісії по державних нагородах України при Президентові України за кошти нагородженого або безплатно.

VI. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ»

27. Нагородні знаки ордена «За заслуги» та орденська книжка зберігаються у Відділі нагород Адміністрації Президента України.

28. У разі нагородження особи орденом «За заслуги» помертно нагородні знаки та орденська книжка передаються сім'ї нагородженого.

29. Після смерті нагородженого нагрудні знаки ордена «За заслуги» та орденська книжка залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

30. Нагородні знаки ордена «За заслуги» та орденська книжка після смерті нагородженого можуть бути передані спадкоємцями померлого до Комісії по державних нагородах при Президентові України на постійне зберігання без права повернення.

31. Нагородні знаки ордена «За заслуги» та орденська книжка, що належали особі, позбавленій ордена, підлягають поверненню до Адміністрації Президента України.

**Глава Адміністрації
Президента України**

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ» І СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 22 вересня 1996 року № 870/96

Знак ордена «За заслуги» І ступеня виготовляється зі срібла і має форму хреста із заокругленими кінцями, накладеного на медальйон із зображенням рослинного орнаменту. Сторони хреста покриті емаллю малинового кольору, пружки хреста — позолочені. З-під медальйона в напрямку сторін хреста розходяться пучки променів. Посередині хреста у вінку з дубової та лаврової гілок на блакитному фоні зображення малого Державного Герба України — тризуба. Усі зображення рельєфні. До верхнього пучка променів кріпиться кільце з вушком, через яке протягується стрічка для носіння на шиї.

Розмір знака між протилежними кінцями — 55 мм.

Зворотний бік знака плоский, з викарбуваним номером знака ордена.

Стрічка до ордена «За заслуги» шовкова муарова малинового кольору з двома вузькими смужками кольорів Державного Прапора України (синьою та жовтою) з правого краю. Ширина стрічки 30 мм. Ширина синьої та жовтої смужок — по 2 мм.

Мініатюра знака виготовляється в масштабі 1:2.

Зірка ордена виготовляється з позолоченого срібла і має форму восьмикутної зірки з розбіжними променями. Посередині зірки — круглий медальйон з пружкою, у центрі якого на синьому емалевому тлі зображення малого Державного Герба України. Медальйон обрамлений рельєфним рослинним орнаментом. По колу медальйона, покритому емаллю малинового кольору, розміщено напис позолоченими літерами «За заслуги», у нижній частині — «Україна».

Розмір зірки між протилежними кінцями — 77 мм.

Зворотний бік зірки плоский, з викарбуваним номером та шпилькою для кріплення до одягу.

Планка ордена «За заслуги» І ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. На стрічці — накладний хрестик жовтого металу. Розмір планки: висота — 22 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ» II СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 22 вересня 1996 року № 870/96

Знак ордена «За заслуги» II ступеня виготовляється зі срібла і має форму хреста із заокругленими кінцями, накладеного на медальйон з зображенням рослинного орнаменту. Сторони хреста покриті емаллю малинового кольору, пружки хреста — позолочені. З-під медальйона по діагоналі розходяться пучки променів. Посередині хреста у вінку з дубової та лаврових гілок на блакитному фоні зображення малого Державного Герба України — тризуба. Вінок, тризуб, промені позолочені. Медальйон — з окисованого срібла. Усі зображення рельєфні.

Розмір знака між протилежними кінцями променів — 50 мм.

Зворотний бік знака плоский, з викарбуваним номером ордена.

До верхнього кінця хреста кріпиться кільце з вушком, яке сполучається з фігурною колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. Нижня частина колодки — позолочена. На колодці розміщена шпилька для кріплення до одягу.

Стрічка ордена «За заслуги» шовкова муарова, з двома вузькими смужками кольорів Державного Прапора України (синьою та жовтою) з правого краю. Ширина стрічки — 28 мм. Ширина синьої та жовтої смужки — по 2 мм.

Планка ордена «За заслуги» II ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. На стрічці — накладний хрестик білого металу. Розмір планки: висота — 22 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА ЗАСЛУГИ» III СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 22 вересня 1996 року № 870/96

Знак ордена «За заслуги» III ступеня виготовляється з нейзильберу і має форму хреста з заокругленими кінцями, накладеного на медальйон з зображенням рослинного орнаменту. Сторони хреста покриті емаллю малинового кольору, пружки хреста — позолочені. Посередині хреста у вінку з дубової та лаврових гілок на блакитному фоні — зображення малого Державного Герба України — тризуба. Вінок, тризуб позолочені. Медальйон — з окисованого срібла. Усі зображення рельєфні.

Розмір знака між протилежними кінцями променів — 50 мм.

Зворотний бік знака плоский, з викарбуваним номером ордена.

До верхнього кінця хреста кріпиться кільце з вушком, яке сполучається з фігурною колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. Нижня частина колодки — посріблена. На колодці розміщена шпилька для кріплення до одягу.

Стрічка ордена «За заслуги» шовкова муарова, з двома вузькими смужками кольорів Державного Прапора України (синьою та жовтою) з правого краю. Ширина стрічки — 28 мм. Ширина синьої та жовтої смужки — по 2 мм.

Планка ордена «За заслуги» III ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. На стрічці — накладний хрестик з нейзильберу. Розмір планки: висота — 22 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

Знак ордена
«За заслуги»
I ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Зірка ордена
«За заслуги»
I ступеня

Знак ордена
«За заслуги»
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За заслуги»
II ступеня
(нагороджуються військовослужбовці)

Знак ордена
«За заслуги»
III ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За заслуги»
III ступеня
(нагороджуються військовослужбовці)

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ОРДЕН

БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ОРДЕН БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Відповідно до статей 4 та 7 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) постановляю:

1. Затвердити Статут ордена Богдана Хмельницького (додається).
2. Затвердити опис ордена Богдана Хмельницького (додається).
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордена Богдана Хмельницького, орденських книжок та футлярів.
4. Визнати таким, що втратив чинність, Указ Президента України від 3 травня 1995 року № 344 (344/95) «Про заснування відзнаки Президента України «Орден Богдана Хмельницького».

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
30 січня 2004 року
№ 112/2004

СТАТУТ ОРДЕНА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 30 січня 2004 року № 112/2004

1. Орден Богдана Хмельницького встановлено для нагородження громадян України за особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України.
2. Орден Богдана Хмельницького має три ступені:
орден Богдана Хмельницького I ступеня,
орден Богдана Хмельницького II ступеня,
орден Богдана Хмельницького III ступеня.
Вищим ступенем ордена є I ступінь.
Нагородження орденом Богдана Хмельницького здійснюється послідовно, починаючи з III ступеня.
3. Орденом Богдана Хмельницького I ступеня нагороджуються військовослужбовці та працівники Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та інші особи за визначні особисті заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки України.
4. Орденом Богдана Хмельницького II ступеня нагороджуються:
військовослужбовці та працівники Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та інші особи за особисту хоробрість, самовідданість і мужність, виявлені у зміцненні обороноздатності та безпеки України;
учасники бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років з нагоди 60-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.
5. Орденом Богдана Хмельницького III ступеня нагороджуються військовослужбовці та працівники Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та інші особи за бездоганне виконання військового та службового обов'язку, виявлену при цьому доблесть і честь.
6. Нагородження орденом Богдана Хмельницького провадиться указом Президента України.
7. Нагородження орденом Богдана Хмельницького може бути проведено посмертно.
8. Нагороджений орденом Богдана Хмельницького іменується лицарем ордена Богдана Хмельницького.
9. Представлення до нагородження орденом Богдана Хмельницького та вручення цієї нагороди провадиться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138 (138/2003).
10. Орден Богдана Хмельницького I ступеня носять на шийній стрічці і за наявності у нагородженого ордена князя Ярослава Мудрого

I, II та III ступенів, ордена «За заслуги» I ступеня розміщують нижче них.

Орден Богдана Хмельницького II та III ступенів носять на грудях з правого боку.

11. Особи, нагороджені орденом Богдана Хмельницького, повинні дбайливо ставитися до схоронності знака ордена та орденської книжки. У разі втрати (псування) знака ордена та орденської книжки нагородженому може бути видано їх дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики при Президенті України буде визнано, що втрата знака ордена та орденської книжки сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, які не залежать від нагородженого.

12. Після смерті нагородженого орденом Богдана Хмельницького, за наявності спадкоємців, знак ордена та орденська книжка залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

13. За згодою спадкоємців знак ордена Богдана Хмельницького та орденська книжка можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Знак ордена Богдана Хмельницького та орденська книжка передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

14. У разі відсутності у померлого нагородженого орденом Богдана Хмельницького спадкоємців знак ордена та орденська книжка мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України.

15. Похорон лицаря ордена Богдана Хмельницького відбувається з військовими почестями.

Глава Адміністрації
Президента України

В.МЕДВЕДЧУК

ОПИС ОРДЕНА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 30 січня 2004 року № 112/2004

Знак ордена Богдана Хмельницького I ступеня виготовляється зі срібла і має форму рівностороннього хреста з розбіжними сторонами, накладеного на два схрещені мечі вістрям угору і багатопроменею зірку. Хрест покритий темночервоною емаллю. Посередині знака, в колі жовтого металу, обрамленому вінком із дубового листа, — зображення геральдичної фігури «Абданк» герба гетьмана Богдана Хмельницького. Промені зірки, пружки хреста, мечі, вінок позолочені, геральдична фігура «Абданк» — з жовтої і білої емалі.

Всі зображення рельєфні.

Розмір знака між протилежними кінцями хреста — 50 мм. У верхній стороні хреста є вушко, сполучене з фігурним кільцем, крізь яке протягується стрічка для носіння знака ордена на шії. На зворотному боці знака викарбувано порядковий номер ордена.

Знак ордена Богдана Хмельницького II ступеня такий самий, як і знак ордена Богдана Хмельницького I ступенів, але промені зірки і мечі срібні. Розмір знака між протилежними кінцями хреста — 45 мм.

На зворотному боці знака — застібка для прикріплення ордена до одягу.

Знак ордена Богдана Хмельницького III ступеня такий самий, як і знак ордена Богдана Хмельницького II ступенів, але виготовляється із нейзильберу, а зображення геральдичної фігури «Абданк» герба гетьмана Богдана Хмельницького — на колі білого металу.

Стрічка ордена Богдана Хмельницького шовкова муарова темно-малинового кольору з поздовжніми смужками:

для I ступеня — з однією жовтою посередині. Ширина стрічки — 45 мм, ширина жовтої смужки — 10 мм;

для II ступеня — з білою посередині, синьою і жовтою — з боків. Ширина стрічки — 24 мм, ширина білої смужки — 4 мм, синьої і жовтої — по 2 мм кожна;

для III ступеня — із жовтою посередині, синьою, жовтою, білою — з боків. Ширина стрічки — 24 мм, ширина жовтої смужки посередині — 4 мм, синьої, жовтої, білої з боків — по 2 мм кожна.

Планка ордена Богдана Хмельницького являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

В.МЕДВЕДЧУК

Знак ордена
Богдана Хмельницького
I ступеня

Знак ордену
Богдана Хмельницького
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
Богдана Хмельницького
III ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ОРДЕН

«ЗА МУЖНІСТЬ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ»

З метою державного відзначення громадян за особисту мужність і героїзм, що були виявлені за надзвичайних обставин і спрямовані на захист людини, її прав і свобод, суспільних інтересів, та відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України (254к/96-ВР) постановляю:

1. Установити відзнаку Президента України — орден «За мужність» (далі — орден «За мужність») I, II, III ступеня.
2. Затвердити Статут ордена «За мужність» і описи ордена «За мужність» I, II, III ступеня (додаються).
3. Орденом «За мужність» нагороджуються військовослужбовці, працівники правоохоронних органів та інші особи за особисту мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків стихійного лиха, пожеж, за інших надзвичайних обставин, у боротьбі зі злочинністю, а також при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя.
4. Установити, що з дня набрання чинності цим Указом до нагороджених орденом «За мужність» прирівнюються особи, нагороджені відзнаками Президента України — зіркою «За мужність», хрестом «За мужність», які у зв'язку з цим визнаються кавалерами ордена «За мужність», зберігаючи право на носіння вручених їм відзнак.
5. У зв'язку із встановленням ордена «За мужність» припинити нагородження відзнаками Президента України — зіркою «За мужність» і хрестом «За мужність».
6. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення нагородних знаків ордена «За мужність» I, II, III ступеня та ордерських книжок.
7. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
21 серпня 1996 року
№ 720/96

СТАТУТ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 21 серпня 1996 року № 720/96

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відзнакою Президента України — орденом «За мужність» (далі — орден «За мужність») нагороджуються військовослужбовці, працівники правоохоронних органів та інші особи за особисту мужність і героїзм, виявлені при рятуванні людей, матеріальних цінностей під час ліквідації наслідків стихійного лиха, пожеж та за інших надзвичайних обставин, у боротьбі зі злочинністю, а також при виконанні військового, службового, громадянського обов'язку в умовах, пов'язаних з ризиком для життя.
2. Орденом «За мужність» нагороджуються громадяни України, а також іноземні громадяни та особи без громадянства.
3. Нагородження орденом «За мужність» здійснюється Указом Президента України.
4. Орден «За мужність» має три ступені:
орден «За мужність» I ступеня,
орден «За мужність» II ступеня,
орден «За мужність» III ступеня.
Вищим ступенем ордена є I ступінь.
Нагородження орденом «За мужність» провадиться послідовно, починаючи з III ступеня.
5. Нагороджений орденом «За мужність» будь-якого ступеня іменується кавалером ордена «За мужність».
6. Орден «За мужність» I ступеня має знак ордена — хрест і зірку, а II і III ступеня — тільки знак ордена.
7. Нагородження орденом «За мужність» може бути проведено посмертно.
8. Позбавлення ордена «За мужність» може бути проведено Президентом України у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин — за поданням суду на підставі та в порядку, встановленому законодавством.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ «ЗА МУЖНІСТЬ»

9. Подання про нагородження орденом «За мужність» вносять на ім'я Президента України Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Верховний Суд України, Конституційний Суд України, Генеральна прокуратура України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Уряд Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації.

Нагородження орденом «За мужність» військовослужбовців та прирівняних до них осіб провадиться за поданням Міністерства оборони України, командування Прикордонних військ України, Національної гвардії України, керівництва Служби безпеки України, Управління державної охорони України, Міністерства внутрішніх справ України.

Подання про відзначення орденом «За мужність» може вносити також Комісія по державних нагородах України при Президентові України.

У поданні зазначаються заслуги, що стали підставою для представлення особи до нагородження.

10. До подання додається нагородний лист встановленого зразка.

11. клопотання про нагородження особи орденом «За мужність» порушується перед вищестоящим органом, організацією, військовим командуванням. Висунення кандидатур здійснюється, як правило, в трудовому колективі (військовому формуванні), де працює (проходить службу) особа, яку представляють до відзначення.

Пропозиції про нагородження можуть вносити органи місцевого самоврядування.

ІІІ. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ»

12. Вручення ордена «За мужність» провадиться в обстановці урочистості і широкої гласності.

13. Орден «За мужність» вручає Президент України або за його уповноваженням Голова Верховної Ради України та його заступники, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністр України, Голова Верховного Суду України, Голова Конституційного Суду України, Генеральний прокурор України, Голова Комісії по державних нагородах України при

Президентів України, керівник відповідного міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, голова обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації, командувач відповідного військового формування.

14. Нагородженому орденом «За мужність» вручаються:
до I ступеня — знак ордена — хрест, зірка ордена, орденська книжка;
до II і III ступеня — знак ордена — хрест, орденська книжка.

IV. ПОРЯДОК НОСІННЯ НАГОРОДНИХ ЗНАКІВ ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ»

15. Знак ордена «За мужність» I ступеня — хрест носять на шийній стрічці, зірку ордена — з лівого боку грудей.
16. Знак ордена «За мужність» II і III ступеня — хрест носять з лівого боку грудей.

V. ВИДАЧА ДУБЛІКАТИВ НАГОРОДНИХ ЗНАКІВ ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ» ТА ОРДЕНСЬКОЇ КНИЖКИ ДО НЬОГО

17. У разі втрати (псування) нагородних знаків ордена «За мужність» та орденської книжки дублікати, як правило, не видаються. Їх може бути видано, як виняток, лише за умови, що народжений не міг запобігти втраті (псуванню) нагородних знаків, орденської книжки.

18. Дублікати нагородних знаків ордена «За мужність» та орденської книжки видаються відповідно до рішення Комісії по державних нагородах України при Президентів України за кошти нагородженого або безплатно.

VI. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ НАГОРОДНИХ ЗНАКІВ ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ» ТА ОРДЕНСЬКИХ КНИЖОК ДО НЬОГО

19. Знаки ордена — хрести, зірки ордена «За мужність» та орденські книжки зберігаються у Відділі нагород Адміністрації Президента України.

20. У разі нагородження особи орденом «За мужність» помертню нагородні знаки та орденська книжка відповідного ступеня ордена передаються сім'ї нагородженого.

21. Нагородні знаки ордена «За мужність» та орденська книжка після смерті нагородженого залишаються в сім'ї померлого як пам'ять. Якщо у померлого нагородженого немає сім'ї, нагородні знаки та орденська книжка підлягають поверненню до Адміністрації Президента України.

22. Нагородні знаки ордена «За мужність» та орденська книжка можуть бути передані сім'єю померлого або помертню нагородженого державним музейним закладам України для тимчасового експонування. Порядок передачі, обов'язки сторін, строк експонування відзнаки та інші умови визначаються окремою угодою.

23. Нагородні знаки ордена «За мужність» та орденська книжка, що належала особі, позбавленій ордена «За мужність», підлягають поверненню до Адміністрації Президента України.

**Глава Адміністрації
Президента України**

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ – ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ» І СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 21 серпня 1996 року № 720/96

Знак ордена «За мужність» І ступеня виготовляється з позолоченого срібла і має форму рівностороннього хреста, що накладений на лавровий вінок. Хрест покритий білою емаллю, по периметру облямований металевими позолоченими крапками під бісер. Из-під хреста розходяться два схрещені мечі вістрям униз. Посередині знака — синє емалеве коло із зображенням малого Державного Герба України. У верхньому кінці хреста є кільце з вушком, через яке протягується стрічка для носіння знака ордена на шії.

Всі зображення рельєфні. Пружки хреста, кола, вінок, мечі, малий Державний Герб України, вушко з кільцем позолочені. Розмір знака між протилежними кінцями хреста — 54 мм. Стрічка шовкова муарова синього кольору, ширина — 28 мм. На стрічці на відстані 1 мм від краю з обох боків — дві білі поздовжні смужки завширшки 3 мм.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером ордена.

Зірка ордена «За мужність» І ступеня виготовляється із срібла і має форму восьмикутної зірки з пучками розбіжних променів. Посередині зірки розміщено круглий медальйон, покритий темно-малиною емаллю, у центрі якого — синє і емалеве коло із зображенням малого Державного Герба України. У верхній частині медальйона, над колом, — напис: «За мужність», у нижній частині, з боків, — дві лаврові гілки. Пружки медальйона і кола подвійні.

Усі зображення і напис — рельєфні, позолочені. Розмір зірки між протилежними кінцями променів — 63 мм.

Зворотний бік зірки плоский, з вигравіруваним номером та застіркою для прикріплення зірки до одягу.

Планка ордена «За мужність» І ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. На стрічці посередині — накладений маленький хрестик з жовтого металу. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ» II СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 21 серпня 1996 року № 720/96

Знак ордена «За мужність» II ступеня виготовляється з позолоченого срібла і має форму хреста із широкими загостреними кінцями. Посередині знака — рівносторонній хрест, покритий білою емаллю, з-під якого розходяться два схрещені мечі вістрями униз. На цьому хресті розміщено круглий медальйон, залитий темно-малиновою емаллю, у центрі якого — синє емалеве коло із зображенням малого Герба України. У верхній частині медальйона, над колом, — напис: «За мужність», у нижній частині, з боків, — дві лаврові гілки. Пружки хреста, медальйона і кола, напис, лаврові гілки і мечі позолочені. Всі зображення рельєфні. Розмір знака — 41х41 мм.

Знак за допомогою кільця та вушка з'єднується з прямокутною колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою. На стрічці — поздовжні смужки: широкі — жовта посередині і дві сині з боків, вузькі — малинова, біла між ними та жовта по краях; у центрі — накладний лавровий вінок діаметром 16 мм з жовтого металу. Довжина стрічки — 45 мм, ширина — 28 мм; ширина смужок — 8 мм і 1 мм.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруванням номером ордена та застібкою для прикріплення знака до одягу.

Планка ордена «За мужність» II ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. На стрічці посередині — накладений маленький хрестик із білого металу. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ОРДЕНА «ЗА МУЖНІСТЬ» III СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 21 серпня 1996 року № 720/96

Знак ордена «За мужність» III ступеня виготовлений з нейзильберу і має форму хреста із широкими загостреними кінцями. Посередині знака — рівносторонній хрест, покритий білою емаллю, з-під якого розходяться два схрещені мечі вістрями униз. На цьому хресті розміщено круглий медальйон, залитий темно-малиновою емаллю, у центрі якого — синє емалеве коло із зображенням малого Державного Герба України. У верхній частині медальйона, над колом, — напис: «За мужність», у нижній частині, з боків, — дві лаврові гілки. Пружки хреста, медальйона і кола, напис, лаврові гілки позолочені. Всі зображення рельєфні. Розмір знака — 41х41 мм.

Знак за допомогою кільця та вушка з'єднується з прямокутною колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою. На стрічці — поздовжні смужки: широкі — жовта посередині і дві сині з боків, вузькі — малинова, біла між ними та жовта по краях. Довжина стрічки — 45 мм, ширина 28 мм; ширина смужок — 8 мм і 1 мм.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруванням номером ордена та застібкою для прикріплення знака до одягу.

Планка ордена «За мужність» III ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За мужність»
I ступеня

Зірка ордену
«За мужність»
I ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За мужність»
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За мужність»
III ступеня

ОРДЕН КНЯГИНІ ОЛЬГИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — «ОРДЕН КНЯГИНИ ОЛЬГИ»

На відзначення заслуг жінок у розвитку Української держави, духовному відродженні нації, вихованні дітей та відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України (254к/96-ВР) постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України «Орден княгині Ольги» (далі — орден княгині Ольги) I, II, III ступеня.
2. Затвердити Статут і описи ордену княгині Ольги I, II, III ступеня (додаються).
3. Орденом княгині Ольги нагороджувати жінок за визначні особисті заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї.
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордену княгині Ольги I, II, III ступеня та орденських книжок.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
15 серпня 1997 року
№ 827/97

СТАТУТ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ОРДЕН КНЯГИНИ ОЛЬГИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 15 серпня 1997 року № 827/97

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відзнаку Президента України «Орден княгині Ольги» (далі — орден княгині Ольги) встановлено для нагородження жінок за визначні особисті заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності, вихованні дітей у сім'ї.
2. Орден княгині Ольги має три ступені:
орден княгині Ольги I ступеня,
орден княгині Ольги II ступеня,
орден княгині Ольги III ступеня.
Вищим ступенем ордена є I ступінь.
3. Нагородження орденом княгині Ольги громадян України здійснюється послідовно, починаючи з III ступеня.
4. Орденом княгині Ольги можуть нагороджуватися іноземні громадяни та особи без громадянства.
5. Іноземні громадяни та особи без громадянства можуть бути нагороджені орденом княгині Ольги вищого ступеня залежно від їх заслуг.
6. Нагородження орденом княгині Ольги наступного ступеня можливе не раніш як через три роки після нагородження орденом попереднього ступеня.
7. Нагородження орденом княгині Ольги посмертно не проводиться.
8. Орден княгині Ольги має знак ордена.
9. Знаки ордена княгині Ольги кожного ступеня мають окрему нумерацію.
10. Позбавлення ордена княгині Ольги може бути проведено Президентом України у разі засудження нагородженої особи за тяжкий злочин — за поданням суду та в порядку, встановленому законодавством.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ КНЯГИНИ ОЛЬГИ

11. Подання про нагородження орденом княгині Ольги вносять на ім'я Президента України центральні органи виконавчої влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також центральні органи творчих спілок, товариств, об'єднань громадян, релігійних конфесій за письмовим погодженням з місцевими органами виконавчої влади.
12. Нагородження орденом княгині Ольги може проводитися за поданням Комісії по державних нагородах України при Президентіві України.
13. Клопотання про нагородження орденом княгині Ольги порушують перед вищим органом або організацією. Висунення кандидатур здійснюється гласно, як правило, за місцем роботи особи, яку представляють до відзначення.
14. Пропозиції щодо нагородження орденом княгині Ольги іноземних громадян та осіб без громадянства подають глави дипломатичних представництв України в іноземних державах до Міністерства закордонних справ України, яке вносить подання Президентіві України.
15. До подання додається нагородний лист установленого зразка.

ІІІ. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ ОРДЕНА КНЯГИНИ ОЛЬГИ

16. Вручення ордена княгині Ольги провадиться в обстановці урочистості і гласності.
17. Орден княгині Ольги вручає Президент України або за його уповноваженням керівник центрального органу виконавчої влади, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, посол України, голова обласної, Київської та Севастопольської міської державної адміністрації, Голова Комісії по державних нагородах України при Президентіві України.
18. Особі, нагородженій орденом княгині Ольги, вручається знак ордена та орденська книжка.

IV. ПОРЯДОК НОСІННЯ ОРДЕНА КНЯГИНИ ОЛЬГИ

19. Знак ордена княгині Ольги носять з лівого боку грудей.

20. Знак ордена княгині Ольги розміщують після відзнак Президента України «Орден князя Ярослава Мудрого», ордена «За заслуги», «Орден Богдана Хмельницького», ордена «За мужність».

За наявності у особи нагород іноземних держав і нагород колишнього СРСР знак ордена княгині Ольги розміщують перед ними.

V. ВИДАЧА ДУБЛІКАТІВ ОРДЕНА КНЯГИНИ ОЛЬГИ

21. У разі втрати (псування) знака ордена княгині Ольги чи орденської книжки дублікати не видаються, крім випадків, коли нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) знака чи орденської книжки.

22. Дублікати знака ордена княгині Ольги чи орденської книжки видаються відповідно до рішення Комісії по державних нагородах при Президентів України за кошти нагородженого або безплатно.

VI. ПОРЯДОК ЗБЕРІГАННЯ ОРДЕНА КНЯГИНИ ОЛЬГИ

23. Після смерті особи, нагородженої орденом княгині Ольги, знак ордена та орденська книжка залишаються у сім'ї померлої як пам'ять.

24. Знак ордена княгині Ольги та орденська книжка після смерті нагородженої особи можуть бути передані спадкоємцями померлої до Комісії по державних нагородах України при Президентів України на постійне зберігання без права повернення.

25. Знак ордена княгині Ольги та орденська книжка, що належали особі, позбавленій ордена, підлягають поверненню до Адміністрації Президента України.

26. Знаки ордена княгині Ольги та орденські книжки зберігаються в Орденській коморі Адміністрації Президента України.

Глава Адміністрації
Президента України

Є. КУШНАРЬОВ

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — «ОРДЕН КНЯГИНИ ОЛЬГИ» I СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 15 серпня 1997 року № 827/97

Знак ордена княгині Ольги I ступеня виготовляється зі срібла і має форму овалу, з'єднаного вгорі з декоративною колодкою у вигляді банта.

На лицьовому боці знака на білій емалі — зображення княгині Ольги, обрамлене орнаментом і прикрашене чотирма аметистами прямокутної форми. Розмір знака: висота — 45 мм, ширина — 40 мм.

На колодці — накладна кругла пластинка з зображенням малого Державного Герба України, з правого і лівого її боків — стилізоване зображення гілки калини та фігурно вигнуті скоби для закріплення банта. Діаметр пластинки — 15 мм.

Орнамент, зображення княгині Ольги, пластинка на банті — рельєфні позолочені.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером ордена; на зворотному боці колодки — шпилька для кріплення знака до одягу.

Стрічка до ордена княгині Ольги I ступеня муарова з поздовжніми смужками: білою посередині і двома бузковими з боків. Ширина стрічки — 22 мм. Ширина смужок: білої — 14 мм, бузкових — 4 мм.

Планка ордена княгині Ольги I ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Є. КУШНАРЬОВ

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — «ОРДЕН КНЯГИНИ ОЛЬГИ» II СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 15 серпня 1997 року № 827/97

Знак ордена княгині Ольги II ступеня виготовляється зі срібла і має форму овалу, з'єданого вгорі з декоративною колодкою у вигляді банта.

На лицьовому боці знака на білій емалі — зображення княгині Ольги, обрамлене орнаментом і прикрашене чотирма аметистами прямокутної форми. Розмір знака: висота — 45 мм, ширина — 40 мм.

На колодці — накладна кругла пластинка з зображенням малого Державного Герба України, з правого і лівого її боків — стилізоване зображення гілки калини та фігурно вигнуті скоби для закріплення банта. Діаметр пластинки — 15 мм.

Орнамент позолочений, зображення княгині Ольги і пластинка на банті — рельєфні срібні.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером ордена; на зворотному боці колодки — шпилька для кріплення знака до одягу.

Стрічка до ордена княгині Ольги II ступеня муарова бузкового кольору з білою поздовжньою смужкою посередині. Ширина стрічки — 22 мм, ширина білої смужки — 6 мм.

Планка ордена княгині Ольги II ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Є. КУШНАРЬОВ

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — «ОРДЕН КНЯГИНИ ОЛЬГИ» III СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 15 серпня 1997 року № 827/97

Знак ордена княгині Ольги III ступеня виготовляється з посрібленого томпаку і має форму овалу, з'єданого вгорі з декоративною колодкою у вигляді банта.

На лицьовому боці знака на білій емалі — зображення княгині Ольги, обрамлене орнаментом і прикрашене чотирма аметистами прямокутної форми. Розмір знака: висота — 45 мм, ширина — 40 мм.

На колодці — накладна кругла пластинка з зображенням малого Державного Герба України, з правого і лівого її боків — стилізоване зображення гілки калини та фігурно вигнуті скоби для закріплення банта. Діаметр пластинки — 15 мм.

Усі зображення рельєфні.

Зворотний бік знака плоский, з вигравіруваним номером ордена; на зворотному боці колодки — шпилька для кріплення знака до одягу.

Стрічка до ордена княгині Ольги III ступеня муарова бузкового кольору з двома білими поздовжніми смужками посередині. Ширина стрічки — 22 мм. Ширина білих смужок — 2 мм, вузької бузкової смужки між ними — 2 мм.

Планка ордена княгині Ольги III ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Є. КУШНАРЬОВ

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
княгині Ольги
I ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
княгині Ольги
II ступеня

Знак ордена
княгині Ольги
III ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ОРДЕН

ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ОРДЕН ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

Відповідно до статей 4 та 7 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) постановляю:

1. Затвердити Статут ордена Данила Галицького (додається).
2. Затвердити опис та малюнок знака ордена Данила Галицького (додаються).
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордена Данила Галицького, орденських книжок та футлярів.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
30 липня 2003 року
№ 769/2003

СТАТУТ ОРДЕНА ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 30 липня 2003 року № 769/2003

1. Орден Данила Галицького встановлено для нагородження військовослужбовців Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, а також державних службовців за значний особистий внесок у розбудову України, сумлінне та бездоганне служіння Українському народу.

2. Нагородження орденом Данила Галицького провадиться указом Президента України.

3. Орденом Данила Галицького можуть бути нагороджені виключно громадяни України.

4. Нагородження орденом Данила Галицького вдаруге не провадиться.

5. Нагородження орденом Данила Галицького може бути проведено посмертно.

6. Нагороджений орденом Данила Галицького іменується кавалером ордена Данила Галицького.

7. Девіз ордена Данила Галицького — «Батьківщина і честь».

8. Порядок представлення до нагородження орденом Данила Галицького провадиться відповідно до пунктів 2-11 Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138 (138/2003).

9. Особі, нагородженій орденом Данила Галицького, вручається знак ордена та орденська книжка встановленого зразка.

10. Порядок вручення ордена Данила Галицького провадиться відповідно до пунктів 13-19 Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138 (138/2003).

11. Орден Данила Галицького носять на грудях зліва і за наявності у особи інших орденів України знак ордена Данила Галицького розміщують після них.

12. Військовослужбовці Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, нагороджені орденом Данила Галицького, мають на колодці знака ордена зображення двох схрещених мечів.

13. Особи, нагороджені орденом Данила Галицького, повинні дбайливо ставитися до схоронності знака ордена та орденської книжки. У разі втрати (псування) знака ордена та орденської книжки нагородженому може бути видано їх дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики при Президенті України буде визнано, що втрата знака ордена та орденської книжки сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, які не залежать від нагородженого.

14. Після смерті нагородженого орденом Данила Галицького, за наявності спадкоємців, знак ордена та орденська книжка залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

15. За згодою спадкоємців знак ордена Данила Галицького та орденська книжка можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Знак ордена Данила Галицького та орденська книжка передаються музеям на підставі рішення Комісії державних

нагород та геральдики при Президентові України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

16. У разі відсутності у померлого, нагородженого орденом Данила Галицького, спадкоємців, знак ордена та орденська книжка мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики при Президентові України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. МЕДВЕДЧУК

ОПИС ЗНАКА ОРДЕНА ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 30 липня 2003 року № 769/2003

Знак ордена Данила Галицького виготовляється зі срібла і має форму рівностороннього хреста з розширеними сторонами, краї яких увігнуті всередину. Сторони хреста покриті синьою емаллю. У центрі хреста — круглий емалевий медальйон світло-червоного кольору, із позолоченим зображенням профілю Данила Галицького та написом у нижній частині «Данило Галицький». Пружки медальйона у формі лаврового вінка. Хрест по периметру обрамлено стилізованим давньоруським орнаментом. Пружки хреста і медальйона позолочені. Усі зображення рельєфні.

Зворотний бік ордена плоский з вигравіруваним номером знака та словами «Батьківщина і честь».

Розмір знака — 45 мм.

Знак ордена за допомогою кільця з вушком сполучається з прямокутною колодкою, обтягнутою стрічкою. Нижня частина колодки фігурна, рельєфна. Розмір колодки: висота — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки розміщено шпильку для прикріплення знака ордена до одягу.

У нижній частині колодки знака ордена, яким нагороджуються військовослужбовці, вміщено зображення двох позолочених схрещених мечів.

Стрічка ордена Данила Галицького шовкова муарова світло-червоного кольору з позовжніми смужками: вузькими жовтими посередині та широкими синіми з боків. Ширина світло-червоної смужки — 12 мм, жовтих — по 1 мм, синіх — по 7 мм кожна.

Планка ордена Данила Галицького являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм

Глава Адміністрації
Президента України

В. МЕДВЕДЧУК

Знак ордена
Данила Галицького

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
Данила Галицького
(нагороджуються військовослужбовці)

ОРДЕН
«ЗА ДОБЛЕСНУ
ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ОРДЕН «ЗА ДОБЛЕСНУ ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

Відповідно до статей 4 та 7 Закону України «Про державні нагороди України» постановляю:

1. Затвердити Статут ордена «За доблесну шахтарську працю» (додається).
2. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків ордена «За доблесну шахтарську працю», орденських книжок та футлярів.

Президент України

Віктор ЮЩЕНКО

м. Київ,
30 квітня 2009 року
№ 282/2009

СТАТУТ ОРДЕНА «ЗА ДОБЛЕСНУ ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 30 квітня 2009 року № 282/2009

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Орден «За доблесну шахтарську працю» встановлено для відзначення громадян за визначні трудові досягнення у видобутку вугілля, залізної руди, руди кольорових і рідкісних металів, марганцевих та уранових руд, шахтобудуванні.
2. Орден «За доблесну шахтарську працю» має три ступені:
орден «За доблесну шахтарську працю» I ступеня,
орден «За доблесну шахтарську працю» II ступеня,
орден «За доблесну шахтарську працю» III ступеня.
Вищим ступенем ордена є I ступінь.
3. Нагородження орденом «За доблесну шахтарську працю» провадиться послідовно, починаючи з III ступеня.
4. Орденом «За доблесну шахтарську працю» можуть бути нагороджені працівники, що видобувають вугілля, залізну руду, руди кольорових і рідкісних металів, марганцеві та уранові руди, працівники шахтобудівних підприємств, які зайняті на підземних роботах повний робочий день.
5. Нагородження орденом «За доблесну шахтарську працю» провадиться указом Президента України.
6. Особу, яку нагороджено орденом «За доблесну шахтарську працю» одного із ступенів, може бути представлено до нагородження орденом наступного ступеня не раніше ніж через три роки після попереднього нагородження, за винятком представлення до нагородження осіб за виявлені особисту мужність, героїзм, пов'язані з виробничою діяльністю, а також за визначні трудові досягнення у названій сфері.
7. Нагородження орденом «За доблесну шахтарську працю» може бути проведено посмертно.

II. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ОРДЕНОМ «ЗА ДОБЛЕСНУ ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

8. Представлення до нагородження орденем «За доблесну шахтарську працю» та вручення цієї нагороди проводяться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138.

9. Особі, нагородженій орденем «За доблесну шахтарську працю», вручаються знак ордену та орденська книжка встановленого зразка.

III. ОПИС ЗНАКА ОРДЕНА «ЗА ДОБЛЕСНУ ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

10. Знак ордену «За доблесну шахтарську працю» виготовляється з гірського кришталю і має форму прямого рівностороннього хреста з загостреними кінцями. У центрі хреста вміщено ромбічний медальйон, покритий емаллю білого кольору, на якому зображено малий Державний Герб України. Під малим Державним Гербом України розміщено перехрещені кирка і молот із жовтого металу. Медальйон обрамлено зображенням перевитої у кутах стрічки, покритої емаллю темно-червоного кольору з написом «За доблесну шахтарську працю». У верхній частині стрічка облямована гілками з лаврового листя, у нижній — дубового листя.

Хрест накладено на чотирикутну зірку з розбіжними обмеженими чорними променями.

Розмір знака ордену між протилежними кінцями хреста — 42 мм.

Знак ордену I ступеня — виготовляється зі срібла, II і III ступенів — з нейзильберу.

Для I ступеня знака ордену напис, зображення гілок лаврового і дубового листя, пружки хреста та стрічки — жовтого металу.

Для II ступеня знака ордену напис, зображення гілок лаврового і дубового листя, пружки хреста та стрічки — білого металу.

Для III ступеня знака ордену напис, зображення гілок лаврового і дубового листя, стрічки, пружки хреста та стрічки — білого металу.

Зворотний бік знака плоский з викарбуваним номером для кожного ступеня окремо.

За допомогою кільця з вушком хрест сполучається з прямокутною металевою колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою темно-червоного кольору з поздовжніми смужками синього та жовтого кольорів:

для I ступеня — однією жовтою смужкою посередині шириною — 10 мм і двома синіми смужками з боків — по 2 мм кожна;

для II ступеня — двома жовтими смужками посередині шириною по 6 мм кожна, між якими і з боків — три смужки синього кольору шириною по 2 мм кожна;

для III ступеня — трьома жовтими смужками посередині по 4 мм кожна, між якими і з боків — чотири сині смужки шириною по 2 мм кожна.

Розмір колодки: висота — 45 мм, ширина — 28 мм.

На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення знака ордену до одягу. Колодка знака ордену I ступеня виготовляється із жовтого металу, II і III ступенів — з білого.

Планка ордену «За доблесну шахтарську працю» являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

IV. ПОРЯДОК НОСІННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ОРДЕНА «ЗА ДОБЛЕСНУ ШАХТАРСЬКУ ПРАЦЮ»

11. Орден «За доблесну шахтарську працю» носять на грудях з лівого боку і за наявності в особи інших державних нагород України розміщують після відзнаки Президента України — Хрест Івана Мазепи.

12. Особи, нагороджені орденем «За доблесну шахтарську працю», повинні дбайливо ставитися до схоронності знака ордену і орденської книжки. У разі їх втрати (псування) нагородженому може бути видано їх дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

13. Після смерті нагородженого орденем «За доблесну шахтарську працю», за наявності спадкоємців, знак ордену та орденська книжка залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

14. За згодою спадкоємців знак ордену «За доблесну шахтарську працю» та орденська книжка можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Знак ордену та орденська книжка передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

15. У разі відсутності у померлого нагородженого орденем «За доблесну шахтарську працю» спадкоємців знак ордену та орденська книжка можуть бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики.

Глава Секретаріату
Президента України

В. БАЛОГА

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За доблесну шахтарську працю»
I ступеня

Знак ордена
«За доблесну шахтарську працю»
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Знак ордена
«За доблесну шахтарську працю»
III ступеня

МЕДАЛЬ

«ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ»

Відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України (254к/96-ВР) постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України — медаль «За військову службу Україні» (далі — медаль «За військову службу Україні»).
2. Затвердити Положення про медаль «За військову службу Україні», опис медалі «За військову службу Україні» (додається).
3. Медаллю «За військову службу Україні» нагороджуються військовослужбовці Збройних Сил України і військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, інші особи за мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України, зразкове виконання військового обов'язку.
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення медалі «За військову службу Україні» та посвідчень до неї.

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
5 жовтня 1996 року
№ 931/96

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 931/96

1. Відзнакою Президента України — медаллю «За військову службу Україні» (далі — медаль «За військову службу Україні») нагороджуються військовослужбовці Збройних Сил України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Прикордонних військ України, внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України, Цивільної оборони України та інші особи.
2. Нагородження медаллю «За військову службу Україні» провадиться:
  - за особисту мужність і відвагу, самовіддані дії, виявлені у захисті державних інтересів України;
  - за досягнення високої бойової готовності військ і забезпечення обороноздатності України; за зразкове виконання військового обов'язку;
  - за виконання спеціальних завдань щодо забезпечення державної безпеки України;
  - за заслуги в охороні державного кордону України;
  - за 25 років бездоганної військової служби.
3. Нагородження медаллю «За військову службу Україні» здійснюється Указом Президента України.

4. Медаллю «За військову службу Україні» можуть бути нагороджені іноземні громадяни та особи без громадянства.
5. Нагородження медаллю «За військову службу Україні» може бути проведено посмертно.
6. Нагородження медаллю «За військову службу Україні» військовослужбовців та прирівняних до них осіб провадиться за поданням Міністерства оборони України, командування Національної гвардії України, Прикордонних військ України, керівництва Служби безпеки України, Управління державної охорони України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.
- Клопотання про нагородження медаллю «За військову службу Україні» може порушувати Комісія по державних нагородах України при Президенті України.
7. Висунення кандидатур здійснюється, як правило, у військовому формуванні, де проходить службу особа, яку представляють до нагородження.
- До подання додається нагородний лист установленого зразка.
8. Вручення медалі «За військову службу Україні» провадиться Президентом України або за його уповноваженням керівником відповідного міністерства, іншого органу виконавчої влади, командувачем відповідного військового формування, командиром військової частини, Головою Комісії по державних нагородах України при Президенті України.
9. Нагородженому медаллю «За військову службу Україні» вручаються медаль і посвідчення до неї.
10. Медаль «За військову службу Україні» носять на грудях зліва і за наявності у нагородженого відзнак Президента України — орденів князя Ярослава Мудрого, «За заслуги», «За мужність» — розміщують після них.
11. Позбавлення медалі «За військову службу Україні» може бути проведено Президентом України у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин — за поданням суду на підставі та в порядку, встановленому законодавством України.
12. У разі втрати (псування) медалі «За військову службу Україні» та посвідчення до неї дублікати, як правило, не видаються. Їх може бути видано, як виняток, за умови, що нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) медалі та посвідчення.
13. Дублікати медалі «За військову службу Україні» та посвідчення до неї видаються відповідно до рішення Комісії по державних нагородах при Президенті України за кошти нагородженого або безплатно.
14. У разі нагородження особи медаллю «За військову службу Україні» посмертно медаль та посвідчення до неї передаються сім'ї нагородженого. Якщо у нагородженого посмертно немає сім'ї, медаль та посвідчення до неї залишаються у Відділі нагород Адміністрації Президента України.
15. Медаль «За військову службу Україні» та посвідчення до неї, що належали особі, позбавленій медалі, підлягають поверненню до Відділу нагород Адміністрації Президента України.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛІ «ЗА ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ УКРАЇНІ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 931/96

Відзнака Президента України — медаль «За військову службу Україні» виготовляється зі срібла і має форму вінка з дубового листа. На вінок накладена композиція з зображенням військової зброї та символіки (ракета, гармата, шабля, бойова сурма, прапори та ін.). Усі зображення рельєфні. Діаметр вінка — 40 мм.

Зворотний бік медалі плоский, з рельєфним номером.

Вінок за допомогою кільця з вушком сполучається з прямокутною колодкою, обтягнутою стрічкою. Нижня частина колодки фігурна. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки — застібка для кріплення до одягу.

Стрічка медалі шовкова муарова блакитного кольору з синьою смужкою посередині і двома жовтими з боків. Ширина стрічки — 28 мм. Ширина смужок: синьої — 12 мм, жовтих — по 2 мм.

Планка медалі «За військову службу Україні» являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Медаль
«За військову службу Україні»

МЕДАЛЬ

«ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ»

Враховуючи численні звернення Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Штабу Цивільної оборони України та відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України (254к/96-ВР) постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України — медаль «За бездоганну службу» (далі — медаль «За бездоганну службу») I, II і III ступеня.
2. Медаллю «За бездоганну службу» нагороджувати осіб офіцерського складу і прапорщиків Збройних Сил України, рядового і начальницького складу військ і органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Прикордонних військ України, Цивільної оборони України, які досягли високих показників у бойовій і професійній підготовці, є взірцем вірності присязі та у виконанні військового (службового) обов'язку, успішно керують підлеглими, зразково виконують інші військові обов'язки.
3. Затвердити Положення про медаль «За бездоганну службу» та її опис (додаються).
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення медалі «За бездоганну службу» та документів до неї.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
5 жовтня 1996 року
№ 932/96

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 932/96

1. Відзнакою Президента України — медаллю «За бездоганну службу» (далі — медаль «За бездоганну службу») нагороджуються особи офіцерського складу і прапорщики Збройних Сил України, рядового і начальницького складу військ і органів внутрішніх справ, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Прикордонних військ і країни, Цивільної оборони України, які досягли високих показників у бойовій і професійній підготовці, є взірцем вірності присязі та у виконанні військового (службового) обов'язку, успішно керують підлеглими, зразково виконують інші військові обов'язки.

2. Медаль «За бездоганну службу» має три ступені:
- медаль «За бездоганну службу» I ступеня,
  - медаль «За бездоганну службу» II ступеня,
  - медаль «За бездоганну службу» III ступеня.

Вищим ступенем медалі є I ступінь.

3. Медаллю «За бездоганну службу» нагороджуються військовослужбовці за умови бездоганної служби, вчасного присвоєння військового звання, досягнення високих показників у бойовій та службовій підготовці, професійній діяльності:

I ступеня — особи, які прослужили не менш як 20 років,

II ступеня — особи, які прослужили не менш як 15 років,

III ступеня — особи, які прослужили не менш як 10 років.

4. Нагородження медаллю «За бездоганну службу» здійснюється Указом Президента України.

5. Представлення військовослужбовців до нагородження медаллю «За бездоганну службу» провадиться після закінчення встановленого строку вислуги років за поданням Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, командування Національної гвардії України, Прикордонних військ України, керівництва Служби безпеки України, Управління державної охорони України.

6. Повторне нагородження медаллю «За бездоганну службу» одного й того ж ступеня не проводиться.

7. Нагородження медаллю «За бездоганну службу» провадиться послідовно, від нижчого ступеня до вищого.

8. Вручення медалі «За бездоганну службу» провадиться Президентом України або за його уповноваженням керівником відповідного міністерства, іншого органу виконавчої влади, командувачем відповідного військового формування, командиром військової частини, Головою Комісії по державних нагородах України при Президентові України.

9. Нагородженому медаллю «За бездоганну службу» вручаються медаль і посвідчення до неї.

10. Позбавлення медалі «За бездоганну службу» може бути проведено Президентом України у разі засудження нагородженого за тяжкий злочин — за поданням суду на підставі та в порядку, встановленому законодавством України.

11. Медаль «За бездоганну службу» носять на лівому боці грудей і розміщують після інших відзнак Президента України.

12. Медаль «За бездоганну службу» і посвідчення до неї після смерті нагородженого залишаються в сім'ї нагородженого для зберігання як пам'ять.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — «МЕДАЛІ ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» I СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 932/96

Відзнака Президента України — медаль «За бездоганну службу» I ступеня виготовляється з нейзильберу і має форму хреста, сторони якого являють собою зображення щитів. Поле щитів покрите емаллю червоного кольору, пружки — з білого металу. На верхній і нижній сторонах хреста розміщено меч вістрям угору. У центральній частині хреста — медальйон з зображенням малого Державного Герба України в обрамленні вінка з дубового листа і стрічки з написом «За бездоганну службу». Усі зображення рельєфні. Розмір медалі — 43 мм.

Зворотний бік медалі плоский, з вигравіруваним номером.

До верхнього кінця хреста кріпиться кільце з вушком, яке сполучається з колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки — застібка для кріплення до одягу.

Стрічка медалі шовкова муарова блакитного кольору з жовтою смужкою посередині і двома синіми з боків. Ширина смужок — по 3 мм.

Планка медалі «За бездоганну службу» I ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛІ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» II СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 932/96

Відзнака Президента України — медаль «За бездоганну службу» II ступеня виготовляється з нейзильберу і має форму хреста, сторони якого являють собою зображення щитів. На верхній і нижній сторонах хреста розміщено меч вістрям угору. У центральній частині хреста — медальйон з зображенням малого Державного Герба України в обрамленні вінка з дубового листа і стрічки з написом «За бездоганну службу». Усі зображення рельєфні. Розмір медалі — 43 мм.

Зворотний бік медалі плоский, з вигравіруваним номером.

До верхнього кінця хреста кріпиться кільце з вушком, яке сполучається з колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки — застібка для кріплення до одягу.

Стрічка медалі шовкова муарова блакитного кольору з двома жовтими і трьома синіми смужками. Ширина смужок — по 3 мм.

Планка медалі «За бездоганну службу» II ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛІ «ЗА БЕЗДОГАННУ СЛУЖБУ» III СТУПЕНЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 5 жовтня 1996 року № 932/96

Відзнака Президента України — медаль «За бездоганну службу» III ступеня виготовляється з томпаку, тонованого під бронзу, і має форму хреста, сторони якого являють собою зображення щитів. Поле щитів покрите емаллю червоного кольору, пружки — з жовтого металу. На верхній і нижній сторонах хреста розміщено меч вістрям угору. У центральній частині хреста — медальйон з зображенням малого Державного Герба України в обрамленні вінка з дубового листа і стрічки з написом «За бездоганну службу». Усі зображення рельєфні. Розмір медалі — 43 мм.

Зворотний бік медалі плоский, з вигравіруваним номером.

До верхнього кінця хреста кріпиться кільце з вушком, яке сполучається з колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки — застібка для кріплення до одягу.

Стрічка медалі шовкова муарова блакитного кольору з трьома жовтими і чотирма синіми смужками. Ширина смужок — по 3 мм.

Планка медалі «За бездоганну службу» III ступеня являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

Медаль
«За бездоганну службу»
I ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Медаль
«За бездоганну службу»
II ступеня

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Медаль
«За бездоганну службу»
III ступеня

МЕДАЛЬ

«ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ —
МЕДАЛЬ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»**

На відзначення 55-ї річниці визволення України від фашистських загарбників у Великій Вітчизняній війні 1941—1945 років, за виявлені особисту мужність і відвагу захисників Вітчизни постановляю:

1. Установити відзнаку Президента України — медаль «Захиснику Вітчизни».
2. Затвердити Положення про відзнаку Президента України — медаль «Захиснику Вітчизни» (додається).
3. Затвердити Опис відзнаки Президента України — медалі «Захиснику Вітчизни» (додається).
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове, матеріальне і організаційне забезпечення виготовлення відзнаки Президента України — медалі «Захиснику Вітчизни» і посвідчення до неї.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
8 жовтня 1999 року
№ 1299/99

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 8 жовтня 1999 року № 1299/99

1. Відзнакою Президента України — медаллю «Захиснику Вітчизни» (далі — медаль «Захиснику Вітчизни») нагороджуються ветерани війни, особи, на яких поширюється чинність Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» (3551-12), які проживають в Україні, громадяни інших держав, які брали участь у визволенні України від фашистських загарбників, інші громадяни України за особисту мужність і відвагу, виявлені у захисті державних інтересів, зміцнення обороноздатності та безпеки України.

2. Нагородження медаллю «Захиснику Вітчизни» здійснюється Указом Президента України:

громадян України — за поданням керівників центральних органів виконавчої влади, військових формувань, передбачених законодавством України, Прем'єр-міністра Автономної Республіки Крим, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;

громадян інших держав — за поданням Міністра закордонних справ України.

3. Клопотання про нагородження медаллю «Захиснику Вітчизни» може порушуватися Комісією по державних нагородах України при Президентові України.

4. Вручення медалі «Захиснику Вітчизни» здійснюється Президентом України, керівниками центральних і місцевих органів виконавчої влади, військових формувань, закордонних представництв України.

5. Разом з медаллю «Захиснику Вітчизни» нагородженому вручається посвідчення встановленого зразка.

6. Медаль «Захиснику Вітчизни» носять на грудях зліва і розміщують після відзнаки Президента України — медалі «За військову службу Україні».

7. У разі втрати (псування) медалі «Захиснику Вітчизни» чи посвідчення до неї дублікати не видаються. Їх може бути видано, як виняток, за умови, що нагороджений не зміг запобігти втраті (псуванню) медалі чи посвідчення.

Дублікати медалі «Захиснику Вітчизни» та посвідчення до неї видаються відповідно до рішення Комісії по державних нагородах України при Президентові України.

8. Нагородження медаллю «Захиснику Вітчизни» може бути проведено посмертно.

9. У разі нагородження особи медаллю «Захиснику Вітчизни» посмертно медаль та посвідчення до неї передаються сім'ї нагородженого. Якщо у нагородженого немає сім'ї, медаль та посвідчення до неї залишається в Адміністрації Президента України.

10. Позбавлення медалі «Захиснику Вітчизни» може бути проведено Президентом України за поданням суду в порядку, встановленому законодавством України, в разі засудження нагородженого за тяжкий злочин.

11. Медаль «Захиснику Вітчизни» та посвідчення до неї, що належали особі, позбавленій медалі, підлягають поверненню до Адміністрації Президента України.

Глава Адміністрації
Президента України

М. БІЛОБЛОЦЬКИЙ

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛІ «ЗАХИСНИКУ ВІТЧИЗНИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 8 жовтня 1999 року № 1299/99

Медаль «Захиснику Вітчизни» кругла, діаметром 32 мм, виготовляється з латуні. На лицьовому боці зображено щит, меч і напіввінок з лаврового і дубового листя. На щиті — контури державного кордону України і напис «Україна». У верхній частині медалі по колу напис «Захиснику Вітчизни». Всі зображення рельєфні. Медаль обрамлена бортиком.

На зворотному боці медалі — зображення лаврової гілки.

За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з п'ятикутною колодкою, обтягнутою стрічкою. На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення до одягу.

Стрічка медалі «Захиснику Вітчизни» шовкова муарова синього кольору. Посередині стрічки п'ять смужок, три чорні і дві оранжеві. Крайні чорні смужки обрамлені вузькими оранжевими смужками. З країв стрічка обрамлена вузькими жовтими смужками. Ширина стрічки — 24 мм.

Планка медалі «Захиснику Вітчизни» являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту відповідною стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

М. БІЛОБЛОЦЬКИЙ

Медаль
«Захиснику Вітчизни»

МЕДАЛЬ

«ЗА ВРЯТОВАНЕ ЖИТТЯ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО МЕДАЛЬ «ЗА ВРЯТОВАНЕ ЖИТТЯ»

Відповідно до статей 4 та 8 Закону України «Про державні нагороди України» постановляю:

1. Затвердити Положення про медаль «За врятоване життя» (додається).
2. Затвердити малюнок медалі «За врятоване життя» (додається).
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення медалей «За врятоване життя», посвідчень та футлярів.

Президент України

В.ЮЩЕНКО

м. Київ,
20 травня 2008 року
№ 461/2008

ПОЛОЖЕННЯ ПРО МЕДАЛЬ «ЗА ВРЯТОВАНЕ ЖИТТЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 20 травня 2008 року № 461/2008

1. Медаллю «За врятоване життя» нагороджуються громадяни за врятування життя людини, активну благодійну, гуманістичну та іншу діяльність у справі охорони здоров'я громадян, запобігання нещасним випадкам з людьми.
2. Медаллю «За врятоване життя» можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.
3. Нагородження медаллю «За врятоване життя» провадиться указом Президента України.
4. Нагородження медаллю «За врятоване життя» може бути проведено посмертно.
5. Представлення до нагородження медаллю «За врятоване життя» та вручення цієї медалі провадиться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138.
6. Особі, нагородженій медаллю «За врятоване життя», вручаються медаль та посвідчення до медалі.
7. Медаль «За врятоване життя» виготовляється зі срібла і має форму круга діаметром 32 мм. На лицьовому боці у центрі медалі міститься зображення двох рук, одна з яких простягнута до другої для рятування. Зображення вміщено на тлі сонця з променями, що символізує врятоване життя людини. По колу медалі напис «За врятоване життя». Медаль має бортик. Зображення рук — позолочене. Усі зображення і написи рельєфні.
Зворотний бік медалі плоский з вигравіруваним номером.
За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з прямокутною колодкою, обтягнутою стрічкою. Розмір колодки: висота — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки розміщено застібку для прикріплення медалі до одягу.
Стрічка медалі «За врятоване життя» шовкова муарова білого кольору з двома поздовжніми смужками червоного кольору по 3 мм кожна, які містяться на відстані 2 мм від країв стрічки.
Планка медалі «За врятоване життя» являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 24 мм.
8. Медаль «За врятоване життя» носять на грудях з лівого боку і за наявності у нагородженого інших державних нагород України розміщують після медалі «Захиснику Вітчизни».
9. Особи, нагороджені медаллю «За врятоване життя» повинні дбайливо ставитися до схоронності медалі та посвідчення до неї. У разі втрати (псування) медалі та або посвідчення до неї нагородженому може бути видано їх дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата (псування) медалі та/або посвідчення до неї сталася з причин, які не залежать від нагородженого.
10. Після смерті нагородженого медаллю «За врятоване життя», за наявності спадкоємців, медаль та посвідчення до неї залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.
11. За згодою спадкоємців медаль «За врятоване життя» і посвідчення до неї можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Медаль «За врятоване життя» та посвідчення до медалі передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.
12. У разі відсутності у померлого, нагородженого медаллю «За врятоване життя», спадкоємців медаль та посвідчення до неї мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики.

Глава Секретаріату
Президента України

В. БАЛОГА

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Медаль
«За врятоване життя»

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ВІДЗНАКА
«ІМЕННА
ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ»

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ЗАСНУВАННЯ ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ІМЕННА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ»

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 70/99 (70/99) від 27.01.99) Відповідно до пункту 9-2 статті 114-5 Конституції України (888-09) постановляю:

1. Заснувати відзнаку Президента України «Іменна вогнепальна зброя».
2. Відзнакою Президента України «Іменна вогнепальна зброя» нагороджуються особи за особисті заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть.
3. Затвердити Положення про відзнаку Президента України «Іменна вогнепальна зброя», опис відзнаки та зразок посвідчення про нагородження нею (додаються*).
4. Кабінету Міністрів України виділити кошти для виготовлення відзнаки Президента України «Іменна вогнепальна зброя» і посвідчень про нагородження нею.

* Крім зразка посвідчення

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
29 квітня 1995 року
№ 341/95

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ «ІМЕННА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 29 квітня 1995 року № 341/95

(У Положенні слова «державної виконавчої» замінено словом «виконавчої» згідно з Указом Президента № 70/99 (70/99) від 27.01.99)

1. Відзнаку Президента України «Іменна вогнепальна зброя» (далі — відзнака «Іменна вогнепальна зброя») засновано для нагородження за особисті заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть.

2. Відзнакою «Іменна вогнепальна зброя» є пістолет. Нею нагороджуються особи офіцерського складу Збройних Сил України, Прикордонних військ України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства України, Служби безпеки України, органів Міністерства внутрішніх справ України та державні службовці, які мають офіцерське звання.

3. Клопотання про нагородження відзнакою «Іменна вогнепальна зброя» порушує керівник міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, командуючий військовим формуванням. У клопотанні зазначаються заслуги особи, що стали підставою для його порушення.

4. Відзнаку «Іменна вогнепальна зброя» разом із посвідченням про нагородження нею та бойовим комплектом у кількості 16 патронів вручає Президент України або за його уповноваженням керівник міністерства, іншого центрального та місцевого органу виконавчої влади, органу місцевого самоврядування, військового формування.

(Пункт 4 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 70/99 (70/99) від 27.01.99)

5. Зброя, що є відзнакою «Іменна вогнепальна зброя», має бути зареєстрованою в органах внутрішніх справ за місцем проживання нагородженого і зберігається у порядку, що визначається Міністерством внутрішніх справ України.

6. Особи, нагороджені відзнакою «Іменна вогнепальна зброя», мають право зберігати її, носити і застосовувати. Вони повинні неухильно додержуватися правил зберігання, носіння і застосування зброї.

Порядок застосування зброї під час виконання службових обов'язків чи в інших випадках визначається законодавством України.

Передача зброї, що є відзнакою «Іменна вогнепальна зброя», іншим особам або відчуження її забороняється.

7. У разі втрати (псування) посвідчення до відзнаки «Іменна вогнепальна зброя» дублікат не видається. Його може бути видано, як виняток, лише за умови, що нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) посвідчення. Дублікат зброї, що є відзнакою «Іменна вогнепальна зброя», не видається.

8. Позбавлення відзнаки «Іменна вогнепальна зброя» може бути проведено Президентом України у разі: засудження нагородженого за тяжкий злочин — за поданням суду на підставі та в порядку, встановленому законодавством;

порушення нагородженим вимог пункту 6 цього Положення та Закону України «Про зброю».

9. Зброя, що є відзнакою «Іменна вогнепальна зброя», і посвідчення про нагородження, що належали особі, позбавленій відзнаки, а також після смерті нагородженого здаються до органу внутрішніх справ.

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ВІДЗНАКИ «ІМЕННА ВОГНЕПАЛЬНА ЗБРОЯ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 29 квітня 1995 року № 341/95

Відзнакою Президента України «Іменна вогнепальна зброя» є пістолет моделі «ФОРТ-12», корпус якого виготовляється з легированих конструкційних сталей, а рукоятка — з благородних порід дерев. Пістолет має заводську маркіровку, товарний знак, а також пластинку, на якій гравірується прізвище, ім'я, по батькові нагородженого.

Зовнішні деталі корпусу пістолета і рукоятки прикрашено художньою декоративною різьбою.

Затвор і рамка пістолета посріблені, а курок, важіль запобіжника, затворна затримка, мушка, цілик, спусковий гачок, кнопка фіксатора магазину, гвинти кріплення накладної рукоятки — з жовтого металу. Технічні дані пістолета «ФОРТ-12»:

1. Калібр	9 мм
2. Набій	9х18
3. Початкова швидкість польоту кулі	315 м/сек.
4. Режим вогню	одиначний
5. Бойова швидкострільність	40 пост./хв.
6. Дульна енергія	305 Дж
7. Кількість деталей пістолета	46
8. Габаритні розміри:	
— довжина	174 мм
— ширина	32 мм
— висота	124 мм
9. Довжина прицільної лінії	127 мм
10. Місткість магазину (набоїв)	12
11. Вага із спорядженим магазином	930 г

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Відзнака
«Іменна вогнепальна зброя»
пістолет «ФОРТ-12»
(зображення зменшено)

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ УКРАЇНИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ УКРАЇНИ

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента)

№ 426/2002 (426/2002) від 30.04.2002

№ 963/2004 (963/2004) від 21.08.2004

№ 244/2006 (244/2006) від 21.03.2006

№ 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007

№ 674/2007 (674/2007) від 28.07.2007

Відповідно до статті 4 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) постановляю:

1. Затвердити Положення про почесні звання України (додається).

2. Затвердити Опис нагрудного знака до почесного звання України (додається).

3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань України.

4. Визнати такими, що втратили чинність:

Указ Президента України від 17 вересня 1999 року № 1191 (1191/99) «Про встановлення відзнаки Президента України — почесного звання «Заслужений лісівник України»;

Указ Президента України від 30 жовтня 1999 року № 1412 (1412/99) «Про затвердження Положення про відзнаку Президента України — почесне звання «Заслужений лісівник України», Опису нагрудного знака та посвідчення»;

Указ Президента України від 30 жовтня 1999 року № 1425 (1425/99) «Про встановлення відзнаки Президента України — почесного звання «Заслужений працівник соціальної сфери України»;

Указ Президента України від 9 листопада 1999 року № 1448 (1448/99) «Про затвердження Положення про відзнаку Президента України — почесне звання «Заслужений працівник соціальної сфери України», Опису нагрудного знака та посвідчення».

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
29 червня 2001 року
№ 476/2001

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 29 червня 2001 року № 476/2001

Це Положення відповідно до Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) визначає підстави для присвоєння почесних звань України, встановлює порядок їх присвоєння, вручення та інші правила.

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Почесні звання України (далі — почесні звання) є державними нагородами України, що присвоюються за особисті заслуги перед Українською державою громадянам, які працюють у відповідній галузі економічної або соціально-культурної сфери, як правило, не менше десяти років, мають високі трудові досягнення і професійну майстерність.

2. Присвоєння почесних звань провадиться указом Президента України.

3. Почесні звання можуть бути присвоєні громадянам України, іноземцям та особам без громадянства.

4. Всі почесні звання є рівнозначні між собою, крім тих, що мають ступені.

«Почесне звання «Народний артист України», «Народний архітектор України», «Народний вчитель України», «Народний художник України» є вищим ступенем відповідного почесного звання «Заслужений артист України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений художник України».

(Абзац другий пункту 4 в редакції Указу Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

5. Присвоєння почесних звань України, за винятком тих, що мають ступені, варту не провадиться.

6. Почесне звання «Народний артист України», «Народний архітектор України», «Народний вчитель України», «Народний художник України» може присвоюватися, як правило, не раніше ніж через десять років після присвоєння відповідного почесного звання «Заслужений артист України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений художник України».

(Пункт 6 в редакції Указу Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

7. Присвоєння почесного звання посмертно не провадиться.

ІІ. ПОЧЕСНІ ЗВАННЯ ТА ПІДСТАВИ ДЛЯ ЇХ ПРИСВОЄННЯ

8. Встановлено такі почесні звання:

«Народний артист України»;

«Народний архітектор України»;

«Народний вчитель України»;

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

«Народний художник України»;

«Заслужений артист України»;

«Заслужений архітектор України»;

«Заслужений будівельник України»;

«Заслужений винахідник України»;

«Заслужений вчитель України»;

«Заслужений діяч мистецтв України»;

«Заслужений діяч науки і техніки України»;

«Заслужений донор України»;

«Заслужений економіст України»;

«Заслужений енергетик України»;

«Заслужений журналіст України»;

«Заслужений лікар України»;

«Заслужений лісівник України»;

«Заслужений майстер народної творчості України»;

«Заслужений машинобудівник України»;

«Заслужений металург України»;

«Заслужений метролог України»;

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 244/2006 (244/2006) від 21.03.2006)

«Заслужений працівник ветеринарної медицини України»;

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 426/2002 (426/2002) від 30.04.2002)

«Заслужений працівник культури України»;

«Заслужений працівник освіти України»;

«Заслужений працівник охорони здоров'я України»;

«Заслужений працівник промисловості України»;

«Заслужений працівник сільського господарства України»;

«Заслужений працівник соціальної сфери України»;

«Заслужений працівник сфери послуг України»;

«Заслужений працівник транспорту України»;

«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України»;

«Заслужений природоохоронець України»;

«Заслужений раціоналізатор України»;

«Заслужений художник України»;

«Заслужений шахтар України»;

«Заслужений юрист України»;

«Мати-героїня».

(Пункт 8 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 963/2004 (963/2004) від 21.08.2004)

9. Почесні звання присвоюються:

«Народний артист України» — режисерам, артистам театрів, кіно, естради, цирку, професійних ансамблів та хорових колективів, диригентам оркестрів, композиторам, музикантам, дикторам телебачення і радіомовлення за видатну виконавську майстерність, створення високохудожніх образів, вистав, кінофільмів, що здобули міжнародне визнання, за особливі заслуги в розвитку вітчизняної культурно-мистецької спадщини;

«Народний архітектор України» — архітекторам і реставраторам пам'яток архітектури за видатні заслуги в розвитку архітектури і містобудування;

«Народний вчитель України» — вчителям, викладачам та іншим педагогічним працівникам навчальних закладів системи загальної середньої освіти всіх типів за видатні досягнення у навчанні і вихованні учнівської та студентської молоді, що сприяли істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу українського суспільства і здобули широке громадське визнання»;

(Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

«Народний художник України» — діячам образотворчого, монументального і декоративного мистецтва за створення високохудожніх творів у галузі живопису, графіки, скульптури, декоративного і прикладного мистецтва, що здобули широке вітчизняне і міжнародне визнання;

«Заслужений артист України» — режисерам, артистам театрів, кіно, естради, цирку, професійних ансамблів, хорових колективів, диригентам оркестрів, композиторам, музикантам, дикторам телебачення і радіомовлення за високу виконавську майстерність, створення високохудожніх образів, вистав, кінофільмів, що стали надбанням вітчизняної культурно-мистецької спадщини;

«Заслужений архітектор України» — архітекторам і реставраторам пам'яток архітектури за особливі заслуги в розвитку вітчизняної архітектури, значні творчі успіхи в галузі містобудування, реставрації і відтворенні пам'яток історії та культури, спорудженні об'єктів і комплексів промислового, військового, цивільного та сільськогосподарського призначення;

«Заслужений будівельник України» — робітникам, спеціалістам та керівникам будівельних організацій, підприємств промисловості будівельних матеріалів, підприємств та організацій з будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг, працівникам науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій та іншим працівникам, які працюють у галузі будівництва, за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищенні продуктивності праці, поліпшенні якості і зниженні собівартості будівельних матеріалів, за впровадження сучасних прогресивних методів і технологій будівництва;

«Заслужений винахідник України» — авторам упроваджених у галузі економічної, соціально-культурної сфери винаходів, що мають важливе економічне і соціальне значення, а також особам, які мають заслуги у розвитку винахідництва, дизайну та ергономіки;

«Заслужений вчитель України» — вчителям, викладачам та іншим педагогічним працівникам навчальних закладів системи загальної середньої освіти всіх типів за досягнення значних успіхів у навчанні і вихованні учнівської та студентської молоді»;

(Абзац десятий пункту 9 в редакції Указу Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

«Заслужений діяч мистецтв України» — режисерам, хормейстерам, балетмейстерам, диригентам, художникам, художнім керівникам мистецьких колективів, композиторам, письменникам, драматургам, сценаристам, кінооператорам, мистецтвознавцям та літературознавцям, викладачам навчальних закладів культури і мистецтв за створення високохудожніх творів у галузі музики, літератури, драматургії, кінематографії, наукових праць з питань мистецтва та літератури, підготовку кадрів працівників культури і мистецтв, організацію діяльності культурної сфери;

«Заслужений діяч науки і техніки України» — науковим працівникам, які мають науковий ступінь доктора або кандидата наук

Кавалери та лауреати державних нагород України

та видатні праці в галузі науки і техніки, дизайну та ергономіки, що дістали міжнародне визнання, за підготовку висококваліфікованих наукових кадрів;

«Заслужений донор України» — донорам, які безоплатно здали кров та (або) її компоненти в кількості 100 і більше разових максимально допустимих доз;

«Заслужений економіст України» — фахівцям економічних спеціальностей підприємств, організацій, фінансових, банківських установ та інших організацій за вагомий внесок у підвищення ефективності суспільного виробництва, розвиток економічної науки та впровадження її досягнень;

«Заслужений енергетик України» — працівникам підприємств, об'єднань, організацій та установ енергетичного комплексу України за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, упровадження передових форм організації праці, досягнення значних економічних показників;

«Заслужений журналіст України» — працівникам засобів масової інформації за вагомий внесок у розвиток вітчизняної журналістики;

«Заслужений лікар України» — лікарям установ і закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення за значні успіхи у медичній практиці, підготовку висококваліфікованих лікарських кадрів;

«Заслужений лісвник України» — працівникам лісового господарства за вагомий особистий внесок у розвиток галузі, досягнення високих показників у праці, високу професійну майстерність;

«Заслужений майстер народної творчості України» — майстрам, які створили видатні твори в галузі вишивки, килимарства, ткацтва, кераміки, скла, різьблення, моделювання, декоративного розпису, живопису та скульптури, ковальства, виготовлення унікальних музичних інструментів та інших видів декоративно-ужиткового мистецтва;

«Заслужений машинобудівник України» — працівникам підприємств, об'єднань та організацій, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій авіаційної, оборонної, електронної, суднобудівної, верстатобудівної, інструментальної, автомобільної, електротехнічної промисловості, радіопромисловості, загального, середнього, енергетичного, транспортного, тракторного, сільськогосподарського, хімічного, нафтового, будівельного, шляхового, комунального машинобудування, приладобудування, засобів автоматизації, систем керування, машинобудування для легкої, харчової, деревообробної промисловості і побутових приладів та інших галузей машинобудування і металообробки за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищення продуктивності праці, створення нових конкурентоспроможних зразків вітчизняної техніки;

«Заслужений металург України» — спеціалістам та працівникам підприємств, об'єднань, організацій, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій чорної і кольорової металургії за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, ефективну господарську діяльність, упровадження у виробництво новітніх досягнень науки і техніки;

«Заслужений метролог України» — спеціалістам та науковцям, які працюють у сфері метрології та метрологічної діяльності у промисловості, будівництві, сільському господарстві, у сферах наукової та науково-технічної діяльності, освіти та охорони здоров'я за значний внесок у розвиток наукової та прикладної метрології, державної метрологічної системи, підвищення ефективності виробництва; (Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 244/2006 (244/2006) від 21.03.2006)

«Заслужений працівник ветеринарної медицини України» — спеціалістам та працівникам ветеринарної медицини підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності за значні досягнення у здійсненні державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду за якістю і безпекою харчових продуктів і продовольчої сировини, охороні території України від занесення збудників інфекційних хвороб тварин і їх лікуванні, впровадженні у практику досягнень ветеринарної медицини; (Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 426/2002 (426/2002) від 30.04.2002)

«Заслужений працівник культури України» — працівникам культурно-освітніх закладів, театральних-концертних і циркових організацій, редакцій видавництва, підприємств поліграфії, кінофікації, архівів, охорони пам'яток історії та культури, туристично-екскурсійних установ і організацій, активістам культурологічних громадських організацій і товариств, учасникам професійних та аматорських художніх колективів, іншим працівникам культури за вагомий внесок у розвиток духовної культури, популяризацію у світі культурно-мистецької спадщини України;

«Заслужений працівник освіти України» — організаторам освіти, працівникам органів управління освітою і навчальних закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам навчальних закладів за значні досягнення в розвитку освіти, успіхи у професійній діяльності, підготовці висококваліфікованих кадрів;

«Заслужений працівник охорони здоров'я України» — медичним та фармацевтичним працівникам, технічному, обслуговуючому та іншому персоналу установ і закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення за значні успіхи в наданні висококваліфікованої медичної допомоги;

«Заслужений працівник промисловості України» — працівникам підприємств, об'єднань, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій, які працюють у відповідних галузях промисловості, за значні успіхи у виконанні виробничих завдань, підвищенні ефективності суспільного виробництва, створенні конкурентоспроможної продукції;

«Заслужений працівник сільського господарства України» — працівникам агропромислового комплексу, які досягли значних успіхів у розвитку сільськогосподарського виробництва, підвищенні культури землеробства, забезпеченні населення високоякісною сільськогосподарською продукцією;

«Заслужений працівник соціальної сфери України» — працівникам установ, організацій, підприємств соціальної сфери, органів

праці і соціальної політики за вагомий особистий внесок у вирішення проблем соціального захисту громадян, соціальної реабілітації осіб, які потребують піклування, у розвиток соціально-трудових відносин, за високі досягнення у праці;

«Заслужений працівник сфери послуг України» — працівникам підприємств, організацій та установ побутового обслуговування населення, науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро і лабораторій, органів управління торгівлі, заготівель, громадського харчування, зв'язку, побутового обслуговування населення за бездоганну працю у сфері послуг, досягнення значних показників у виробництві та високу культуру обслуговування населення;

«Заслужений працівник транспорту України» — спеціалістам і працівникам зв'язку, залізничного, морського, річкового, повітряного, автомобільного транспорту та дорожнього комплексу незалежно від форми власності, працівникам науково-дослідних і проектних інститутів, конструкторських бюро та лабораторій за досягнення високих показників у виконанні виробничих завдань, безаварійну роботу, впровадження високоефективних форм організації праці;

«Заслужений працівник фізичної культури і спорту України» — фахівцям і організаторам фізкультурно-спортивного руху, видатним ученим, тренерам, викладачам фізкультурно-оздоровчих та спортивних навчальних закладів та іншим працівникам фізичної культури і спорту, спортсменам за досягнення високих результатів у міжнародних спортивних змаганнях, вагомі заслуги в підготовці національних спортивних кадрів;

«Заслужений природоохоронець України» — працівникам установ і закладів охорони природи, наукових та науково-дослідних установ за значний внесок в охорону рідкісних та таких, що зникають, видів флори і фауни, відновлення та збереження природних ресурсів України;

«Заслужений раціоналізатор України» — авторам упроваджених у економічну сферу раціоналізаторських пропозицій за значний внесок у підвищення ефективності суспільного виробництва, створення конкурентоспроможних видів техніки і механізмів;

«Заслужений художник України» — діячам образотворчого і монументального мистецтва за створення видатних творів у галузі живопису, скульптури, графіки, декоративного і прикладного мистецтва, що дістали високу оцінку вітчизняної та міжнародної громадськості;

«Заслужений шахтар України» — спеціалістам та працівникам установ, об'єднань, шахт, кар'єрів, збагачувальних і брикетних фабрик вугільної, залізничної та інших галузей гірничодобувної промисловості за досягнення значних показників у виконанні виробничих завдань, високоефективну господарську діяльність;

«Заслужений юрист України» — юристам, які працюють у органах державної влади та органах місцевого самоврядування, прокуратури, юстиції, державної безпеки, внутрішніх справ, адвокатурі, на підприємствах, в установах, організаціях, за значний внесок у розбудову правової держави;

«Мати-героїня» — жінкам, які народили та виховали до восьмирічного віку п'ятьох і більше дітей, у тому числі дітей, усиновлених у встановленому законодавством порядку, враховуючи вагомий особистий внесок у виховання дітей у сім'ї, створення сприятливих умов для здобуття дітьми освіти, розвитку їх творчих здібностей, формування високих духовних і моральних якостей». (Пункт 9 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 674/2007 (674/2007) від 29.07.2007)

ІІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО ПРИСВОЄННЯ ПОЧЕСНИХ ЗВАНЬ

10. Подання про присвоєння почесних звань вносяться Президентіві України Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади, Конституційним Судом України, Верховним Судом України, Вищим арбітражним судом України, Генеральною прокуратурою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями, а також Комісією державних нагород та геральдики при Президентіві України, творчими спілками, об'єднаннями громадян.

11. Висунення кандидатур до присвоєння почесних звань здійснюється гласно за місцем роботи особи, яку представляють до нагородження, у трудових колективах установ, організацій, підприємств незалежно від типу, форми власності та господарювання. клопотання про присвоєння почесних звань порушується перед відповідним органом чи організацією вищого рівня залежно від підпорядкованості.

12. клопотання про присвоєння почесних звань, які порушуються органами місцевого самоврядування, подаються Президентіві України через відповідні обласні, Київську, Севастопольську міські державні адміністрації.

13. клопотання, які порушуються творчими спілками, об'єднаннями громадян, мають бути попередньо погоджені з відповідними центральними органами виконавчої влади, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими державними адміністраціями.

14. Подання про присвоєння почесних звань іноземцям та особам без громадянства вноситься Міністерством закордонних справ України.

15. Органи, яким надано право вносити подання про присвоєння почесних звань, надсилають на ім'я Президента України зазначене подання і нагородний лист установленого зразка.

У нагородному листі зазначаються конкретні заслуги особи, що стали підставою для порушення клопотання про присвоєння почесного звання.

16. Особи, яких представляють до присвоєння почесного звання «Народний артист України», «Народний архітектор України»,

«Народний вчитель України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений діяч науки і техніки України», «Заслужений економіст України», «Заслужений журналіст України», «Заслужений лікар України», «Заслужений працівник освіти України», «Заслужений юрист України», повинні мати вищу освіту на рівні спеціаліста або магістра, а ті, яких представляють до почесного звання «Заслужений артист України», «Заслужений будівельник України», «Заслужений винахідник України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений машинобудівник України», «Заслужений метролог України», «Заслужений працівник культури України», «Заслужений працівник промисловості України», «Заслужений працівник соціальної сфери України», «Заслужений працівник транспорту України», «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України», «Заслужений раціоналізатор України», — вищу або професійно-технічну освіту. (Пункт 16 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

17. До подання і нагородного листа особи, яку представляють до присвоєння почесного звання, додаються:

при представленні до присвоєння почесного звання «Заслужений діяч науки і техніки України» — копія диплома про науковий ступінь доктора або кандидата наук та перелік наукових праць;

при представленні до присвоєння почесного звання «Заслужений донор України» — документи, що засвідчують наявність безоплатної задачі крові та (або) її компонентів у кількості 100 і більше разових максимально допустимих доз;

при представленні до присвоєння почесного звання «Народний артист України», «Народний художник України», «Заслужений артист України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений майстер народної творчості України», «Заслужений художник України» — список творів або перелік основних образів, створених у театрі і кіно;

при представленні до присвоєння почесного звання «Народний архітектор України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений винахідник України», «Заслужений раціоналізатор України» — відповідно список основних праць у галузі архітектури, перелік авторських свідоцтв на винаходи та посвідчень на раціоналізаторські пропозиції.

IV. ПОРЯДОК ВРУЧЕННЯ НАГРУДНИХ ЗНАКІВ І ПОСВІДЧЕНЬ ДО ПОЧЕСНИХ ЗВАНЬ

18. Особи, удостоєні почесного звання, вручаються нагрудний знак та посвідчення до почесного звання встановленого зразка.

19. Вручення нагрудного знака та посвідчення до почесного звання проводиться в обстановці урочистості і широкої гласності. Перед врученням оголошується указ Президента України про присвоєння відповідного почесного звання.

20. Нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань вручає Президент України або за його дорученням Голова Верховної Ради України, заступники Голови Верховної Ради України, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого арбітражного суду України, Генеральний прокурор України, міністри, інші керівники відповідних центральних органів виконавчої влади, посли України в іноземних державах, Голова Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

21. Про вручення нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань складається протокол за встановленою формою, що підписується особою, яка вручила їх, і скріплюється печаткою органу, що проводив вручення. Протокол вручення направляється до Управління державних нагород та геральдики Адміністрації Президента України.

V. ПОРЯДОК НОСІННЯ І ЗБЕРІГАННЯ НАГРУДНИХ ЗНАКІВ ТА ПОСВІДЧЕНЬ ДО ПОЧЕСНИХ ЗВАНЬ

22. Особи, удостоєні почесних звань, носять нагрудні знаки до них з правого боку грудей.

23. Особи, удостоєні почесних звань, повинні дбайливо ставитися до збереженості нагрудних знаків і посвідчень до почесних звань. У разі втрати нагрудного знака або посвідчення удостоєному почесного звання може бути видано дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики при Президенті України буде визнано, що втрата нагрудного знака або посвідчення сталася внаслідок стихійного лиха, бойових дій або з інших причин, що не залежать від нагородженого.

24. Після смерті удостоєного почесного звання, за наявності спадкоємців, нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань залишаються у сім'ї померлого як пам'ять.

За згодою спадкоємців нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям. Нагрудні знаки та посвідчення передаються музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

Передані музеям на постійне зберігання нагрудні знаки та посвідчення до почесних звань спадкоємцям померлого не повертаються.

У разі відсутності у померлого, удостоєного почесних звань, спадкоємців нагрудні знаки та посвідчення мають бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 10 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ УКРАЇНИ»

Верховна Рада України постановляє:

І. Частину першу статті 10 Закону України «Про державні нагороди України» (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 21, ст. 162; 2002 р., № 8, ст. 62; 2004 р., № 35, ст. 414, № 37, ст. 449; 2005 р., № 52, ст. 563; 2006 р., № 45, ст. 442) після абзацу десятого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Заслужений гірник України».

У зв'язку з цим абзаци одинадцятий — тридцять дев'ятий вважати відповідно абзацами дванадцятим — сороковим.

ІІ. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2011 року.

2. Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти і забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

Президент України

м. Київ

20 січня 2010 року

№ 1815-VI

В. ЮЩЕНКО

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 10 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ УКРАЇНИ»

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 10, ст.103)

Верховна Рада України постановляє:

І. Частину першу статті 10 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 21, ст. 162; 2002 р., № 8, ст. 62; 2004 р., № 35, ст. 414, № 37, ст. 449; 2005 р., № 52, ст. 563; 2006 р., № 45, ст. 442) після абзацу тридцять четвертого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Заслужений працівник цивільного захисту України».

У зв'язку з цим абзаци тридцять п'ятий — сороковий вважати відповідно абзацами тридцять шостим — сорок першим.

ІІ. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2011 року.

2. Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти і забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

3. Запропонувати Президенту України привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом.

Президент України

м. Київ, 20 січня 2010 року

№ 1816-VI

В. ЮЩЕНКО

ЗАКОН УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО СТАТТІ 10 ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДЕРЖАВНІ НАГОРОДИ УКРАЇНИ»

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 10, ст.104)

Верховна Рада України постановляє:

І. Частину першу статті 10 Закону України «Про державні нагороди України» (1549-14) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 21, ст. 162; 2002 р., № 8, ст. 62; 2004 р., № 35, ст. 414, № 37, ст. 449; 2005 р., № 52, ст. 563; 2006 р., № 45, ст. 442) після абзацу двадцять дев'ятого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Заслужений працівник туризму України».

У зв'язку з цим абзаци тридцятий — сорок перший вважати відповідно абзацами тридцять першим — сорок другим.

ІІ. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2011 року.

2. Кабінету Міністрів України привести свої нормативно-правові акти і забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

Президент України
м. Київ, 20 січня 2010 року
№ 1817-VI

В. ЮЩЕНКО

ОПИС НАГРУДНОГО ЗНАКА ДО ПОЧЕСНОГО ЗВАННЯ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 29 червня 2001 року № 476/2001

Нагрудний знак до почесного звання України (далі — нагрудний знак) має форму овального вінка, утвореного двома гілками лаврового листя. Кінці гілок унизу обвиті стрічкою. У середині вінка вміщений фігурний картуш з написом назви почесного звання України. Картуш увінчує малий Державний Герб України. Лицьовий бік нагрудного знака випуклий. Усі зображення і напис рельєфні. На зворотному боці нагрудного знака — застібка для прикріплення до одягу.

Розмір нагрудного знака: ширина — 35 мм, довжина — 45 мм.

(Абзац другий в редакції Указу Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

Нагрудні знаки до почесних звань «Народний артист України», «Народний архітектор України», «Народний вчитель України», «Народний художник України» виготовляються з позолоченого срібла і містять під назвою почесного звання зображення пальмової гілки.

(Абзац третій із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 273/2007 (273/2007) від 05.04.2007)

Нагрудні знаки до почесних звань «Заслужений артист України», «Заслужений архітектор України», «Заслужений будівельник України», «Заслужений винахідник України», «Заслужений вчитель України», «Заслужений діяч мистецтв України», «Заслужений діяч науки і техніки України», «Заслужений донор України», «Заслужений економіст України», «Заслужений енергетик України», «Заслужений журналіст України», «Заслужений лікар України», «Заслужений лісівник України», «Заслужений майстер народної творчості України», «Заслужений машинобудівник України», «Заслужений металург України», «Заслужений метролог України», «Заслужений працівник ветеринарної медицини України», «Заслужений працівник культури України», «Заслужений працівник освіти України», «Заслужений працівник охорони здоров'я України», «Заслужений працівник промисловості України», «Заслужений працівник сільського господарства України», «Заслужений працівник соціальної сфери України», «Заслужений працівник сфери послуг України», «Заслужений працівник транспорту України», «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України», «Заслужений природоохоронець України», «Заслужений раціоналізатор України», «Заслужений художник України», «Заслужений шахтар України», «Заслужений юрист України» виготовляються зі срібла.

(Абзац четвертий із змінами, внесеними згідно з Указами Президента № 426/2002 (426/2002) від 30.04.2002, № 244/2006 (244/2006) від 21.03.2006)

Нагрудний знак до почесного звання «Мати-героїня» виготовляється з позолоченого срібла і містить на фігурному картуші срібне зображення матері з дитиною на руках, а під ним — стрічку білої емалі з написом «Мати-героїня», виконаним з жовтого металу. (Опис доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 963/2004 (963/2004) від 21.08.2004)

Напис на нагрудному знаку відповідає назві почесного звання України.

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

Кавалери та лауреати
державних нагород України

НАЦІОНАЛЬНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ

імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ДЕЯКІ ПИТАННЯ КОМІТЕТУ З НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(Із змінами, внесеними згідно з Указом Президента

№ 272/2006 (272/2006) від 30.03.2006)

№ 178/2007 (178/2007) від 05.03.2007

№ 1179/2007 (1179/2007) від 04. 12.2007

№ 1239/2007 (1239/2007) від 19.12.2007

№ 191/2008 (191/2008) від 03.03.2008

№ 1150/2008 (1150/2008) від 08.12.2008

№ 126/2009 (126/2009) від 06.03.2009

№ 751/2010 (751/2010) від 5.07.2010

№ 752/2010 (752/2010) від 5.07.2010

№ 764/2010 (764/2010) від 12.07.2010

№ 932/2010 (932/2010) від 4.10.2010

№ 48/2011 (48/2011) від 17.01.2011

1. Затвердити Положення про Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка (додається)
2. Затвердити Положення про Національну премію України імені Тараса Шевченка (додається).
3. Затвердити персональний склад Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка (додається). (Стаття 4 втратила чинність щодо умов оплати праці голови Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка та його заступника, виходячи з умов забезпечення керівника державного комітету та його заступника на підставі Указу Президента № 272/2006 (272/2006) від 30.03.2006)
4. Кабінету Міністрів України вирішити в установленому порядку питання щодо умов оплати праці, матеріального та соціально-побутового забезпечення голови Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка та його заступника, виходячи з умов відповідного забезпечення керівника державного комітету та його заступника.
5. Визнати такими, що втратили чинність:
  - Указ Президента України від 29 листопада 1996 року № 1146 (1146/96) «Питання Комітету із Державних премій України імені Тараса Шевченка»;
  - статтю 2 Указу Президента України від 27 вересня 1999 року № 1228 (1228/99) «Про Національну премію України імені Тараса Шевченка»;
  - Указ Президента України від 10 жовтня 2001 року № 950 (950/2001) «Питання Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка»;
  - Указ Президента України від 27 травня 2003 року № 442 (442/2003) «Про внесення змін до складу Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка»;
  - статтю 1 Указу Президента України від 8 березня 2005 року № 452 (452/2005) «Про Національну премію України імені Тараса Шевченка»;
  - пункт 2 статті 1 Указу Президента України від 19 травня 2005 року № 824 (824/2005) «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Президента України».

Президент України
м. Київ,
14 листопада 2005 року
№ 1599/2005

В. ЮЩЕНКО

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОМІТЕТ З НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 14 листопада 2005 року № 1599/2005

1. Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка (далі — Комітет) є спеціальним органом, що підпорядковується Президентові України і утворений для попереднього розгляду питань щодо кандидатур на присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка (далі — Національна премія).

2. Комітет у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

3. Комітет для здійснення покладених на нього функцій:
постійно відстежує літературні і мистецькі процеси в Україні та за її межами, аналізує їх, визначає найяскравіші, найвидатніші духовні надбання вітчизняної культури;

приймає твори і роботи, представлені на здобуття Національної премії, згідно з установленим порядком їх висунення;

розглядає, обговорює, оцінює твори і роботи, представлені на здобуття Національної премії;

приймає шляхом таємного голосування рішення щодо кандидатур на присудження Національної премії;

розробляє пропозиції щодо зразка Диплома та Почесного знака лауреата Національної премії, вносить відповідні пропозиції Комісії державних нагород та геральдики;

організовує щорічне вручення Дипломів, Почесних знаків лауреатам Національної премії;

виплачує лауреатам Національної премії її грошову частину;

сприяє популяризації творів лауреатів Національної премії.

4. Комітет має право:

утворювати експертні комісії з визнаних фахівців у галузі літератури, культури і мистецтва;

залучати до письмового рецензування творів і робіт, представлених на здобуття Національної премії, визнаних фахівців у галузі літератури, культури і мистецтва, оплата праці яких здійснюється відповідно до законодавства України;

відраджати членів Комітету та рецензентів для ознайомлення з театральними виставами, концертними програмами, творами образотворчого та монументального мистецтва.

5. Комітет утворюється у складі голови, заступника голови та членів Комітету.

Голова Комітету призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України.

Голова та його заступники працюють у Комітеті, як правило, на постійній основі, інші члени Комітету працюють на громадських засадах. (Пункт 5 в редакції Указу Президента № 178/2007 (178/2007) від 05.03.2007)

Склад Комітету формується за поданням голови Комітету з числа високопрофесійних, авторитетних, відомих в Україні літераторів і митців, культурологів, літературознавців і мистецтвознавців.

Персональний склад Комітету затверджується Указом Президента України строком на п'ять років. Протягом цього строку може проводитися часткова ротація Комітету.

Якщо на здобуття Національної премії висунуто роботу члена Комітету, він протягом обговорення кандидатур та присудження премії не бере участі в роботі Комітету.

6. Основною формою роботи Комітету є засідання, які проводить голова Комітету, а в разі його відсутності — заступник голови Комітету.

Засідання Комітету вважається правомочним у разі присутності на ньому не менше 2/3 його складу. Рішення Комітету оформляється протоколом, який підписує голова Комітету, а в разі його відсутності — заступник голови Комітету.

7. Для здійснення організаційного та іншого забезпечення діяльності Комітету утворюється секретаріат у кількості восьми осіб. Керівником секретаріату є заступник голови Комітету.

Голова Комітету затверджує структуру секретаріату, а також формує в установленому порядку кошторис видатків на його утримання.

8. Комітет здійснює в установленому порядку редакційно-видавничу, інформаційно-просвітницьку діяльність, формує серію видань «Бібліотека Шевченківського Комітету».

9. Комітет є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства України, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Глава Секретаріату
Президента України

О. РИБАЧУК

ПОЛОЖЕННЯ ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПРЕМІЮ УКРАЇНИ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 14 листопада 2005 року № 1599/2005

1. Національна премія України імені Тараса Шевченка (далі — Національна премія) є найбільш престижною творчою відзнакою в галузі літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики за вагомий внесок у розвиток культури.

2. Національна премія встановлюється для нагородження громадян за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства.

Присудження Національної премії проводиться Указом Президента України.

3. Щорічно встановлюється до десяти Національних премій.

4. На здобуття Національної премії представляються нові оригінальні твори і роботи, опубліковані (оприлюднені) у завершеному вигляді протягом останніх п'яти років, але не пізніше як за півроку до їх висунення на здобуття Національної премії.

5. Твори і роботи на здобуття Національної премії представляють Міністерство культури і туризму України, Національна академія наук України, Академія мистецтв України, творчі спілки, літературно-мистецькі об'єднання.

Представлення на здобуття Національної премії погоджується з автором чи колективом авторів.

6. Розгляд, обговорення та оцінка творів і робіт, представлених на здобуття Національної премії, проводяться Комітетом з Національної премії України імені Тараса Шевченка (далі — Комітет) у три конкурсні тури:

перший тур — попередній відбір творів і робіт та допущення їх до другого туру конкурсу шляхом обговорення та відкритого голосування;

другий тур — допущення творів і робіт до третього туру конкурсу шляхом таємного голосування; публікація в газеті «Урядовий кур'єр» списку творів і робіт, допущених до третього туру; аналіз матеріалів преси, відгуків та пропозицій, підготовка, в разі необхідності, експертних висновків;

третій тур — підсумкове обговорення творів і робіт, прийняття шляхом таємного голосування рішення щодо кандидатур на присудження Національної премії і внесення на розгляд Президентові України відповідних пропозицій.

Рішення Комітету про допущення творів і робіт до другого та третього турів конкурсу приймається простою більшістю голосів, а рішення щодо кандидатур на присудження Національної премії — не менш як 3/4 голосів присутніх на засіданні членів Комітету.

7. Повторно, але не більше двох разів, можуть висуватися на здобуття Національної премії твори і роботи, які в конкурсному відборі були допущені до участі у третьому турі.

8. Твори і роботи на здобуття Національної премії наступного року приймаються Комітетом з 1 серпня до 1 листопада поточного року.

9. Колектив авторів твору, висунутий на здобуття Національної премії, не може становити більше трьох осіб, колектив виконавців — більше п'яти учасників. До колективу претендентів не допускається включення осіб, які виконували адміністративні, організаторські чи консультативні функції.

10. Національною премією можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.

11. Національна премія присуджується авторові чи виконавцеві один раз за життя.

12. Особам, удостоєним Національної премії, присвоюється звання лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка і вручаються Диплом та Почесний знак лауреата.

13. Лауреатам Національної премії Комітетом виплачується грошова частина премії. Розмір Національної премії визначається кожного року Указом Президента України за пропозицією Комітету.

У разі відзначення Національною премією колективу авторів твору чи колективу виконавців усім лауреатам видаються Дипломи і Почесні знаки, а грошова частина премії ділиться між ними порівну.

14. Указ Президента України про присудження Національної премії публікується до 9 березня в газеті «Урядовий кур'єр», оприлюднюється по радіо і телебаченню.

15. Дипломи і Почесні знаки лауреатам Національної премії вручає Президент України 9 березня під час урочистого відзначення дня народження Тараса Шевченка в Національній опері України.

Глава Секретаріату
Президенті України

О. РИБАЧУК

ОПИС ДИПЛОМА ЛАУРЕАТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 6 березня 2009 року № 126/2009

Диплом лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (далі — Диплом) являє собою папку темно-синього кольору, на лицьовому боці якої вміщено зображення малого Державного Герба України та розташовано напис «Диплом лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка». По периметру папка облямована лиштвою з тисненням зображенням лаврового листя.

Розмір папки 220 x 317 мм.

Внутрішні сторони Диплома мають вклейки зі сріблястого картону розміром 210 x 310 мм. По периметру вклейки прикрашені орнаментом із лаврового листя золотавого кольору.

На лівій вклейці вміщено зображення автопортрета Тараса Шевченка в молодому віці в обрамленні рослинного орнаменту.

На правій вклейці у верхній частині — зображення малого Державного Герба України і надрукований під ним на тлі фонового зображення Почесного знака лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка текст темно-краповою фарбою: «Національна премія України імені Тараса Шевченка» у чотири рядки, під ним чорною фарбою — «Указом Президента України ____» (вказуються дата видання і номер Указу) у два рядки, нижче темно-краповою фарбою — «присуджена» та прізвище, ім'я, по батькові лауреата в родовому відмінку із зазначенням номінації, в якій присуджено премію.

У нижньому лівому куті правої вклейки напис чорною фарбою: «Голова Комітету з Національної премії України імені Тараса Шевченка». Праворуч — вільне місце для підпису голови Комітету та печатки.

Глава Секретаріату
Президента України

В. БАЛОГА

ОПИС ПОЧЕСНОГО ЗНАКА ЛАУРЕАТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 6 березня 2009 року № 126/2009

Почесний знак лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (далі — Почесний знак) виготовляється з жовтого металу і має форму круглої медалі з барельєфним зображенням Тараса Шевченка (автопортрет у молодому віці), обрамленим подвійними пружками і просічним вінком рослинного орнаменту.

Усі зображення і написи рельєфні.

Діаметр медалі — 32 мм.

На зворотному боці медалі по колу написи: у верхній частині — «Національна премія України», у нижній — «імені Тараса Шевченка» і вигравіруваний порядковий номер Почесного знака.

Медаль за допомогою кільця з вушком з'єднується з фігурною колодкою у формі банта, обтягнутою стрічкою синього і жовтого кольорів. У центрі колодки розміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого на тлі зображень гілок калини та пензля і пера.

Розмір колодки — 24 x 18 мм.

На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення Почесного знака до одягу.

Глава Секретаріату
Президента України

В. БАЛОГА

*Почесний знак
лауреата Національної премії України
імені Тараса Шевченка*

ДЕРЖАВНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ

В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПИТАННЯ КОМІТЕТУ З ДЕРЖАВНИХ ПРЕМІЙ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента

№ 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003

№ 314/2006 (314/2006) від 19.04.2006

№ 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

№ 1179/2007 (1179/2007) від 04.12.2007)

З метою піднесення ролі і престижу Державної премії України в галузі науки і техніки, дальшого розвитку науково-технічного та інтелектуального потенціалу та з урахуванням змін, що відбулися в суспільстві, постановляю:

1. Затвердити Положення про Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки (додається).
2. Затвердити Положення про Державні премії України в галузі науки і техніки (додається). (Стаття 3 втратила чинність на підставі Указу Президента № 314/2006 (314/2006) від 19.04.2006)
4. Кабінету Міністрів України:
включити Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки до переліку головних розпорядників коштів Державного бюджету України в межах повноважень, визначених Положенням про Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки; привести у місячний строк свої рішення у відповідність із цим Указом.
5. Визнати такими, що втратили чинність:
Указ Президента України від 28 березня 1995 року № 263 (263/95) «Питання Комітету по Державних преміях України в галузі науки і техніки»;
Указ Президента України від 4 березня 1997 року № 203 (203/97) «Про персональний склад Комітету по Державних преміях України в галузі науки і техніки»;
пункт 31 Змін, що вносяться до актів Президента України, затверджених Указом Президента України від 27 січня 1999 року № 70 (70/99).

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
14 червня 2000 року
№ 800/2000

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОМІТЕТ З ДЕРЖАВНИХ ПРЕМІЙ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 14 червня 2000 року № 800/2000

(У тексті Положення слова «секція», «секції»
в усіх відмінках замінено відповідно словами
«спеціалізована секція», «спеціалізовані секції»
у відповідному відмінку

згідно з Указом Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

1. Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки (далі — Комітет) є спеціальним органом, що підпорядковується Президентові України і утворений для попереднього розгляду питань щодо кандидатур на присудження Державних премій України в галузі науки і техніки (далі — Державні премії), щорічних премій Президента України для молодих вчених, призначення стипендій Президента України, Кабінету Міністрів України для молодих вчених. (Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003)

2. Комітет у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

3. Комітет відповідно до мети його діяльності:

1) приймає та попередньо розглядає роботи, висунуті на здобуття Державних премій, матеріали щодо присудження щорічних премій Президента України для молодих вчених, а також матеріали щодо призначення стипендій Президента України, Кабінету Міністрів України для молодих вчених, здійснює контроль за додержанням встановленого порядку їх висунення; (Підпункт 1 пункту 3 в редакції Указу Президента № 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003)

2) відбирає роботи для участі в конкурсі на здобуття Державних премій, публікує у пресі їх список із зазначенням авторів;

3) організовує громадське обговорення конкурсних робіт, проводить їх усебічний розгляд;

4) надсилає для експертного розгляду роботи, висунуті на здобуття Державних премій, до Національної академії наук України, Академії медичних наук України, Української академії аграрних наук, Академії педагогічних наук України, Академії правових наук України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, наукових, творчих та інших організацій, вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації, здійснює контроль за додержанням встановленого порядку експертного розгляду робіт, висунутих на здобуття Державних премій;

5) аналізує матеріали обговорення, надіслані зауваження та пропозиції, приймає рішення щодо кандидатур на присудження Державних премій і подає його на розгляд Президентові України; (Підпункт 5 пункту 3 в редакції Указу Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

6) встановлює порядок розгляду матеріалів на здобуття щорічних премій Президента України для молодих вчених за видатні досягнення у галузі гуманітарних, природничих і технічних наук, приймає рішення про присудження цих премій і подає його на затвердження Президентові України; (Підпункт 6 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003)

7) розробляє порядок розгляду матеріалів на призначення стипендій Президента України та стипендій Кабінету Міністрів України для молодих вчених і приймає відповідні рішення;

8) організовує вручення в урочистій обстановці Дипломів і нагрудних знаків лауреатів Державних премій, а також свідоцтв і почесних знаків лауреатів щорічної премії Президента України для молодих вчених; (Підпункт 8 пункту 3 в редакції Указу Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

9) виплачує лауреатам Державних премій та щорічних премій Президента України для молодих вчених грошову частину зазначених премій; (Підпункт 9 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003)

10) сприяє поширенню творчого досвіду і досягнень лауреатів Державних премій та щорічних премій Президента України для молодих вчених через засоби масової інформації; (Підпункт 10 пункту 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 17/2003 (17/2003) від 14.01.2003)

11) виплачує стипендії Президента України, Кабінету Міністрів України для молодих вчених.

4. Комітет має право:

1) утворювати спеціалізовані секції та експертні комісії з окремих галузей науки і техніки для попереднього розгляду робіт, висунутих на здобуття Державних премій, визначати порядок їх роботи;

2) визначати порядок рецензування і експертного розгляду робіт, висунутих на здобуття Державних премій, залучати до їх рецензування та експертного розгляду вчених та спеціалістів, оплата праці яких здійснюється відповідно до законодавства України;

3) відряджати членів Комітету, членів його спеціалізованих секцій, експертів або експертні комісії та працівників секретаріату Комітету для ознайомлення з результатами робіт, висунутих на здобуття Державних премій. Витрати, пов'язані з відрядженням зазначених осіб, проводяться відповідно до встановленого кошторису.

5. Комітет утворюється у складі голови, заступників голови та членів Комітету, які, як правило, працюють на громадських засадах.

Комітет очолює голова, якого призначає Президент України. Голова Комітету має заступників, яких за його поданням призначає Президент України.

До складу Комітету входять видатні вчені та провідні спеціалісти Національної академії наук України, Академії медичних наук України, Української академії аграрних наук, Академії педагогічних наук України, Академії правових наук України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, наукових та інших організацій, вищих навчальних закладів України III-IV рівнів акредитації, громадських організацій.

Склад Комітету затверджує Президент України строком на п'ять років.

Роботою Комітету керує президія Комітету у складі одинадцяти осіб на чолі з головою Комітету. Персональний склад президії Комітету затверджує голова Комітету.

6. Основною формою роботи Комітету є засідання, які проводяться в міру потреби.

Засідання Комітету вважається правомочним в разі присутності на ньому не менш як 2/3 його складу.

Рішення Комітету про допущення робіт до конкурсу на здобуття Державних премій і про кандидатури на присудження Державних премій приймаються таємним голосуванням.

Для допущення до конкурсу роботи мають набрати більшість голосів, а для присудження Державних премій — не менш як 3/4 голосів присутніх на засіданні членів Комітету. У разі коли кількість робіт, які набрали необхідне для преміювання число голосів, перевищує кількість Державних премій, преміюваними вважаються ті роботи, які отримали переважну більшість голосів членів Комітету.

Якщо на здобуття Державної премії висунуто роботу члена Комітету (члена спеціалізованої секції), він протягом відповідного поточного року не бере участі в роботі Комітету (спеціалізованої секції).

7. Діяльність Комітету забезпечується його Секретаріатом, який очолює учений секретар. Учений секретар є одночасно заступником голови Комітету.

Працівники Секретаріату призначаються на посади та звільняються з посад ученим секретарем за погодженням з головою Комітету.

Гранична чисельність працівників Секретаріату Комітету встановлюється Кабінетом Міністрів України. Структуру Секретаріату затверджує голова Комітету.

Штатний розпис, кошторис видатків на утримання Секретаріату Комітету затверджує голова Комітету за погодженням з Міністерством фінансів України.

8. Фінансування діяльності Комітету здійснюється за рахунок Державного бюджету України. Комітет у межах своїх повноважень є головним розпорядником коштів Державного бюджету України.

9. Комітет є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах Державного казначейства України, печатку із зображенням Державного герба України та своїм найменуванням.

(Пункт 9 в редакції Указу Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

**Глава Адміністрації
Президента України**

В. ЛИТВИН

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНІ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 14 червня 2000 року № 800/2000

1. Державна премія України в галузі науки і техніки (далі — Державна премія) присуджується:

за видатні наукові дослідження, які сприяють дальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі (у тому числі дослідження теми Голодомору 1932-1933 років в Україні); (Абзац другого пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1179/2007 (1179/2007) від 04.12.2007)

за розроблення та впровадження нової техніки, матеріалів і технологій, нових способів і методів лікування та профілактики захворювань, що відповідають рівню світових досягнень;

за роботи, які становлять значний внесок у вирішення проблем охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки;

за створення підручників для середніх загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, що відповідають сучасним вимогам і сприяють ефективному опануванню знань, істотно впливають на поліпшення підготовки майбутніх спеціалістів.

Присудження Державної премії провадиться указом Президента України. (Пункт 1 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

2. На здобуття Державної премії можуть висуватися наукові роботи та підручники, опубліковані у завершеному вигляді не менш як за рік до їх висунення, а також освоєні у виробництві роботи в галузі техніки, матеріалів, технологій.

3. Присуджується щорічно двадцять Державних премій, у тому числі:

до п'ятнадцяти — за роботи, які мають відповідний дозвіл для публікації у засобах масової інформації; до трьох — за роботи, що становлять державну таємницю; до двох — за підручники.

Розмір Державної премії визначається кожного року Президентом України.

4. Висунення робіт на здобуття Державної премії провадиться установами Національної академії наук України, Академії медичних наук України, Української академії аграрних наук, Академії педагогічних наук України, Академії правових наук України, керівними органами громадських наукових та науково-технічних організацій, колегіями міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, науково-технічними та вченими радами наукових організацій, вищих навчальних закладів із забезпеченням широкої гласності.

Висунення підручників на здобуття Державної премії провадиться колегією Міністерства освіти і науки України.

5. Колектив претендентів, робота якого висувається на здобуття Державної премії, не може перевищувати десяти осіб і має включати тих, які були безпосередніми учасниками виконання роботи і творчий внесок яких є найбільш визначним.

Відбір кандидатів до складу колективу претендентів, робота якого висувається на здобуття Державної премії, провадиться за місцем їх роботи шляхом таємного голосування.

Не допускається включення до колективу претендентів осіб, які виконували лише адміністративні, консультаційні чи організаторські функції.

До складу колективу претендентів, робота якого висувається на здобуття Державної премії, не включаються особи, удостоєні за цю роботу державної нагороди України, включені у поточному році до колективу претендентів за іншу роботу, висунуту на здобуття Державної премії.

Іноземці та особи без громадянства можуть бути включені до колективу претендентів, робота якого висувається на здобуття Державної премії.

Державна премія може присуджуватися, як виняток, посмертно.

Державна премія присуджується авторіві один раз за життя.

(Абзац сьомий пункту 5 в редакції Указу Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

6. Роботи, висунуті на здобуття Державної премії, приймаються Комітетом з Державних премій України в галузі науки і техніки (далі — Комітет) щорічно до 1 квітня.

Порядок висунення робіт та оформлення документів визначається Комітетом.

Повторно, але не більше двох разів, можуть висуватися на здобуття Державної премії роботи, які раніше були допущені до участі в конкурсі.

(Пункт 6 доповнено абзацом згідно з Указом Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

7. Роботи, висунуті на здобуття Державної премії, попередньо розглядаються на засіданнях спеціалізованих секцій, а потім — на

Кавалери та лауреати державних нагород України

засіданні Комітету і за наслідками таємного голосування відбираються для участі в конкурсі на здобуття Державної премії.

8. Для широкого ознайомлення громадськості з роботами, відібраними для участі в конкурсі на здобуття Державної премії, списки їх із зазначенням колективів претендентів публікуються у липні поточного року в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр» та інших друкованих засобах масової інформації.

9. Роботи, допущені до конкурсу, обговорюються на нарадах, наукових конференціях, засіданнях науково-технічних і вчених рад громадських наукових та науково-технічних організаціях. Засоби масової інформації сприяють висвітленню обговорення конкурсних робіт.

Матеріали обговорення, зауваження та пропозиції надсилаються до Комітету, приймаються ним для розгляду до 1 жовтня поточного року і беруться до уваги під час прийняття рішення про присудження Державної премії.

Обговорення у Комітеті робіт, колективів претендентів проходить в обстановці творчої дискусії, високої вимогливості та принципності, з ґрунтовним аналізом достовірності одержаних результатів та визначенням відповідності робіт установленим вимогам.

10. Спеціалізовані секції Комітету розглядають надіслані в ході громадського обговорення матеріали і виносять на засідання Комітету рекомендації щодо присудження Державної премії.

Рішення щодо кандидатур на присудження Державної премії приймається членами Комітету шляхом таємного голосування і подається в установленому порядку на розгляд Президентові України. (Абзац другий пункту 10 в редакції

Указу Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

Указ Президента України про присудження Державних премій оприлюднюється у засобах масової інформації до 1 грудня поточного року — річниці референдуму про незалежність України.

11. Особам, удостоєним Державної премії, присвоюється звання «Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки», в урочистій обстановці вручаються Диплом і нагрудний знак лауреата встановлених зразків. Опис Диплома і нагрудного знака лауреата Державної премії затверджує Президент України.

У разі присудження Державної премії колективу осіб грошова її частина ділиться між ними порівну. (Пункт 11 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

12. Диплом і нагрудний знак лауреата Державної премії, який помер або якого нагороджено помертно, залишаються в його сім'ї як пам'ять. Невиплачена грошова частина Державної премії переходить у спадщину в установленому порядку. (Пункт 12 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 571/2006 (571/2006) від 23.06.2006)

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

(Склад Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки втратив чинність на підставі Указу Президента № 314/2006 (314/2006) від 19.04.2006)

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПИТАННЯ КОМІТЕТУ З ДЕРЖАВНИХ ПРЕМІЙ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

З метою забезпечення діяльності Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки постановляю:

1. Затвердити склад Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки (додається).

У зв'язку з цим визнати такою, що втратила чинність, статтю 3 Указу Президента України від 14 червня 2000 року № 800 «Питання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки».

2. Голові Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки Б. Патону подати у місячний строк пропозиції щодо внесення змін до Положення про Комітет з Державних премій України в галузі науки і техніки та Положення про Державні премії України в галузі науки і техніки, спрямовані на удосконалення роботи Комітету та процедури присудження Державної премії.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ,
19 квітня 2006 року
№ 314/2006

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІНИ ДО УКАЗУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ВІД 19 КВІТНЯ 2006 РОКУ № 314

На часткову зміну статті 1 Указу Президента України від 19 квітня 2006 року № 314 «Питання Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки» увести до складу Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки ЛИТВИНА Володимира Михайловича — віце-президента Національної академії наук України, академіка Національної академії наук України.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ,
22 травня 2006 року
№ 422/2005

ОПИС НАГРУДНОГО ЗНАКА ЛАУРЕАТА ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ НАУКИ І ТЕХНІКИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 23 червня 2006 року № 571/2006

Нагрудний знак лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки (далі — нагрудний знак) виготовляється з позолоченого томпаку і має форму круглої медалі діаметром 25 мм.

На лицьовому боці зображено розгорнуту книгу на фоні шестерні, над якою вміщено стилізоване зображення атома. По колу зображення обрамлено вінком з колосками пшениці.

Всі зображення рельєфні. Медаль має бортик.

На зворотному боці медалі розміщено зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого, під яким — напис «Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки» і вигравірувано порядковий номер нагрудного знака.

За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з колодкою, яка має форму прямокутної металевої пластинки висотою 15 мм і шириною 25 мм. Верхня і нижня частини колодки мають прорізи, через які поверхню колодки обтягнуто шовковою муаровою стрічкою зі смужками синього та жовтого кольорів.

На зворотному боці колодки є застібка для прикріплення нагрудного знака до одягу.

Глава Секретаріату
Президента України

О. РИБАЧУК

Нагрудний знак
лауреата Державної премії України
в галузі науки і техніки

ДЕРЖАВНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ

В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПИТАННЯ КОМІТЕТУ ІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

(Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента

№ 888/98 (888/98) від 19.08.98

№ 271/2002 (271/2002) від 20.03.2002

№ 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

З метою сприяння дальшому розвитку архітектури і містобудування та заохочення творчої праці архітекторів постановляю:

1. Державну премію України по архітектурі надалі іменувати — Державна премія України в галузі архітектури.
2. Утворити при Президентові України Комітет із Державної премії України в галузі архітектури (далі — Комітет) Затвердити персональний склад Комітету (додається).
3. Призначити Головою Комітету ШПАРУ Ігоря Петровича. (Стаття 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 271/2002 (271/2002) від 20.03.2002)
4. Затвердити Положення про Комітет із Державної премії України в галузі архітектури. Положення про Державну премію України в галузі архітектури, опис Диплома лауреата Державної премії України в галузі архітектури (додаються) (Стаття 4 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)
5. Рекомендувати підприємствам, установам і організаціям, у яких працюють члени Комітету, створювати умови, необхідні для їхньої участі у роботі Комітету.
6. Кабінету Міністрів України привести у двомісячний строк свої рішення у відповідність із цим Указом.

Президент України

А. КУЧМА

м. Київ,
31 жовтня 1996 року
№ 1017/96

СКЛАД КОМІТЕТУ ІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 31 жовтня 1996 року № 1017/96

ШПАРА Ігор Петрович	народний архітектор України, двічі лауреат Державної премії України в галузі архітектури, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, президент Національної спілки архітекторів України, голова Комітету
ГЛАДИШ Костянтин Клавдійович	архітектор, заступник голови Комітету
БІЛОКОНЬ Юрій Миколайович	заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, директор Українського державного інституту проектування міст
ГЛАЗИРІН Володимир Львович	заслужений архітектор України, професор Архітектурного інституту Одеської державної академії будівництва і архітектури
ГУСАКОВ Володимир Миколайович	заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, радник Прем'єр-міністра України
ДЬОМІН Микола Мефодійович	заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, директор Державного науково-дослідного інституту теорії та історії архітектури і містобудування, завідувач кафедри Київського національного університету будівництва і архітектури
ЕКОНОМОВ Анатолій Олександрович	начальник управління містобудівної політики Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України
ЄЖОВ Валентин Іванович	народний архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, завідувач кафедри Київського національного університету будівництва і архітектури
ЖЕЖЕРІН Вадим Борисович	заслужений архітектор України, двічі лауреат Державної премії України в галузі архітектури, голова правління Київської організації Національної спілки архітекторів України, начальник архітектурно-конструкторської майстерні відкритого акціонерного товариства «Київпроект»
КРАВЧЕНКО Володимир Григорович	заслужений архітектор України, Міністр архітектури та будівельної політики Автономної Республіки Крим
КУЧЕРУК Микола Максимович	заслужений будівельник України, начальник управління охорони та реставрації пам'яток містобудування і архітектури Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України
ЛЕВЧУК Микола Антонович	заслужений архітектор України, начальник архітектурно-планувальної майстерні відкритого акціонерного товариства «Київпроект»
ЛЕЛЕКА Олег Дмитрович	головний архітектор інституту «Медінвестпроект»
МОГИТИЧ Іван Романович	народний архітектор України, директор Українського регіонального спеціалізованого науково-реставраційного проектного інституту «Укрзахідпроектреставрація»
МОЙСЕЄНКО Зоя Василівна	заслужений архітектор України, професор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури
МУЛЯР Леонід Харитонович	заслужений архітектор України, начальник управління архітектурно-будівельних систем та інженерного обладнання будинків і споруд Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України
ОЛІЙНИК Іван Михайлович	заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, головний архітектор Львівської області
ОТЧЕНАШКО Віталій Федорович	заслужений архітектор України, головний архітектор Українського спеціального науково-реставраційного проектного інституту «Укрпроектреставрація»
ПРИСЯЖНЮК Василь Федорович	заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, заступник Голови Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України
РОМАНЧИКОВ Віктор Іванович	начальник архітектурно-конструкторської майстерні Державного територіального інституту по проектуванню об'єктів житлово-цивільного будівництва «Донецькпроект»

Кавалери та лауреати державних нагород України

СТУКАЛОВ Олег Костянтинович	заслужений архітектор України, головний архітектор проектів відкритого акціонерного товариства «Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву»
УРУСОВ Георгій Олександрович ФОМІН Ігор Олександрович ХОРХОТ Георгій Олександрович	народний архітектор України заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури, завідувач кафедри Київського національного університету будівництва і архітектури заслужений архітектор України, головний архітектор проектів відкритого акціонерного товариства «Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву»
ХУДЯКОВ Юрій Федорович ЦВЕТКОВ Анатолій Васильович ЧИЖЕВСЬКИЙ Олександр Павлович ЧУБАРОВ Едуард Петрович ШИРЯЄВ Віктор Григорович ШКОДОВСЬКИЙ Юрій Михайлович ШТОЛЬКО Валентин Григорович	заслужений архітектор України, віце-президент Національної спілки архітекторів України заслужений архітектор України, заступник директора акціонерного товариства закритого типу «Діпроцивільпромбуд» заслужений архітектор України, директор Українського державного науково-дослідного і проектного інституту цивільного сільського будівництва заслужений архітектор України, заступник голови правління Дніпропетровської обласної організації Національної спілки архітекторів України заслужений архітектор України, начальник майстерні Державного науково-дослідного і проектного інституту містобудування заслужений архітектор України, лауреат Державної премії України в галузі архітектури. головний архітектор Харківської області народний архітектор України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка. лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, головний архітектор відкритого акціонерного товариства «Український зональний науково-дослідний і проектний інститут по цивільному будівництву».

(Склад в редакції Указу Президента № 271/2002 (271/2002) від 20.03.2002)

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОМІТЕТ ІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 31 жовтня 1996 року № 1017/96

1. Комітет із Державної премії України в галузі архітектури (далі — Комітет) є спеціальним органом, що підпорядковується Президентові України, утвореним для попереднього розгляду питань щодо кандидатур на присудження Державної премії України в галузі архітектури (далі — Державна премія).

2. Комітет у своїй діяльності керується Конституцією (254к/96-ВР) і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України та цим Положенням.

3. Комітет для виконання покладених на нього завдань:

веде роботу з виявлення творів архітектури, що гідні висунення на здобуття Державної премії;

приймає та попередньо розглядає твори, висунуті на здобуття Державної премії, здійснює контроль за додержанням встановленого порядку їх висунення;

відбирає твори для участі в конкурсі на здобуття Державної премії, публікує у пресі їх перелік із зазначенням складу претендентів;

організовує виставки та громадське обговорення творів, висунутих на здобуття Державної премії, проводить їх всебічний розгляд, готує матеріали для засобів масової інформації;

організовує роботу виїзних комісій з членів Комітету та експертний розгляд творів, висунутих на здобуття Державної премії;

аналізує матеріали обговорення, надіслані зауваження та пропозиції, приймає рішення щодо кандидатур на присудження Державної премії і подає його на затвердження Комісії державних нагород та геральдики;

забезпечує організацію вручення в урочистій обстановці Почесних знаків і Дипломів лауреатам Державної премії та виплату грошової частини премії;

аналізує та узагальнює творчий досвід і досягнення лауреатів Державної премії, організовує тематичні виставки та огляди, сприяє висвітленню цього досвіду в засобах масової інформації.

4. Комітет має право:

утворювати комісії та експертні групи для попереднього розгляду творів, висунутих на здобуття Державної премії;

задучати до рецензування і експертного розгляду творів, висунутих на здобуття Державної премії, вчених та спеціалістів, оплата праці яких здійснюється відповідно до законодавства України. Порядок рецензування та експертного розгляду творів визначається президією Комітету;

відраджати членів Комітету, експертів або експертні комісії, працівників Секретаріату Комітету для ознайомлення з творами, висунутими на здобуття Державної премії. Витрати, пов'язані з відрадженням зазначених осіб, здійснюються відповідно до затвердженого кошторису.

5. Комітет утворюється у складі голови, заступника голови та членів Комітету.

Склад Комітету формується за поданням голови Комітету з числа найбільш авторитетних, відомих та висококваліфікованих архітекторів — представників проектних та наукових організацій, вищих навчальних закладів, органів виконавчої влади, професійних творчих спілок та громадських організацій.

Персональний склад Комітету затверджує Президент України.

Роботою Комітету керує президія Комітету у складі одинадцяти осіб на чолі з головою Комітету. Персональний склад президії Комітету затверджує голова Комітету.

6. Основною формою роботи Комітету є засідання, які проводяться в міру потреби.

Засідання Комітету вважається правомочним у разі присутності на ньому не менш як 2/3 його складу.

Рішення Комітету про допущення творів до конкурсу на здобуття Державної премії і про кандидатури на присудження Державної премії приймаються шляхом таємного голосування.

Для допущення до конкурсу твори мають набрати більшість голосів, а для присудження Державної премії — не менш як 3/4 голосів присутніх на засіданні членів Комітету. В разі коли кількість творів, що набрали необхідне для преміювання число голосів, перевищує кількість Державних премій, премійованими вважаються ті твори, які отримали переважну більшість голосів членів Комітету.

Член Комітету, твір якого висунуто на здобуття Державної премії, не бере участі в роботі Комітету протягом відповідного поточного року.

Кавалери та лауреати державних нагород України

7. При Комітеті утворюється постійно діючий орган — Секретаріат, який очолює заступник голови Комітету.

Гранична чисельність працівників Секретаріату Комітету встановлюється Кабінетом Міністрів України. Структуру Секретаріату затверджує голова Комітету.

Штатний розпис, кошторис видатків на утримання Секретаріату Комітету затверджує голова Комітету за погодженням з Міністерством фінансів України.

8. Фінансування діяльності Комітету здійснюється за рахунок Державного бюджету України.

9. Комітет є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

(Положення в редакції Указу Президента № 271/2002 (271/2002) від 20.03.2002)

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ ПРЕМІЮ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 31 жовтня 1996 року № 1017/96

1. Державна премія України в галузі архітектури (далі — Державна премія) є державною нагородою України, яка присуджується за створення видатних житлово-цивільних та промислових архітектурних комплексів, будівель і споруд; роботи в галузі містобудування, ландшафтно-архітектури, упорядкованості міст і селищ, реставрації пам'яток архітектури і містобудування; наукові праці з теорії та історії архітектури (далі — твори), що мають важливе значення для дальшого розвитку вітчизняної архітектури і містобудування та здобули широке громадське визнання.

(Пункт 1 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

2. На здобуття Державної премії можуть висуватися твори, завершені (здані в експлуатацію або опубліковані) не менш як за рік до строку висунення.

3. Щорічно присуджується п'ять Державних премій. Розмір Державної премії визначається кожного року Президентом України.

(Пункт 3 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 888/98 від 19.08.98)

4. Висунення творів на здобуття Державної премії провадиться міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, місцевими організаціями Спілки архітекторів України, іншими громадськими організаціями, проектними і науково-дослідними інститутами та підприємствами, установами і організаціями. Висунення відбувається на засіданнях колегій, президій, секретаріатів правлінь, художніх, учених чи науково-технічних рад, на зборах трудових колективів з обов'язковим визначенням творчого внеску кожного кандидата на здобуття Державної премії, за участю громадськості та з дотриманням гласності.

5. Колектив претендентів, який висувається на здобуття Державної премії, не може перевищувати 8 осіб. До його складу, крім архітекторів, можуть бути включені інженери, художники чи інші фахівці, чий творчий внесок був найбільшим.

До колективу претендентів, який висувається на здобуття Державної премії, можуть бути включені громадяни іноземних держав, а також особи без громадянства.

Не допускається включення до колективу претендентів осіб, які:

виконували адміністративні, консультативні чи організаторські функції за посадою;

удостоєні за цю роботу державної нагороди;

включені у поточному році до складу колективу претендентів за іншу роботу, висунуту на здобуття Державної премії. За нові визначні досягнення лауреатам Державної премії може бути повторно присуджена Державна премія, але не раніше, ніж через п'ять років після попередньої.

Державна премія може присуджуватися, як виняток, посмертно.

6. Твори, висунуті на здобуття Державної премії, приймаються Комітетом із Державної премії України в галузі архітектури щорічно до 1 листопада.

Порядок висунення творів і оформлення документів та матеріалів, а також порядок роботи з організації розгляду творів і присудження Державної премії визначаються президією Комітету.

7. Твори, висунуті на здобуття Державної премії, розглядаються Комітетом і допускаються до участі в конкурсі на здобуття Державної премії.

Для широкого ознайомлення громадськості з допущеними до участі в конкурсі творами їх список із зазначенням складу колективів претендентів та організацій, що їх висунули, публікується у лютому поточного року в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр» та інших друкованих засобах масової інформації.

8. Твори, допущені до участі в конкурсі на здобуття Державної премії, обговорюються на зборах громадськості, у трудових і навчальних колективах, на засіданнях науково-технічних, учених і художніх рад, у творчих та інших громадських організаціях. Засоби масової інформації сприяють висвітленню обговорення конкурсних робіт.

Матеріали обговорення, рецензії, зауваження і пропозиції надсилаються до Комітету, який приймає їх до розгляду до 1 квітня, і враховуються під час прийняття рішення про присудження Державної премії.

9. Рішення про присудження Державної премії приймається членами Комітету таємним голосуванням і набирає чинності після його затвердження Президентом України. Указ Президента України про присудження Державної премії публікується в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр» та інших друкованих засобах масової інформації до Дня архітектури України — 1 липня.

10. Особа, удостоєна Державної премії, є лауреатом Державної премії України в галузі архітектури.

Лауреату в урочистій обстановці вручаються Диплом лауреата Державної премії України в галузі архітектури, нагрудний знак до Державної премії України в галузі архітектури та мініатюра нагрудного знака.

Описи Диплома лауреата Державної премії України в галузі архітектури та нагрудного знака до Державної премії України в галузі архітектури затверджує Президент України.

Нагрудний знак до Державної премії України в галузі архітектури або мініатюру нагрудного знака носять з правого боку грудей.

(Пункт 10 в редакції Указу Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

11. У разі втрати (псування) нагрудного знака чи Диплома лауреата Державної премії дублікати не видаються, крім випадків, коли нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню) нагрудного знака чи Диплома. Дублікати нагрудного знака чи Диплома лауреата Державної премії видаються Комітетом із Державної премії України в галузі архітектури за кошти нагородженого або безплатно.

(Пункт 11 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

12. Грошова частина Державної премії колективу лауреатів ділиться між ними порівну.

13. Диплом і нагрудний знак померлого або нагородженого посмертно лауреата Державної премії залишаються або передаються його сім'ї як пам'ять. Невиплачена грошова частина Державної премії переходить у спадщину в порядку, установленому законодавством.

(Пункт 13 із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

ОПИС ДИПЛОМА ЛАУРЕАТА ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Указом Президента України
від 31 жовтня 1996 року № 1017/96

Диплом лауреата Державної премії України в галузі архітектури (далі — Диплом) складається з обкладинки і вкладного листка.

Обкладинка Диплома має форму прямокутника розміром 315x112 мм, складеного в один згин по коротшій стороні. На лицьовому боці обкладинки — тиснені золотом зображення Державного Герба України й напис «Диплом лауреата Державної премії України в галузі архітектури».

Обкладинка виготовляється з твердого картону, зовні обтягнутого вишневого кольору опойковою шкірою з фланелевою підкладкою. Всередині обкладинки, у місці її згину, вкладний листок закріплено муаровою стрічкою, яка символізує кольори Державного Прапора України (дві рівновеликі смуги синього і жовтого кольорів).

Вкладний листок виготовляється з високоякісного крейдованого паперу і має форму прямокутника розміром 305x107 мм, складеного в один згин по коротшій стороні.

На першій (лицьовій) сторінці вкладного листка — тиснені золотом зображення Державного Герба України і напис «Диплом лауреата Державної премії України в галузі архітектури».

На другій сторінці друкується текст: «Лауреату Державної премії України в галузі архітектури», прізвище, ім'я та по батькові лауреата, за що і яким Указом Президента України присуджено премію.

На третій сторінці вкладного листка друкується виписка з Указу Президента України про присудження Державної премії України в галузі архітектури, яка у разі потреби може переходити на четверту сторінку.

Диплом лауреата Державної премії України в галузі архітектури скріплюється підписом Голови Комітету із Державних премій України в галузі архітектури і печаткою Комітету.

Диплом і нагрудний знак до Державної премії України в галузі архітектури мають один номер.

(Абзац дев'ятий в редакції Указу Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

Глава Адміністрації
Президента України

Д. ТАБАЧНИК

(Опис Почесного знака лауреата Державної премії України в галузі архітектури втратив чинність на підставі Указу Президента № 1335/2004 (1335/2004) від 02.11.2004)

ОПИС НАГРУДНОГО ЗНАКА ДО ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ АРХІТЕКТУРИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 2 листопада 2004 року № 1335/2004

Нагрудний знак до Державної премії України в галузі архітектури виготовляється з позолоченого томпаку і має форму круглої медалі діаметром 32 мм.

На лицьовому боці у центральній частині медалі у крузі зображено фрагмент капітелі колони і лаврову гілку, над якими по колу напис «Державна премія України в галузі архітектури». Медаль обрамлено бортиком. На зворотному боці нагрудного знака у верхній частині вміщено зображення малого Державного Герба України, у нижній — викарбувано порядковий номер знака.

За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з фігурною колодкою, обтягнутою шовковою муаровою стрічкою з двома рівновеликими горизонтальними смужками синього та жовтого кольорів. Висота колодки — 23 мм, ширина — 28 мм. Розмір стрічки — 13х22 мм. На зворотному боці колодки є застібка для прикріплення нагрудного знака до одягу.

Мініатюра нагрудного знака до Державної премії України в галузі архітектури виготовляється з позолоченого томпаку і являє собою зменшене зображення фрагмента капітелі колони з лавровою гілкою. Розмір мініатюри: 15х15 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

В. МЕДВЕДЧУК

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Нагрудний знак
лауреата Державної премії України
в галузі архітектури

Кавалери та лауреати
державних нагород України

ДЕРЖАВНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ
імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ПРО ДЕРЖАВНУ ПРЕМІЮ УКРАЇНИ імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

(Із змінами, внесеними згідно а Постановами КМ № 903 (903-96-п) від 02.08.96
№ 2 (2-99-п) від 04.01.99 № 1287 (1287-99-п) від 19.07.99

Розпорядженням КМ
№ 395-р (395-2005-р) від 14.09.2005
Постановою КМ
№ 147 (147-2006-п) від 15.02.2006)

На виконання Указу Президента України від 10 вересня 1994 р. № 511 (511/94) «Про заходи щодо відзначення 100-річчя від дня народження Олександра Довженка» Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Положення про Державну премію України імені Олександра Довженка (додається).
2. Утворити Комітет з Державної премії України імені Олександра Довженка. Затвердити Положення про Комітет і персональний склад Комітету (додаються).
Дозволити голові Комітету з Державної премії України імені Олександра Довженка вносити у разі потреби зміни до його складу.
(Пункт 2 доповнено абзацом згідно з Постановою КМ № 147 (147-2006-п від 15.02.2006)
3. Міністерству фінансів передбачати з 1995 року кошти на виплату Державної премії України імені Олександра Довженка.

Прем'єр-міністр України

В. МАСОЛ

Міністр Кабінету Міністрів України

В. ПУСТОВОЙТЕНКО

Інд. 28

м. Київ,
12 грудня 1994 року
№ 833

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ДЕРЖАВНУ ПРЕМІЮ УКРАЇНИ імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 грудня 1994 р. № 833

Державна премія України імені Олександра Довженка (далі — премія) присуджується за видатний внесок у розвиток українського кіномистецтва щорічно до 10 вересня.

Премія, що носить ім'я видатного українського кінорежисера і письменника Олександра Довженка, може бути присуджена як окремим представникам кінематографічних професій, так і творчим колективам. Колектив, який висувається на здобуття премії, не може перевищувати 5 чоловік і повинен включати лише тих авторів, чий творчий внесок був найбільш визначний.

2. Премія може бути присуджена громадянам України, громадянам інших держав та особам без громадянства.

3. Щороку присуджується лише одна премія.

4. Твори, раніше відзначені (висунуті на здобуття) Державною премією України імені Т. Шевченка, на здобуття Державної премії України імені Олександра Довженка не висуваються. Одна і та ж кандидатура не може одночасно висуватися на здобуття Державної премії України імені Олександра Довженка по двох і більше творах.

Повторно премія може бути присуджена митцеві за наявності нових визначних досягнень у галузі кіномистецтва, але не раніш як через п'ять років після попереднього присудження.

5. Подання творів на здобуття премії здійснюється Мінкультури, творчими спілками, кіно-, теле-, відеостудіями, мистецькими закладами та науковими установами, громадськими організаціями, редакціями газет і журналів.

6. Твори, висунуті на здобуття премії, подаються до Комітету з Державної премії України імені Олександра Довженка разом з листом, підписаним керівником організації, яка висунула твір. У листі зазначаються: автор (автори), назва твору, час і місце його завершення, час оприлюднення, загальна оцінка твору (творчості автора) та мотивація висунення на здобуття премії.

До листа додається:

довідка про життя і творчість осіб, висунутих на здобуття премії, у довільній формі;

завірений протокол засідання, на якому було прийняте рішення про висунення твору (автора) на здобуття премії; відгуки преси.

7. Твори, висунуті на здобуття премії, приймаються Комітетом з Державної премії України імені Олександра Довженка щороку до 1 червня. Перелік цих творів публікується в пресі не пізніш як за два місяці до дня присудження премії.

8. Премія присуджується Указом Президента України за поданням Комітету з Державної премії України імені Олександра Довженка.

9. Особі, якій присуджується Державна премія України імені Олександра Довженка, вручається диплом, нагрудний знак із зображенням Олександра Довженка, а також грошова премія, розмір якої щорічно визначається Президентом України. (Абзац перший пункту 9 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 2 (2-99-п) від 04.01.99)

У разі коли премія присуджена кільком особам, кожен лауреат отримує диплом і нагрудний знак, а грошова частина ділиться між ними порівну.

10. Диплом і нагрудний знак померлого лауреата премії залишаються або передаються його сім'ї як пам'ять. Невиплачена грошова частина премії переходить у спадщину в порядку, встановленому цивільним законодавством.

ПОЛОЖЕННЯ ПРО КОМІТЕТ З ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 грудня 1994 року № 833

1. Комітет з Державної премії України імені Олександра Довженка (далі — Комітет) здійснює свою діяльність на громадських засадах з метою визначення кращих творів у галузі кіномистецтва і формується з авторитетних діячів української культури, майстрів кіно, письменників, кінознавців. До складу Комітету входять 11 чоловік. Персональний склад Комітету затверджується Кабінетом Міністрів України і здійснює свою діяльність протягом чотирьох років. Перебування у складі Комітету не може перевищувати восьми років.

2. Комітет відповідно до мети його діяльності:

приймає та попередньо розглядає твори, висунуті на здобуття Державної премії України імені Олександра Довженка, публікує в пресі список прийнятих творів із зазначенням авторів та організацій, що їх висунули; відбирає кращі твори для участі в конкурсі на здобуття премії; вносить до 15 серпня Президенту України пропозицію про присудження премії;

оформляє дипломи і нагрудні знаки лауреата премії та організовує їх урочисте вручення (форму і опис диплома і нагрудного знака затверджує Комітет з Державної премії України імені Олександра Довженка).

3. Засідання Комітету вважається правомочним за наявності не менше 2/3 його складу. Рішення Комітету про допущення творів до конкурсу та про присудження Державної премії України імені Олександра Довженка приймаються таємним голосуванням.

Для допущення до конкурсу твір повинен набрати більшість голосів членів Комітету, а для присудження премії — не менше 3/4 голосів членів Комітету.

Якщо на здобуття Державної премії України імені Олександра Довженка висунуто твір члена Комітету, автор не бере участі в голосуванні.

4. Комітет визначає твори (авторів), допущені до участі в конкурсі, на своєму засіданні до 10 червня.

5. Організаційно-технічне забезпечення роботи Комітету здійснюється Мінкультури.

СКЛАД КОМІТЕТУ З ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ імені ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 12 грудня 1994 року № 833

Голова Національної спілки кінематографістів ІЛЛЕНКО Михайло Герасимович БОРДЕНЮК Сергій Григорович БРЮХОВЕЦЬКА Лариса Іванівна БУКОВСЬКИЙ Сергій Анатолійович МОВЧАН Павло Михайлович ЖОЛДАК Богдан Олексійович МУРАТОВА Кіра Георгіївна КОВАЛЬ Олександр Іванович САНІН Олександр Геннадійович СЕРДЮК Олександр Олександрович	голова Комітету кінорежисер, заслужений діяч мистецтв України, секретар Національної спілки кінематографістів, член-кореспондент Академії мистецтв (заступник голови Комітету) кінооператор, заслужений діяч мистецтв України, член Національної спілки кінематографістів кінокритик, головний редактор журналу «Кіно-Театр», кандидат мистецтвознавства, доцент, член Національної спілки кінематографістів кінорежисер, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка письменник, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, народний депутат України, голова Всеукраїнського товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка письменник, кінодраматург, член Національної спілки кінематографістів кінорежисер, академік Академії мистецтв, народна артистка України, лауреат Державної премії України імені Олександра Довженка кінорежисер, кінооператор, народний артист України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, член-кореспондент Академії мистецтв кінорежисер, лауреат Державної премії України імені Олександра Довженка актор, заслужений артист України, член Національної спілки кінематографістів
---	--

(Склад Комітету із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 903 (903-96-п) від 02.08.96; в редакції Постанови КМ № 1287 (1287-99-п) від 19.07.99; в редакції Розпорядження КМ № 395-р (395-2005-р) від 14.09.2005; із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 147 (147-2006-п) від 15.02.2006)

Нагрудний знак
лауреата Державної премії України
імені Олександра Довженка

ДЕРЖАВНА ПРЕМІЯ УКРАЇНИ

В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

Кавалери та лауреати
державних нагород України

**ВІДЗНАКА
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ –
ХРЕСТ ІВАНА МАЗЕПИ**

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ —
ХРЕСТ ІВАНА МАЗЕПИ**

Відповідно до пункту 25 статті 106 Конституції України та статей 4 і 12 Закону України «Про державні нагороди України» постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України — Хрест Івана Мазепи.
2. Затвердити Положення про відзнаку Президента України — Хрест Івана Мазепи.
3. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення знаків відзнаки Президента України — Хрест Івана Мазепи, посвідчень та футлярів.

Президент України

В. ЮЩЕНКО

м. Київ,
26 березня 2009 року
№ 189/2009

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ХРЕСТ ІВАНА МАЗЕПИ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 26 березня 2009 року № 189/2009

І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Відзнаку Президента України — Хрест Івана Мазепи (далі — Хрест Івана Мазепи) встановлено для відзначення громадян за значний внесок у відродження національної культурно-мистецької, духовної, архітектурної, військово-історичної спадщини, заслуги у державотворчій, дипломатичній, гуманістичній, науковій, просвітницькій та благодійній діяльності.
2. Хрестом Івана Мазепи можуть бути нагороджені громадяни України, іноземці та особи без громадянства.
3. Нагородження Хрестом Івана Мазепи провадиться указом Президента України.
4. Нагородження Хрестом Івана Мазепи може бути проведено посмертно.
5. Повторне нагородження Хрестом Івана Мазепи не провадиться.

ІІ. ПОРЯДОК ПРЕДСТАВЛЕННЯ ДО НАГОРОДЖЕННЯ ХРЕСТОМ ІВАНА МАЗЕПИ

6. Представлення до нагородження Хрестом Івана Мазепи та вручення цієї нагороди проваджаться відповідно до Порядку представлення до нагородження та вручення державних нагород України, затвердженого Указом Президента України від 19 лютого 2003 року № 138.
7. Особі, нагородженій Хрестом Івана Мазепи, вручаються відзнака та посвідчення.

ІІІ. ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — ХРЕСТ ІВАНА МАЗЕПИ

8. Хрест Івана Мазепи виготовляється із позолоченого срібла і має форму прямого рівностороннього хреста з розширеними сторонами, краї яких увігнуті всередину. Сторони хреста покриті малиною емаллю. У центрі хреста вміщено картуш, на синьому тлі якого — зображення козака з військової печатки гетьмана Івана Мазепи. Картуш накладено на зображення геральдичної фігури «Курч» герба гетьмана Івана Мазепи, покритої емаллю білого кольору. Між сторонами хреста — розбіжні промені. Усі зображення рельєфні. Пружки хреста і промені, волюти картуша, зображення козака, пружки фігури «Курч» — позолочені.

Розмір знака між протилежними кінцями хреста — 42 мм. Зворотний бік знака Хреста Івана Мазепи плоский з вигравіруваним номером.

За допомогою кільця з вушком хрест сполучається з прямокутною колодкою, обтягнутою стрічкою. Нижня частина колодки фігурна рельєфна. Розмір колодки: висота — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки розміщено застібку для прикріплення відзнаки до одягу.

Стрічка Хреста Івана Мазепи шовкова муарова світло-синього кольору з малиновими повздовжніми смужками з боків та жовтими посередині. Ширина світло-синьої смужки — 10 мм, жовтих — по 2 мм, малинових — по 7 мм кожна.

Планка Хреста Івана Мазепи являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: висота — 12 мм, ширина — 14 мм.

ІІІ. ПОРЯДОК НОСІННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ХРЕСТА ІВАНА МАЗЕПИ

9. Хрест Івана Мазепи носять на грудях зліва і за наявності в особи інших державних нагород України розміщують після ордена Данила Галицького.

10. Особи, нагороджені Хрестом Івана Мазепи, повинні дбайливо ставитися до схоронності відзнаки і посвідчення. У разі їх втрати (псування) нагородженому може бути видано дублікати, якщо Комісією державних нагород та геральдики буде визнано, що втрата сталася з причин, які не залежать від нагородженого.

11. Після смерті нагородженого Хрестом Івана Мазепи, за наявності спадкоємців, відзнака та посвідчення залишаються у сім'ї померлого як пам'ять. У разі відсутності спадкоємців відзнака та посвідчення до неї можуть бути передані на зберігання до Комісії державних нагород та геральдики.

12. За згодою спадкоємців Хрест Івана Мазепи та посвідчення можуть бути передані на тимчасове або постійне зберігання музеям на підставі рішення Комісії державних нагород та геральдики за наявності відповідного клопотання музейного закладу.

**Глава Секретаріату
Президента України**

В. БАЛОГА

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Відзнака Президента України —
Хрест Івана Мазепи

Кавалери та лауреати
державних нагород України

**ВІДЗНАКА
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ –
МЕДАЛЬ «ЗА ПРАЦЮ І ЗВИТЯГУ»**

**УКАЗ
ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ
ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ —
МЕДАЛЬ «ЗА ПРАЦЮ І ЗВИТЯГУ»**

З метою відзначення громадян за багаторічну сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків та з нагоди 10-ї річниці незалежності України постановляю:

1. Встановити відзнаку Президента України — медаль «За працю і звитягу».
2. Затвердити Положення про відзнаку Президента України — медаль «За працю і звитягу» (додається).
3. Затвердити Опис відзнаки Президента України — медалі «За працю і звитягу» (додається).
4. Кабінету Міністрів України здійснити фінансове і матеріальне забезпечення виготовлення відзнаки Президента України — медалі «За працю і звитягу» і посвідчень до неї.

Президент України

Л. КУЧМА

м. Київ,
16 травня 2001 року
№ 310/2001

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ВІДЗНАКУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛЬ «ЗА ПРАЦЮ І ЗВИТЯГУ»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Указом Президента України
від 16 травня 2001 року № 310/2001

1. Відзнакою Президента України — медаллю «За працю і звитягу» (далі — медаль «За працю і звитягу») нагороджуються громадяни України за вагомий особистий внесок у розвиток економічної, науково-технічної, соціально-культурної, військової, державної, громадської та інших сфер діяльності, багаторічну сумлінну працю, зразкове виконання службових обов'язків.

2. Медаллю «За працю і звитягу» можуть бути нагороджені іноземці та особи без громадянства.

3. Нагородження медаллю «За працю і звитягу» здійснюється Указом Президента України.

4. Нагородження медаллю «За працю і звитягу» посмертно не проводиться.

5. Подання про нагородження медаллю «За працю і звитягу» вносять на ім'я Президента України Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Генеральна прокуратура України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, Вищий арбітражний суд України, Верховна Рада та Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації, а також Комісія державних нагород та геральдики при Президенті України, центральні органи творчих спілок, товариств, об'єднань громадян.

6. До подання додається нагородний лист установленого зразка.

7. клопотання про нагородження медаллю «За працю і звитягу» порушується колективами підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності та господарювання перед відповідним органом або організацією вищого рівня.

Висунення кандидатур здійснюється гласно, як правило, в трудовому колективі, де працює особа, яку представляють до нагородження.

8. клопотання про нагородження медаллю «За працю і звитягу», що порушується центральним органом творчої спілки, товариства, об'єднання громадян, органом місцевого самоврядування, до їх внесення Президенті України має бути попередньо погоджено з відповідними центральними органами виконавчої влади, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

9. клопотання про нагородження медаллю «За працю і звитягу»:

керівників міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, голів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вноситься Кабінетом Міністрів України;

військовослужбовців, працівників Збройних Сил України та інших військових формувань, працівників органів внутрішніх справ, митної служби і податкової міліції вноситься відповідними центральними органами виконавчої влади;

іноземців та осіб без громадянства вноситься Міністерством закордонних справ України.

10. Медаль «За працю і звитягу» вручає Президент України, за його дорученням — Голова Верховної Ради України, його заступники, Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри, керівники інших центральних органів виконавчої влади, Голова Конституційного Суду України, Голова Верховного Суду України, Голова Вищого арбітражного суду України, Генеральний прокурор України, посли України в іноземних державах, Голова Верховної Ради та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Голова Комісії державних нагород та геральдики при Президенті України.

11. Нагородженому медаллю «За працю і звитягу» вручається медаль і посвідчення до неї.

12. Медаль «За працю і звитягу» носять з лівого боку грудей і за наявності державних нагород України розміщують після медалі «Захиснику Вітчизни».

13. У разі втрати (псування) медалі «За працю і звитягу» нагородженому може бути видано дублікат нагороди або посвідчення про нагородження нею лише за умови, що нагороджений не міг запобігти втраті (псуванню).

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

ОПИС ВІДЗНАКИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ — МЕДАЛІ «ЗА ПРАЦЮ І ЗВИТЯГУ»

Затверджено
Указом Президента України
від 16 травня 2001 року № 310/2001

Відзнака Президента України — медаль «За працю і звитягу» виготовляється зі срібла і має форму кола діаметром 32 мм. На лицьовому боці медалі у центрі — малий Державний Герб України в обрамленні декоративного вінка з колосків пшениці та дубового листя. Поле щита малого Державного Герба України залите синьою емаллю.

На зворотному боці медалі — напис у чотири рядки «За працю і звитягу». Всі зображення і напис рельєфні. Медаль має випуклий бортик.

За допомогою кільця з вушком медаль з'єднується з прямокутною колодкою, обтягнутою стрічкою. Нижня частина колодки декоративна, фігурна. Розмір колодки: довжина — 45 мм, ширина — 28 мм. На зворотному боці колодки — застібка для прикріплення медалі до одягу.

Стрічка медалі «За працю і звитягу» шовкова муарова зі смужками зеленого і малинового кольорів (по 10 мм) та синьою і жовтою смужками (по 2 мм) з боків.

Планка медалі «За працю і звитягу» являє собою прямокутну металеву пластинку, обтягнуту стрічкою. Розмір планки: довжина — 24 мм, ширина — 12 мм.

Глава Адміністрації
Президента України

В. ЛИТВИН

Кавалери та лауреати
державних нагород України

Медаль
«За працю і звитягу»